

Täysistunto

Tiistai 19.9.2017 klo 14.01—20.49

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 20.49.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.01—16.00 ja 20.09—20.49), puhemies Maria Lohela (16.00—17.57) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (17.57—20.09).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 14.9.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 50—55/2017 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 50 puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan, asiasta U 51 hallintovaliokunnan, asioista U 52—54 sivistysvaliokunnan ja asiasta U 55 talousvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä talousvaliokunnan on annettava lausunto. Lähetekeskustelua tästä asiakohdasta käydään kello 17 saakka. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen kello 17, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 4. asiakohtaan.

Keskustelu

14.03 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhtenä monista uudistuksistaan Sipilän hallitus on tuonut eduskuntaan alkoholilain kokonaisuudistuksen, mitä, kuten monet tässä salissa istuvat hyvin tietävät, on jo

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

itse asiassa useamman hallituksen voimin taidettu tehdä. Eduskunnassa ei liene puolueita, jotka eivät olisi hallituksen riveissä tätä uudistusta olleet yrittämässä viedä eteenpäin.

Aluksi hieman nykytilasta, miksi alkoholilain kokonaisuudistusta nyt on haluttu toteuttaa:

Suomen nykyinen alkoholilainsäädäntö koostuu vuoden 1994 alkoholilaista ja sen nojalla annetuista 13 asetuksesta. Laki ja sen nojalla annetut asetukset kootaan nyt siis uudistuksessa mahdollisimman kattavasti yhteen lakiin, mitä jo itse asiassa vuonna 2000 uudistettu perustuslakimme edellyttää. Vanha säädäntö on ollut hajallaan laissa ja asetusten tasolla. On myös huomattava, että nykyisessä alkoholilainsäädännössä on vielä joitakin vanhentuneita ja kankeita säännöksiä aiemmasta vuoden 1932 väkiviinalaista ja vuoden 1969 alkoholilaista.

Lain henki on nyt kirjoitettu tähän päivään. Kuvailen seuraavalla tavalla minusta tämän lain ytimen: Laki on kirjoitettu siis tähän päivään, kieltojen maailmasta maailmaan, jossa terveyshaittojen ehkäisyä unohtamatta henki on se, että elinkeinon tarpeet tunnistetaan, ihmisiin luotetaan ja tarpeetonta byrokratiaa puretaan. [Eero Heinäluoma: Hyvät periaatteet!] Lain rakenne ja tavoitteet ovat vahvasti terveyden ja hyvinvoinnin ja myös turvallisuuden puolella. On huomiota herättävää, että alkoholipolitiikkaa Suomessa johdetaan edelleen sosiaali- ja terveysministeriöstä — niin ennen ja niin myös jatkossa.

Vanhasta laista säilyvät lupajärjestelmä, Alkon erityisasema ja viranomaisten rooli siinä, että vastuullinen toiminta säilyy. Näin on oltava myös jatkossa, koska alkoholi ei ole mikään tahansa hyödyke, se ei ole tavallista kauppatavaraa. On hyvä muistaa, että alkoholinkäyttö aiheuttaa yhteiskunnalle, yrityksille ja yksilöille miljardien eurojen välittömät ja välilliset kustannukset. Toki alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi tuottavat myös vastaavasti yhteiskunnalle merkittävästi verotuloja, erilaisille yrityksille huomattavia elinkeinotuloja ja alkoholin valmistukseen, myyntiin ja markkinointiin osallistuville ihmisille työtuloja. Mutta on avoimesti myönnettävä, että tämä kaikki ei kuitenkaan kompensoi niitä ihmisille aiheutuvia terveydellisiä ja sosiaalisia ja tätä kautta meille kaikille yhteisesti syntyviä taloudellisia haittoja, jotka ovat alkoholissa kiistattomat. [Susanna Huovinen: Aivan!]

Nämä asiat tunnistaen rakennamme nyt omavalvonnan ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen sekä nykypäivän vaatimusten pohjalta entistä parempaa lainsäädäntöä. Uudistus liittyy myös hallituksen laajempaan normienpurun hankkeeseen. Esimerkiksi ravintolaelinkeinon toimintaa on laissa helpotettu monin tavoin, jopa siinä määrin, että ei ole minusta liioiteltua sanoa, että käsissämme oleva laki on yksi tämän vaalikauden merkittävimmistä yksittäisistä norminpurkuhankkeista.

Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossani nyt julkisen laajan keskustelun sijaan niihin kohtiin, joissa minusta lain todellinen ydin on tässä norminpurun osiossa.

Yksi keskeisimpiä muutoksia laissa on työllistämisen kannalta ravintolayrittäjälle se, että ravintoloiden vastaavien hoitajien pätevyysvaatimuksia kevennetään. Jatkossa jokaisessa työvuorossa pitäisi lakiesityksen mukaan olla täysi-ikäinen vastuuhenkilö mutta hänelle ei asetettaisi nykyisen kaltaisia niin sanottuja erityisiä pätevyysvaatimuksia. Tältä henkilöltä vaadittaisiin ainoastaan alkoholipassi, joka on käytännössä osoitus siitä, että työntekijä hallitsee alkoholilain perusasiat. Tämän seurauksena arvioimme, että etenkin perhe- ja matkailuravintoloiden ja kausiluonteisten ravintoloiden on helpompi saada työvoimaa ja suunnitella työvuoroja.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Toisaalta norminpurku näkyy siinä, että ravintoloiden aukiolot vapautetaan kokonaan. Alkoholijuomien anniskelu sallitaan ravintolan oman ilmoituksen perusteella enintään aamuneljään, ja asiakkaat saavat nauttia alkoholijuomia enintään aamuviiteen. Ravintola voi kuitenkin nykyisestä poiketen päättää aukioloistaan vapaasti. [Antti Lindtman: Tervetuloa lähiöihin!]

Kaikki ravintolat saavat myös jatkossa anniskella kaikkia alkoholijuomia, eli jako A-, B- ja C-lupiin poistuu, ja ravintolat saavat myydä alkoholijuomia asiakkaille mukaan samoin ehdoin kuin kaupatkin.

Niin ikään ravintoloiden tarjoilemien alkoholijuomien annoskokoja koskevista rajoituksista luovutaan kokonaan. Valmistajat, tukkumyyjät ja ravintolat saavat jatkossa esitellä myös väkevien alkoholijuomien valikoimaansa esimerkiksi verkkosivuillaan. Erityisesti valmistajille tämä on tervetullut ja odotettu muutos.

Nykyisin ravintolan henkilökuntaan kuuluvan on oltava lakimme mukaan täysi-ikäinen, poikkeuksena 16 vuotta täyttäneet alan opiskelijat. Jatkossa 16 vuotta täyttäneet saisivat anniskella vuorovastaavan valvonnassa eli tehdä tätä työtä.

Huomattavaa on sekin, että usean ravintolan yhteiset anniskelualueet ovat nykyisin kiellettyjä. Uuden lain myötä anniskelualueet, siis ne yhteiset, ovat jatkossa mahdollisia, jolloin ruuan voi jatkossa monen yrityksen niin sanotulla food court -alueella ostaa yhdestä yrityksestä ja alkoholijuoman toisesta ja istua ihan siihen samaan pöytään niitä nauttimaan.

Arvoisa puhemies! Norminpurkuun liittyvistä asioista nostettakoon esiin sekin, että esimerkiksi musiikki- ja muiden festivaalien ei tarvitse enää hakea tilapäistä anniskelulupaa joka vuosi uudelleen. Myös ravintoloiden niin sanotut happy hour -tarjoukset sallitaan, ja kyllä: jatkossa sen kuuluisan oluttuopin saa lain 36 §:n 2 momenttiin perustuen kuljettaa terassille jalkakäytävän yli. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Isossa kuvassa tämä kaikki kuitenkin liittyy siihen, että aikaisemmin ei ehkä ole liiemmin luotettu sen enempää yrittäjiin kuin kansalaisiinkaan, vaan on sen vanhan, aina suomalaisessa keskustelussa esiin pompahtavan kieltolain hengessä pyritty säätelemään kaikkea mahdollista. Tämän kaiken valvonta ei myöskään ole ollut erityisen yksinkertaista, yksiselitteistä tai edes yhdenmukaista.

Maailma on kuitenkin muuttunut, ja tämä näkyy nyt uudelleen kirjoitetussa alkoholilaisissa. Toisaalta on tärkeää huomata, että edelleen lain mukaan on riittävästi mahdollisuuksia reagoida mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Tiedämme, että alkoholin äärellä sellaisiakin syntyy. Yrittäjien on siis kuitenkin esimerkiksi tehtävä omavalvontasuunnitelma, jossa riskejä ennakoidaan. Ajatus omavalvontasuunnitelmasta lähtee kuitenkin siitä, että yrittäjä itse tietää mahdolliset riskit parhaiten. On ihan selvää, että nämä riskit ovat erityyppisiä fine dining -paikoissa kuin lähikuppiloissa. Tämä omavalvontasuunnitelma käydään läpi koko henkilökunnan kanssa. Uuden kulttuurin jalkauttamisesta on käyty hyvää keskustelua elinkeinoelämän kanssa. Siellä otetaan, tietojemme mukaan, tämä omavalvontasuunnitelma erittäin tosissaan.

Kun yksityiskohtaisista säännöistä siirrytään kohti luottamusta ja toisaalta syvempää paneutumista omavalvontaan, uskon, että seurauksena on parempi lopputulos. Tämä vaatii ajattelutavan muutosta, johon vaaditaan sekä jalkauttamista että keskustelua niin elinkeinon edustajien kuin vaikkapa niiden paikallisten, alueellisten alkoholivalvojien välillä, ja tähän työhön kutsutaan nyt eri tahot keskustelemaan aiheen tiimoilta.

Arvoisa puhemies! Merkittävää tässä laissa — tänä erikoisoluiden ja pienten yrittäjien aikakautena — on myös se, että uutena asiana määrittelemme käsityöläisluet, joita niiden

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

valmistajat saavat myydä suoraan valmistuspaikalta. Tämä on ollut pitkään puheenaiheena. Pienen panimon tuotteina eli niin sanottuina käsityöläisöljuina pidettäisiin lähtökohtaisesti maltaista käymisen avulla valmistettuja, vahvuudeltaan enintään 12-prosenttisia alkoholijuomia. Jatkossa siis pienpanimot saisivat myydä omia vahvempiakin tuotteitaan ulos suoraan panimolta ilman velvoitetta elintarvikemyyntiin.

Arvoisa puhemies! Niin hallitus kuin ilmeisesti suurimmalta osin oppositiokin vaikuttaa tähän asti käydyssä julkisen keskustelun perusteella pääosin tyytyväiseltä alkoholilain kokonaisuuteen tämän norminpurun suhteen. Se, mistä on käyty voimakkain keskustelu — ja, arvoisa puhemies, aivan aiheesta — liittyy ruokakaupassa myytävän alkoholin vahvuuteen. Tältä osin hallituspuolueitten eduskuntaryhmät ovat sopineet vapaista käsistä. Ratkaisu on hyvä, sillä juuri tähän kysymykseen liittyvät lain suurimmat terveyspoliittiset vaikutukset. Asiaa voisi verrata siihen, että keskustelemme, onko jossain kohdin tieosuutta nopeusrajoitus 60 kilometriä tunnissa vai 80 kilometriä tunnissa. Jotkut kokevat, että yhteiskuntamme on jo valmis ajamaan kahdeksaakymppiä, toiset suhtautuvat varauksella ja näkevät, että 60 kilometriä tunnissa on turvallisempaa. [Markus Mustajärvi: Mitäs sitten, kun on 100 kilometriä viinakauppaan?]

Prosenttikeskustelun takaa toivon, arvoisa puhemies, nähtävän kuitenkin myös tämän lain uusimisen alkuperäisen tarkoituksen ja sen suuren kuvan, joka on se, että nyt käsitellyssä olevan lain kautta laaja alkoholilainsäädäntö kootaan yhteen ja päivitetään hengeltään tähän päivään niin kuluttajan kuin erilaisten yrittäjien kannalta. Myös pienpanimokulttuurin edistäminen on ehdottomasti askel eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivotan meille kaikille viisautta ja vastuullisuutta siihen, että keskustelussa tutkitun tiedon asema säilyisi arvossaan. Saatavuus ja hinta ovat edelleenkin tutkitun tiedon valossa tärkeimmät tekijät siinä, miten alkoholinkulutus ja siitä seuraavat haitat yhteiskunnassamme määräytyvät. [Tuula Haatainen: Minkä takia tätä ei nyt noudateta?] Tähän liittyen hallitus on tehnyt toisaalla erillisen päätöksen alkoholiveron korottamisesta.

Toinen kysymys on sitten se, miten me arvostamme ja arvotamme esimerkiksi aikuisen yksilönvapautta päättää tekemisistään suhteessa niihin riskeihin, jotka hän toivottavasti tietoisesti ottaa. [Susanna Huovinen: Ja yhteiskunta maksaa!] Tietoon perustuu myös tämän lain aika vähän huomioitu linjaus siitä, että jatkossakin Alkon monopolin rooli säilyy, sillä se on tutkitusti tehokkain tapa vähentää alkoholihaittoja. Tällä roolilla on siis vielä vahvat kansanterveydelliset perusteet, ja niitä ei tällä lailla ole haluttu lähteä horjuttamaan.

Arvoisa puhemies! Minusta on arvokasta, että vihdoinkin, tämän kuumien kansalaiskeskustelun ja myös poliittisen debatin jälkeen, tämä esitys on nyt eduskunnan ja koko parlamentaarisen järjestelmän arvioitavana tässä salissa. Alkoholilaki tuli sille tienristeykselle, jossa vain piti tehdä päätöksiä, ja tämä hallitus oli siihen kykeneväinen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Arvioni on, että ministerin puheenvuoro antoi aineksia, kenties, jonkin mittaiseen debattiin, ja siltä varalta, että näin on, pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä debatissa puheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.15 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän alkoholilainsäädännön uudistuksen — aivan oikein, kuten ministeri tuossa totesi — keskeisin kysymyshän liittyy nyt tähän alkoholiprosentin nostamiseen vähittäiskaupassa. Sinne tuli-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

sivat nyt sitten vahvemmat oluet, 5,5 prosenttia, ja samoin nämä niin sanotut limuviinat tulisivat myös hyllyyn myyntiin, ja tätä on juuri pidetty keskeisimpänä terveystaloudellisenä kysymyksenä. THL:n tietojen mukaan ja tilastojen mukaan suomalaiset saavat kuluttamastaan alkoholista 90 prosenttia oluen kautta, ja nyt pelkona on se, että vähittäiskauppojen hyllyt alkavat täyttyä nimenomaan tästä vahvemmasta oluesta ja keskiolut, joka on miedompaa, tulee marginaaliryhmäksi ja sitten myös että näistä tulee sisäänheittotuotteita, niitä myydään alennusmyynnillä, ja pikkuhiljaa salakavalasti tavallisten keskivertokansalaisten saama alkoholimäärä nousee, ja tämä on yhteydessä siihen, että syöpäsairaudet [Puhemies koputtaa] ja maksasairaudet tulevat lisääntymään.

14.17 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Laki on yleisesti ottaen hyvä ja tarpeellinen. Lakiesitys sisältää paljon tarpeellista normienpurkua, esimerkkinä tässä juuri ministeri Saarikon mainitsema ravintolan kankeiden anniskeluoikeuksien keventäminen ja erityisesti pienpanimoiden suoramyynnin helpottaminen. Sipilän hallitus on sitoutunut turhan byrokratian purkamiseen.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat tuoneet esille, että kaupassa myytävän alkoholin prosenttiosuuden kasvattaminen on tämän hallituksen esityksen kuuma kivi. Olen siitä hyvin hyvilläni, että hallituspuolueet ovat päässeet sopuun, että tässä kysymyksessä meillä on vapaat kädet äänestä. Jokainen päättää omilla kasvoillaan tästä kysymyksestä, ja siitä olen iloinen.

Kuten ministeri Saarikko sanoi, alkoholi ei ole tavallista kauppatavaraa, ja sen takia mielestäni tässä tulee antaa kuulua sen laajan tietämyksen, mitä meillä eri yhteiskunnan toimialoilla on muodostunut alkoholin haittavaikutuksista [Puhemies koputtaa] ja poliittisten päätösten tuomista muutoksista alkoholinkulutukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, ainakin tässä alkuvaiheessa pyritään pysymään aika tarkkaan minuutin puheenvuoroissa. Jos aihetta siihen on, niin myönnän myöhemmin sitten ehkä 2 minuutin puheenvuoroja. Nyt pysymme minuutin puheenvuoroissa.

14.18 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää tässä hallituksen odotetussa alkoholilakiesityksessä on byrokratian väheneminen, samoin kuin se, että pienpanimoiden mahdollisuus ulosmyyntiin helpottuu.

Sen sijaan yhdyn kyllä ministeri Saarikon toiveeseen siitä, että tätäkin lakiesitystä päätettäessä otettaisiin tutkimustieto huomioon. Ja kyllä suomalaiset tutkijat ovat laajalti tuoneet esille sen, että tämä esitys tulee lisäämään alkoholinkulutusta, ja kun lisätään alkoholinkulutusta, niin se tarkoittaa myös sitä, että alkoholin haitat, alkoholiongelmien ja niiden kustannukset yhteiskunnalle tulevat lisääntymään. Työpaikkoja todennäköisesti saadaan lisää ainoastaan sosiaali- ja terveyssektorille, ja sekin sen vuoksi, että alkoholin kulutus ja haitat tosiaan lisääntyvät. Olisin nyt tässä yhteydessä kysynyt ministeriltä, onko tämän lakiesityksen yhteydessä [Puhemies koputtaa] tehty lapsivaikutusten arviointia. Viittaan erityisesti tähän, kun tuotte nyt [Puhemies koputtaa] limuviinat tällä esityksellä kaappoihin. Onko tehty lapsivaikutusten arviointi?

14.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosikaudet tislattu alkoholilain uudistus on nyt järkevää viedä eteenpäin, ja haluan alleviivata, että tässä la-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kiesityksessä on pyritty tasapainottamaan kansanterveydellinen näkökulma ja toisaalta ne uudistukset: norminpurku ja suomalaisen ruoka- ja juomakulttuurin edistäminen.

Tästä prosenttikeskustelusta haluan sanoa sen, että hallitus on monta kertaa sopinut tästä 5,5:n tilavuusprosentista, ja kannatan sitä. On tärkeää, että valiokunnassa katsomme, mitä vaikutuksia tällä on. Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti, että hallitus ei ollut kunnolla käynyt läpi kuluttajavaikutuksia.

Mutta en halua, että juutomme tähän prosenttikeskusteluun, vaan haluan sanoa, että suomalaisten nuorten juomakulttuuri on muuttunut. Euroopassa me olemme ihan kärkeä siinä, miten meillä on nuoria täysin raittiina: joka neljäs 15—16-vuotias on raitis. Emmekö me usko siihen, että aikuisten juomakulttuuria voidaan muuttaa? Toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa keskitytään tähän ja mietitään, miten myönteisyyden kautta saamme suomalaiset aikuiset juomaan vähemmän. Olutkulttuurin edistäminen, [Puhemies koputtaa] ravintolakulttuurin edistäminen — näihin liittyviin muutoksiin olemme kokoomuksessa myöskin valmiita, kun lakiesitystä käsitellään.

14.21 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille hyvästä alustuksesta tähän lakiesitykseen.

Meistä tuskin kukaan kieltää alkoholihaittoja ja sitä, että alkoholi on suuri ongelma monessa perheessä ja monelle ihmiselle. Tässä lakiesityksessä on paljon hyvää, ja niin kuin, ministeri, sanoitte, tämä prosentti on se, mikä varmasti herättää keskustelua. Tätä lakiesitystä on perusteltu muun muassa sillä, että suomalaiset pienpanimot pääsevät näin markkinoille ja kaupan hyllyyn. Mutta nyt kuitenkin on myös kuulunut, että ulkomaalaiset pienpanimot voisivat todellisuudessa olla ne, jotka myös sitten edullisemmilla hinnoilla saapuisivat sinne kauppaan, ja siinä kävisikin niin, että se suomalainen tuote ei sitten kuitenkaan myisi. Suomi on kuitenkin laaja maa, ja meillä on taajamia ja alueita, missä oluen ja alkoholin saaminen ei välttämättä ole niin helppoa. Olisiko mahdollista, että lain rinnalla olisi esimerkiksi erikoislupa, jolla sitten voisi tätä vahvempaa olutta myydä niillä alueilla, missä ei esimerkiksi ole Alkoa?

14.22 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholi herättää useimmissa kansalaisissa erittäin voimakkaita tunteita. Hämmäntävää on kuitenkin se, miten suuria tunteita tämä uudistus on herättänyt jo ennakoon, vaikka tässä laissa ei esitetä mitään tiukennuksia tähän nykytilaan. Jos eduskunta pysyy oikein tiukkana, niin alkoholin saatavuus ei helpotu, mutta se ei myöskään vaikeudu nykyisestään vaan pysyy ennallaan.

Minä ajattelen, että vahvempi kestä sen, minkä heikompi vaatii. Eli ne, joilla ei ole ongelmia alkoholin kanssa, voivat hakea jatkossakin vahvemmat alkoholinsa Alkosta. Kaikki tutkimukset osoittavat, että saatavuuden helpottaminen lisää alkoholin haittoja ja alkoholikuolemia. Arvoisa ministeri, emme kai me voi tässä sivistyneessä valtiossa säätää lakia, joka tulee lisäämään kuolemia?

14.23 Vesa-Matti Saarakkala si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En itse kannata sitä, että 5,5-prosenttiset alkoholituotteet vapautetaan päivittäistavarakauppaan. Mutta se täytyy todeta tämän hallituksen esityksen hyväksi puoleksi, että tällä esityksellä, aivan kuten ministeri Saarikko tuossa sanoi, turvataan Alkon monopoliasema, mikä on erittäin merkittävä tekijä siinä, että saadaan hillittyä alkoholihaittoja maassamme. Jos esi-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

merkiksi viinit olisi vapautettu kauppaan, se olisi tarkoittanut sitä, että nykyistä Alkon myymäläverkostoa, joka kattaa noin 350 myymälää, olisi jouduttu kannattavuuden heikkenemisen seurauksena merkittävästi pienentämään, ja siitä olisi sitten alkanut keskustelu, että nyt ei saada sitten niitä väkeviäkään enää senkään vertaa kuin aiemmin, ja helposti olisi käynyt niin, että olisi jouduttu koko monopoli ajamaan alas.

Eli tämä on jonkinlainen kompromissi, vaikka en tätä tältä prosenttiosuuden noston osalta kannatakaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on kompromissiesitys ja jokseenkin kelvollinen.

14.24 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on monta hyvää ja tervetullutta muutosta: ravintoloiden aukiolosäätelyn kumoaminen, lupabyrokratian helpottaminen ja pienpanimoiden suoramyyntin mahdollistaminen ovat uudistuksia, jotka parantavat alkoholisidonnaisten yritysten tuottavuutta.

Mutta mitä hallitus on ajatellut, kun nostetaan ruokakaupoissa myytävien juomien prosenttirajaa? [Eduskunnasta: Viron viinarallia!] On itsestään selvää, että Suomessa, missä yli puolet alkoholin saannista tulee oluen juonnista, prosenttirajan nosto lisää alkoholin kokonaiskulutusta. Suurimmassa riskiryhmässä ovat keski-ikäiset miehet, ja limuviinon — pinkin värisine etiketteineen — tuominen ruokakauppoihin ja kioskeihin on taas iso houkutus nuorille naisille. THL, Lääkäriliitto, Ehkäisevä päihdetyö ja muut tahot ovat yhdellä suulla todenneet, että tämä väijäämättä lisää alkoholin kokonaiskulutusta ja terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja.

Kun muualla Euroopassa alkoholin myynnin rajoja kiristetään, Suomessa tehdään päinvastoin. Haluaako hallitus ottaa tällaisen vastuun? [Puhemies koputtaa] Oletteko mietti-neet asiaa ihan loppuun?

14.25 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvin tasapainoinen, hyvä esitys. Se purkaa byrokratiaa, mikä on erittäin tärkeää, koska alkoholilainsäädäntö on hyvin vanhentunut.

Kiinnitän huomiota myöskin siihen, että meillä tuetaan alkoholin juontia viihdelaivoilla Tukholman ja Tallinnan suuntaan. Siinä on sekä merenkulun tukea että verovapautta, ja kyllä Tallinnan-viinallakin ihminen voi itsensä tappaa, jos niin on juodakseen.

Myöskin tästä: Kun eduskunnasta kävelee viisi kilometriä Kallioon, niin siinä on viisi Alkoa matkan varrella. Että kyllä tämän alkoholin saatavuudenkin pitää olla jossain suhteessa ihmisten asuinpaikkaan nähden.

14.26 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on monella tapaa hyvin ristiriitainen ja joissakin tapauksissa myös epäjohtonmukainen, kun se pyrkii samanaikaisesti edistämään kansalaisten hyvinvointia ja terveyttä — lisäämään ehkäisevää alkoholipolitiikkaa — sekä toisaalta kuitenkin lisää ihmisten alkoholinkäyttöä ja tämän seurauksena heikentää ihmisten terveyttä ja lisää pahoinvointia perheissä, kuten myös yhteiskunnassakin.

Nyt suurta huolta eri asiantuntijoiden kohdalla on ollut nimenomaan tästä, mistä täällä on jo aikaisemmin keskusteltu: näitten vissykossujen ja rommikolan ja muiden tulemisesta R-kioskeihin, huoltamoihin ja K-kauppoihin. [Kokoomuksen ryhmästä: Nehän on siellä!] Eri asiantuntijat ovat nimenomaan kantaneet suurta huolta siitä, miten nämä limuviinat vaikuttavat lasten, tai lähinnä nuorten, alkoholinkäyttöön. Nyt kysyisin ministeriltä: kuin-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

ka te tulette vaikuttamaan siihen, ettei nuorten alkoholinkäyttö [Puhemies koputtaa] tule lisääntymään, kuten eri asiantuntijat ovat nyt tämän lain seuraukseksi arvioineet?

14.27 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! KD:n eduskuntaryhmä kiinnitti viime syksynä lausunnossaan STM:lle huomiota useisiin negatiivisiin vaikutuksiin, joita hallituksen linjausten toteuttaminen entistä vahvempien alkoholijuomien myynnin vapauttamiseksi päivittäistavarakauppoihin tulisi aiheuttamaan. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa kansanterveys on pitkään ollut yksi alkoholipolitiikan kulmakivistä. [Oikealta: Entäs Tanskassa?] Suomi valitsee nyt erilaisen suunnan kuin naapurimaat. Ajatteleeko hallitus, että suomalaiset olisivat nyt jotenkin viisastuneet alkoholinkäytön suhteen? [Oikealta: Kyllä!] Nuuskan myynti kiellettiin Suomessa vuonna 95 terveysyistä. Myös tupakointia on viime vuosina rajoitettu terveysyistä, ja hyvä näin. Kysyn hallitukselta: onko alkoholi yhtäkkiä muuttunut terveystuotteeksi, kun olette päätyneet tällaisiin ratkaisuihin?

14.28 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus pyrkii vähentämään turhaa sääntelyä ja byrokratiaa, ja sitä taustaa vasten hallituksen esitys on hyvin linjassa ja pääosin oikein kannatettava. Toisaalta hallitusohjelmassa myös sanotaan, että pyritään kokeilujen hyödyntämiseen ja hallinnon rajat ylittävään tiedonkäyttöön. Kysyn ministeriltä sellaisesta ajatuksesta — vähän ikään kuin teoreettisesta ajatuksesta tässä vaiheessa — olisiko ollut mahdollista ajatella, että tämän prosenttiosuuden osalta olisi lähdetty liikkeelle esimerkiksi Lapin suunnalta, katsottu, minkälaisia vaikutuksia on matkailuun, yrittäjyyteen, kulutustottumuksiin, verokertymään ja näin poispäin, ja niiden tulosten perusteella olisi johdettu tiedolla ja katsottu, laajennetaanko lisää, nostetaanko prosentteja vai palataanko vanhaan. [Antti Lindtman: Käykö Sarkomalle?]

14.29 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hyvää tässä laissa on erityisesti pienpanimoitten jälleenmyyntioikeus. Tervehdin sitä todella ilolla. Eduskunnassa on paljon henkilöitä, jotka ovat tätä lakialoitetta jo aiemminkin eteenpäin vieneet. En näe, että se olisi mitenkään esteellistä matkailuelinkeinolle ja, sanotaan nyt, koko meidän kasvavalle työllisyydelle. Ulkolaiset pienpanimot tai panimot ovat täällä myymässä tuotteitaan jo nykyäänkin kauppojen hyllyillä.

Yhtä asiaa kaipasin erityisesti, se olisi ollut ravintoloitten alvin lasku. Tämä on puutteellinen siltä osin. Nimenomaan palvelutyöpaikkojen ja ehkä ravintolakulttuurin ohjaamiseen olisi ollut parempi se, että meillä ravintoloiden alkoholin hinta olisi ollut [Puhemies koputtaa] tasapainossa sen kanssa, mitä se on muilta osin jälleenmyyntiverkostossa.

14.30 Kimmo Kivelä si (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän asian äärellä varmaan useampi kansanedustaja on kuin tuo äänestystaulu: jaa, ei, tyhjiä, poissa. Kannan muodostaminen saattaa olla hyvin monelle äärimmäisen vaikeaa, ja niin tämä on varmasti myös siksi, että meillä jokaisella äänestäjäkunnassamme on sekä raivoraittiita että rapajuoppoja, ja sen takia kannan muodostaminen on vaikeaa.

Niin kuin ministeri kertoi, muutokset ovat olleet hyvin hitaita Suomessa. Kaksi merkittävää vuosilukua voidaan mainita: 1932 ja 1969. Erityisen hyvää tässä laissa näen siinä, että Alkon monopoli, Alkon johdolla toteutettava vastuullinen alkoholipolitiikka jatkuu. Ja

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

olen aivan varma, että kukaan ei itke niitten perään, kun maitokaupoista häviävät keinotekoiset käymisteitse valmistetut lonkerojuomat. Kukaan ei niitä tule kaipaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro edustaja Niikolle, ja sen jälkeen myönnän kaikkien eduskuntaryhmien edustajille vielä 2 minuutin puheenvuoron, niin monessa puheenvuorossa on menty yli tuon minuutin. — Nyt vielä, edustaja Niikko, teillä 1 minuutti.

14.31 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! [Eduskunnasta: Puhemies!] — Niin, puhemies vielä toistaiseksi, kiitos! — Täällä on käynyt ilmi se, että nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt näinä vuosina. Nyt erityisesti, kun näin on päässyt käymään, meidän tulisi olla johdonmukaisia siinä, että me emme kääntäisi kelkkaa toiseen suuntaan ja lisäisi nuorten alkoholinkäyttöä, koska humalahakuinen juominenhan lisääntyy sitä myöten, jos limuviinat tulevat helposti saatavaksi. Me tiedämme myös, että niitten mukana voivat tulla alkoholipitoiset jäätelöt ja energiajuomat, ja nämä olisivat erityisen haitallisia nuorten kannalta, joten valmistelussa tulisi puuttua näihin keskeisiin kysymyksiin.

Mitä tähän lakiesitykseen muuten tulee, niin olen itse huolissani siitä, että kaikki lakiesitykseen lausunnon antaneet ovat suhtautuneet kielteisesti tähän, kun on kysymys asiantuntijaorganisaatioista ja terveys- ja sosiaalipalveluiden tuottajista. Siinä mielessä meidän vastuullisten päättäjien pitää luottaa niihin asiantuntijoihin eikä välttämättä omaan mututuntumaan, vaikka siitäkin varmasti kokemusta löytyy, ainakin itselläni sieltä lasisesta lapsuudesta. Eliikkä siinä mielessä ei tätä voi vain pienenä asiana olankohautuksella viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, ja 2 minuuttia alkaisi vasta nyt. — Edustaja Puska, teillä maksimissaan siis 2 minuuttia.

14.33 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiittänyt ministeriä erittäin tasapainoisesta ja hyvästä puheenvuorosta. Alkoholilainsäädäntömme on todella hyvä uusia ja modernisoida ja vähentää byrokratiaa.

Lakipaketti on minusta ministeriön virkamiesten toimesta valmisteltu erittäin pätevästi lukuun ottamatta alkoholiprosentin korottamista ja limuviinoja koskevaa pykälää, joka tuli ohi valmistelun poliittisen ohjauksen seurauksena. Tämä prosenttiasia, josta nyt varmaan eniten keskustellaan, on, kuten ministeri sanoi, terveys- ja yhteiskuntapoliittisesti ylivoimaisesti tärkein ja haitallinen asia, kuten hyvin laaja lausuntokierros osoitti, ja se tulee tässä salissa torjua.

14.34 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkoholilain kokonaisuudistus on hyvin tarpeellinen, sillä laki on monin paikoin vanhentunut, kuten täällä kuulumme. Aina kun tätä lakia muutetaan, käymme keskustelua niin elinkeinopolitiikasta, työllisyyspolitiikasta kuin terveyspolitiikastakin, ja näiden asioiden välillä täytyisi löytää tasapaino. Hallitus on valitettavasti tässä asiassa nyt puolensa valinnut, ja häviäjänä tulee valitettavasti olemaan kansanterveys. Haluaisin kysyä, ministeri Saarikko, teiltä: minkä vuoksi terveysvaikutuksiin liittyvät asiantuntijalausunnot ovat jääneet niin kovin vähälle huomiolle esityksessänne?

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Puhemies! Matkustajatuonnista on puhuttu paljon tämän lakiuudistuksen yhteydessä, mutta se on vain yksi osa alkoholipolitiikkaa, ja sen nostaminen keskiöön perusteluna tuntuu hieman omituiselta, kun tiedämme, että Virossa on tehty ja ollaan tekemässä lukuisia veronkorotuksia. Eikö olisi, arvoisa ministeri, ollut paikallaan odottaa näiden veronkorotusten vaikutuksia ennen kuin olisi kiirehditty tähän esitykseen? [Sari Sarkomaa: Eli asetettu tuonti keskiöön?]

Samaan aikaan me puhumme jo nyt hyvin merkittävistä alkoholihaitoista. Maksamme yhteisistä verorahoista vuosittain miljarditolkulla järjestyshäiriöinä, terveydellisinä ongelmoina, poliisin resursseina, työstä poissaoloina valtavan summan jo nyt, puhumattakaan inhimillisistä vaikutuksista, joille on vaikea edes määrittää hintaa. Tämä esitys ei ole tasapainoinen, ministeri Saarikko, tältä osin. Niille suomalaisille, joille alkoholinkäyttö on jo ongelma tai siitä on muodostumassa ongelma, saatavuuden kasvattaminen ja prosentin mahdollinen nostaminen eivät ole hyviä uutisia — keppana vaihdetaan neloseen, ja haitat sen kuin kasvavat.

14.36 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on ihmiseen luottava maltillinen uudistaja — kun kuuntelee salikeskustelua, jopa rohkea uudistaja. [Sari Essayah: Entäs uhkarohkea?]

Eniten tästä uudistuksesta, sääntelyn purkamisen puolelta, hyötyy ravintola-ala. Heidän pitkäaikaiset toiveensa, kuten ministeri sanoi, on otettu hyvin huomioon uudistuksessa. Myös pienpanimoiden säätelyä kevennetään ja elinkeinomahdollisuuksia parannetaan. Myös kauppa hyötyisi uudistuksesta, varsinkin maaseudulla nuo sadat ja sadat pikku-kaupat, jotka voisivat jatkossa myydä hieman monipuolisempia tuotteita ja lisätä näin kannattavuuttaan.

Lisäksi aivan liian vähälle huomiolle ovat jääneet tavalliset kuluttajat. Valinnanvapaus valikoimien suhteen paranee, hinnat halpenevat, ja rahaa jää enemmän muuhun käyttöön.

Kansantalouden lisäksi kannattaa kiinnittää huomiota valtiontalouteen. Viron viinaralli vähenisi tämän uudistuksen myötä. Suomi menettää nykyään rajakaupan takia arvioiden mukaan yli 160 miljoonaa verotuloja joka ikinen vuosi. [Timo Heinonen: Ja tätä osa kannattaa!] Suomalaiset ostavat alkoholia ulkomailta vuosittain yli 300 miljoonalla. [Susanna Huovinen: Kyllä uppoaa se summa ja enemmänkin haittoihin!] — Tälle rahalle, edustaja Huovinen, olisi käyttöä kotimaan kierrossakin.

Näistä syistä kannatan uudistusta.

14.38 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielestäni suuri riskiiriita siinä, kun hallitus puhuu kestävyysvajeesta — siitä, että on välttämätöntä tehdä kiipeitä leikkauksia, ja etsitään tapoja muuttaa meidän sosiaali- ja terveydenhoidon järjestelmäämme siten, että se tulisi toimeen pienemmillä kustannuksilla — ja sitten toisella kädellä tehdään uudistusta, josta kaikki ne asiantuntijat, jotka eivät ole minkään elinkeinotahon edustajia, sanovat, että se tulee valtavasti lisäämään kansanterveyskustannuksia ja tulee lisäämään alkoholin haittoja yksityisten ihmisten elämälle ja kustannuksia meidän terveydenhoidolle ja sosiaaliturvalle.

Ja erityisesti ruokakaupassa myytävien alkoholijuomien prosenttikorotus ja niin sanotut limuviinat: jos keskeinen pointti on se, kuinka kaukana tai lähellä on lähin Alko, niin eikö tätä kokeilua, jota edustaja Pauli Kiuru esitti, voisi aloittaa vaikka kokeilemalla tätä asiaa

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

niissä ruokakaupoissa, joista tosiaan lähin Alko on kaukana, eikä koko valtakunnassa? [Markus Mustajärvi: Itä-Lapissa!]

On ristiriita myöskin siinä, että kun meidän uusi tupakkalainsäädäntömme ja samaten EU:n uusi tupakkadirektiivi lähtevät siitä, että on kielletty ne markkinointitavat, joiden tiedetään olevan tehokkaimpia keinoja koukuttaa nuoria, niin nyt sitten tällä alkoholilainsäädännön muutoksella nimenomaan lisätään tätä nuorten koukuttamista, kun sallitaan limuviinat ruokakaupoissa. [Kokoomuksen ryhmästä: Ne on siellä jo!]

Eli kaipaisin nyt johdonmukaisuutta tähän kokonaispolitiikkaan: jos halutaan säästää kustannuksia, niin sitten ei tehdä uudistuksia, jotka lisäävät sosiaali- ja terveysjärjestelmän kautta kuluja.

14.40 Kaj Turunen si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on mennyt hiukan sillä tavalla kuin ennakkoon on odoteltu, että puhutaan täällä näistä prosentin kymmenyksistä. Ja vaikka tässä nyt kahdessa puheenvuorossa on toivottu pikkusen tätä isompaa kuvaa otettavan esille, niin ei tässä kuitenkaan kukaan ole sitä ottanut. Minä toisin esille sen, että kun alkoholilakia uudistetaan, tämä voisi olla myöskin suomalaiselle vientiteollisuudelle iso mahdollisuus. Kun täällä on puhuttu tästä norminpurusta, niin tässä yhteydessä olisi syytä sitten purkaa myöskin niitä normeja, jotka ovat alkoholin viennin esteenä. Tällä hetkellä alkoholi kuitenkin muodostaa suurimman elintarvike-erän, jota Suomesta ulkomaille viedään. Se olisi 150 miljoonaa euroa, ja tässä olisi paljon vielä suomalaisilla tehtävää.

Kun täällä on puhuttu siitä, onko alkoholi ihan tavallista kauppatavaraa, niin viennin ja tuonnin näkökannalta se todellakin on ihan tavallista kauppatavaraa. [Satu Hassi: Ihan saman voisi sanoa tupakasta!] Suomeen tuodaan massiivisesti alkoholia, mutta alkoholi voisi olla myöskin Suomen sellainen vientituote, jossa me hyödyntäisimme niitä puhtaita raaka-aineita, mitä meillä on, myöskin puhdasta vettä ja niinpäin pois. Meillä on tällä hetkellä kuitenkin sillä tavalla normistoa, joka käytännössä estää meidän pienempien toimijoiden pääsyn markkinoille niin kotimaassa kuin ulkomailla. Tästä kysyisinkin ministeri Saarikolta: miten tämän alkoholilain valmistelun yhteydessä nämä asiat on otettu huomioon ja mahdollisessa jatkokäsittelyssä nyt, kun eduskunnassa käsitellään ministeriön puolelta tahdotila sen suhteen, että myös tätä normistoa voitaisiin sitten katsoa ja siltä osin myöskin purkaa?

14.42 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan hyvää keskustelua. Tässä on tietysti puolensa ja puolensa. Silloin kun lähdettiin eduskuntavaaleihin, niin tähän oli yksi aihe, mikä muun muassa kaikissa vaalikoneissa esiintyi. Edustajaehdokailta kysyttiin, että miten suhtaudut siihen, onko alkoholipolitiikka liberaalimpaa vai ei, ja itse ilmoitin, että olen sen puolella, ettemme holhoisi ihmisiä niin paljon. Tietysti nyt jokaisen on hyvä varmaan muistella, mitä sitten niissä vaalikoneissa tuli vastattua. Itse ainakin pyrin olemaan aina samoilla linjoilla.

Monet kansalaiset toivovat, että heillä olisi mahdollisuus valita vapaammin niitä tuotteita, mitä haluavat. Ongelmaksi tulevat nimenomaan nämä suurkuluttajat. Katsoin hallituksen esityksestä, että eniten juova 10 prosenttia väestöstä juo nykyisin puolet alkoholista, joka on noin 1 000 litraa olutta eli 3 000 tölkkiä. Eliikkä ideana on minusta juuri se, että tämä on se ongelmaryhmä, koska jos ajattelen, että tavallinen ihminen ottaa muutaman olu-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

en vuodessa enemmän, se tuskin silloin, jos ei ole mitään riskirajoja ylitetty, on suuri asia, vaan se, että nämä suurkuluttajat lisääisivät merkittävästi alkoholinkäyttöään.

Silloin oikeastaan lähtisin kysymään sitä, että mitä me voisimme tehdä niille syille. Alkoholismihan on monesti seuraus sille, että on monenlaisia ongelmia, on ajautunut vääraan seuraan. Minusta jos ihmisellä on huono olo, millä tahansa hän tukahduttaa sitä ja turruttaa itseään, niin eihän se ole ratkaisu, että me poistamme esimerkiksi alkoholin myynnistä tai rajoitamme sen myyntiä, vaan se, että me menemme sinne juurisyiden luokse, että miksi sinä juot liikaa. Miksi me emme siitä keskustele lainkaan, vaan me kuvittelemme, että jos me rajoitamme jotain, niin tämän ihmisen elämästä poistuvat nämä ongelmat? Minusta alkoholin liikakäyttö on enemmänkin seuraus kuin syy. Kysyisin ministeriltä: [Puhemies ko-puttaa] mitä me voisimme tälle tehdä?

14.44 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä lähes sellaisenaan, ja toivottavasti minun tukeni ei johda siihen, että hallituksen esitys kaatuu. [Naurua]

Minusta tuntuu siltä, että halutaan luoda kuvaa, että maailmanloppu tulee 4,7:n ja 5,5 prosentin välissä, enkä pidä siitä, että keskustelu on typistetty koskemaan limuviinaa, mitä ei itse asiassa ole olemassakaan.

Mutta on hienoa, että edustaja Juvonen aloitti keskustelun tasa-arvonäkökulmasta, nimenomaan alueellisesta tasa-arvosta — se on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle. On aivan eri asia se, jos asuu sillä tapaa, että Alko on saman talon kivijalassa, kuin että se on sadan kilometrin päässä omasta asuinpaikasta. Ja nyt tunnustan suoraan, että puhun tässä omasta asiastani. [Naurua] Pienille kyläkaupoille, paikallisille asiakkaille ja esimerkiksi turisteille on äärimmäisen tärkeää se, mitä näissä maaseutujen vähittäiskaupoissa voidaan myydä, mitä on tarjonta, mikä on valikoima, ja se on iso kysymys myös sille paikalliselle pienelle kauppiaille.

14.45 Anna-Maja Henriksson r: Herr talman! Det är så att alkoholfrågor alltid väcker känslor, och det är förståeligt. Vi har en tradition av att ha problem med alkoholen i vårt land, och alltid när det blir fråga om alkohol så får vi också vara beredda på att vi har olika syn på det. Jag resonerar som så att vi i Finland nog är ett land som har bekymmer med alkoholen. Det är ett folkhälsoproblem hos oss, och då är frågan vad vi behöver göra och vad vi inte behöver göra.

Arvoisa puhemies! Lähtisin siitä, että kannattaa asettaa ehkä kolme kysymystä aluksi: Onko meillä Suomessa alkoholiongelmia? Vastaus on "kyllä". Onko meillä vaikeuksia saada alkoholia ja olutta ostettua tänä päivänä? Vastaus on "ei". Onko meillä suuri yhteiskunnallinen tarve uudistaa alkoholilakia niin, että kysyntä lisääntyy? Minun mielestäni vastaus siihenkin on "ei".

Tässä hallituksen esityksessä sivulla 50 hallitus itse sanoo, että ei ole mitään epäilystä siitä, että alkoholijuomien kokonaismyynti eli kokonaiskulutus lisääntyisi, elikkä avoimin silmin me olisimme sitä mieltä, että on ihan hyvä, että alkoholinkulutus lisääntyy, se ei ole ongelma. Minun mielestäni se on ongelma. Minun mielestäni se vaikuttaa perheitten tilanteeseen, minun mielestäni se vaikuttaa myös työilmapiiriin ja niin edelleen, ja meidän pitäisi miettiä, mitkä ne asiat ovat, jotka tähän purevat.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

No, arvoisa puhemies, tästä voi olla montaakin mieltä. Mielestäni tämä esityskin on vähän skitsofreeninen, ja oikeastaan kysymys nyt vastaavalle ministerille on: onko ministeri myös sitä mieltä, että tämä esitys on hieman skitsofreeninen? [Naurua — Eduskunnasta: Aiheellinen kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä 2 minuuttia maksimissaan, edustaja Räsänen.

14.47 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä 200-sivuinen lakiesitys on kyllä merkillinen paketti. Se sisältää 60 sivua perusteluja sille, miksi tämä hallituksen esityksenkin mukaan keskeisin tai merkittävin esitys tästä prosenttirajan muutoksesta on vahingollinen ja toimii itse alkoholilain tarkoitusta vastaan, kun se lisää kulutusta, lisää haittoja, 150 alkoholivainajaa lisää vuositasolla, edellyttää esimerkiksi 170 poliisimiehen lisäystä, niin kuin tuolla lukee, työllisyysvaikutukset ovat plus miinus nolla, siis hallituksen oman esityksen mukaan, ja kustannukset yhteiskunnalle kasvavat ja kestävyysvajeen umpeen kurominen vaikeutuu. Ihmettelen sitä, jos, hyvät edustajatoverit, olette lukeneet tämän esityksen, millä ihmeen perusteilla te tätä nimenomaista yksityiskohtaa puolustatte.

Tässä hallituksen esityksen johdantokappaleessa todetaan, että koska uudistuksella lisätään alkoholin kokonaiskulutusta, niin uudistuksen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen ovat negatiiviset. Kyllähän tämä nyt on jyrkässä ristiriidassa koko tuon alkoholilain tarkoituspöydän kanssa. Se on ristiriidassa myös hallitusohjelman kanssa, ja se on ristiriidassa perustuslain kanssa.

Edustaja Sarkomaa täällä viittasi siihen hyvään kehitykseen, mikä meillä viime vuosina on alkoholinkulutuksen suhteen varsinkin nuorten osalta. Sehän on nimenomaan sen ansiota, että meillä on vuodesta 2008 lähtien toteutettu viisi veronkorotusta ja mainonnan rajoitus. Nyt tätä hyvää kehitystä ei pitäisi vaarantaa vaan mieluummin edetä siihen suuntaan, mikä hallituksen esityksessä todetaan, [Puhemies koputtaa] eli tehokkainta olisi alkoholijuomien alkoholipitoisuuden alentaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, nyt tämä 2 minuutin tarjoilu päättyy ja siirrytään normaaleihin minuutin mittaisiin puheenvuoroihin. [Naurua]

14.49 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä tarjoilusta, minuutillakin pärjätään.

Arvoisa puhemies! Minä uskon, että kaikki ovat varmaan tässä salissa samaa mieltä siitä, että tavoite olisi siirtyä kohti eurooppalaisempaa kulttuuria. Minä olen tästä tavoitteesta samaa mieltä, ja onkin hyvä arvioida, miten hallitus itse näkee, mihin suuntaan kulutus tulee menemään. Yksi mittari arvioida tätä on se, siirtyykö kulutus kodeista ja kaduilta ravintoloihin. Jos näin tapahtuu, mielestäni se on hyvä tavoite. Mutta hallitus itse arvioi, että itse asiassa tapahtuu päinvastoin: kulutus tulee siirtymään pois ravintoloista, ja itse asiassa tämä saattaa jopa vähentää työllisyyttä silloin. Toinen arviointi on hyödyt ja haitat. Hallitus itse arvioi, että haitat ovat suuremmat. Kolmas on tämä Viron-tuonti, johon täällä viitattiin. Täällä todetaan, että ei Viron-tuonti näillä esityksillä juuri hätkähdä.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Arvoisa puhemies! Tämän takia kysyn [Puhemies koputtaa] ministeri Saarikolta: Kuka on kirjoittanut nämä perustelut? Onko se eri henkilö kuin se, joka on kirjoittanut tämän itse esityksen? [Naurua — Mika Kari: Onko tehty selvin päin?]

14.51 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tällä esityksellä on kokonaisuutena selviä hyötyjä: aataminaikuista ravintolabyrokratiaa puretaan, pienpanimoiden toimintaedellytyksiä helpotetaan. Toivottavasti näille asioille löytyy laaja tuki täältä eduskunnasta.

Mutta varmasti vääntöä tulee tästä 5,5 prosentista. Vaakakupissa siinä on tietysti erilaisia asioita. Toisella puolella, ainakin itse näen sen, Viron viinaralli vähenee, [Antti Lindtman: Eihän se vähene!] se on monille kuluttajille aivan hyvä ratkaisu ja pienille kaupoille varmaan hyvä myöskin. Mutta toisella puolella kupissa on se, että alkoholihaitat luultavimmin kasvavat, ja näitä pitää sitten arvioida. Varmaan muitakin perusteita löytyy. Itse näen kuitenkin kannatettavana esityksen tästä 5,5 prosentista, kun tätä kokonaisuutta arvioi. Mutta omassa ryhmässäni moni ajattelee ihan hyvin perustein taas toisella tavalla. [Puhemies koputtaa]

Mutta, arvoisa puhemies, alkoholinkäytöstä yleisesti: alkoholikulttuuria meidän pitää pyrkiä muuttamaan kohti kohtuutta. [Puhemies koputtaa] Siihen emme voi yksin lainsäädännöllä vaikuttaa, vaan muutoinkin meidän on etsittävä keinoja, [Puhemies koputtaa] millä siihen voimme vaikuttaa. Siitä tässä lopulta on suurelta osin kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siis me palasimme 1 minuutin puheenvuoroihin.

14.52 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että tässä salissa on paljon niitä, niin kuin minäkin, jotka ovat saaneet alkoholivalistusta Turmiolan Tommin ja kielletyn hedelmän merkeissä aikanaan nuorena, ja siitä tulokulmasta vieläkin näköjään tässä maassa alkoholipolitiikkaa arvioidaan. On syytä kuitenkin katsoa esimerkiksi meidän nuorisoa, minkälainen suhde heillä tällä hetkellä on alkoholiin ja alkoholinkulutukseen ja siihen käyttäytymiseen. Kyllä meidän pitää uskoa siihen, että tämä kansa viisastuu. Ja tähän kansaan pitää luottaa, eikä pidä kielloin ja rajoituksin mennä eteenpäin ja vahvistaa sitä kielletyn hedelmän makua, joka näissä puheenvuoroissa täällä on ollut esillä.

Näissä arvioissa, mitä tulee tapahtumaan, on edelleen puutteita. Esimerkiksi THL on todennut sen, että panimojuomien matkustajatuonti on kasvanut jyrkästi, mutta toisaalta THL ei arvioissaan tee sitä arviota, miten näiden eri jakelukanavien välillä tämä kulutus muotoutuu. Tästä kysyisinkin ministeriltä: onko tästä tarkkaa tietoa, miten eri jakelukanavien osalta tämä kulutus tulee suuntautumaan?

14.53 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme siinä mielessä päättäjinä onnekaassa tilanteessa, että alkoholi on asia, jota on tutkittu hyvin paljon Suomessa. Voimme siis jättää tällaiset epämääräiset argumentit siitä, mikä puolue luottaa ihmiseen ja mikä puolue ei, omaan arvoonsa ja sen sijaan peilata tätä hallituksen esitystä siihen tutkittuun tietoon, mikä on olemassa alkoholipolitiikan vaikutuksista. Ja kun sitä tekee, kannanmuodostus ei ole lainkaan vaikeaa. Kuten tässä on moneen otteeseen todettu, monet näistä norminpurkuun liittyvistä esityksistä ovat täysin perusteltuja ja kannatettavia

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

elinkeinopoliittisesta näkökulmasta. Mutta sen sijaan vahvempien juomien siirtäminen ruokakauppoihin ei sitä ole. Se lisää kokonaiskulutusta johtuen siitä, että hinta alenee ja saatavuus paranee, ja kokonaiskulutuksen kasvun myötä myöskin alkoholista koituvat yhteiskunnalliset, sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat kasvavat. [Eduskunnasta: Onko se puolueen kanta?] — Se oli puheenjohtajan kanta.

14.54 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse näen, että tässä esityksessä on paljon hyvää: nimenomaan tämä byrokratian purku ja pienpanimoiden ulosmyynti ja ajatus siitä, että voisimme vahvistaa olutkulttuuria Suomessa, helpottaa ravintoloiden myyntiä. Itse olisin nähnyt tärkeänä, että tällä olisi ohjattu käyttöä nimenomaan sinne ravintoloihin, valvottuihin oloihin. Mutta nyt kuitenkin kun samanaikaisesti tätä alkoholin prosenttia nostetaan vähittäiskaupassa, niin ainakin tämän hallituksen esityksen arvioissa todetaan, että todennäköisesti se päinvastoin ohjaa sieltä ravintoloista kulutusta pois. Tämä on mielestäni hyvin valitettavaa. Kun mietitään tätä saatavuuden ja hinnan suhdetta, niin me tiedämme sen, että silloin kun hinta halpenee ja saatavuus helpottuu, niin kulutus kyllä kasvaa. Itse näen, että lainsäätäjänä [Puhemies koputtaa] pitäisi aina mennä heikompien ehdoilla, ja sen takia tätä korotusta en voi kannattaa.

14.55 Simon Elo si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaamielisiksi itseään kutsuvien vapaamielisten vapaamielisyys päättyy näköjään siihen, kun käsittelyssä on alkoholilaki — poikkeuksena arvostamani edustaja Mustajärvi, joka käytti hienon puheenvuoron. Omantunnonvapauteni puitteissa uskon, että me emme ole enää tällaisen vahvan holhoamisen tarpeessa: kieltolaista, viinakorteista ja alkoholitarkastajista on aika jättänyt. Vuonna 95 hyväksyttiin kauppoihin lonkerot ja siiderit. No, yhä tässä ollaan hengissä, yhä väännetään samoista asioista, [Sirpa Paatero: Aika monta tuhatta ei ole!] ja tuntuu hyvin erikoiselta, että tällainen maltillinen 0,8 prosentin nosto aiheuttaa näin kovan väännön.

Olen erittäin tyytyväinen siitä, että pils- ja lager-tyyppiset oluet saadaan nyt maistumaan tällä esityksellä, jos se menee läpi, oppositionkin tuella, siltä, miltä niitten pitää maistua. Hallitushan on ollut niin nopea ja hyvä, että täytyy oppositiolle valistaa, että nämä teidän niin sanonut limuviinanne ovat kaupoissa saatavilla jo tänään.

14.56 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse en ole tunnistanut, että ongelma olisi siinä, että meillä jotenkin viinaa saisi liian huonosti Suomessa. Jokainen tietysti omalta kohdaltansa tunnistaa ongelmia, mutta itse en ole tässä nähnyt ongelmaa — monia muita epäkohtia sen sijaan löytyy.

Yhteiseksihän tämä asia tulee sitä kautta — tähän ei sillä tavalla ole ihan pelkästään holhoamiskysymys — että kustannus ja lasku on kaikkien maksettavana. Ja nämä asiat, mitä edustaja Kaikkonen tässä mainitsi, varmaankin ovat puntarissa.

Mutta, puhemies, se, mitä toivoisin lisää jatkossa, olisi kyllä se, että me saisimme Suomeen luotua aidon eurooppalaisen ravintolakulttuurin. Nythän se on sentyyppistä, että vankkojen pohjien jälkeen tuossa puolenyön kieppeillä tullaan yökerhoon suoraan kotoa, ja palveluala, ravintola-ala, monesti siitä kärsii. Arvonlisäveron alennus olisi tässä ravintoloitten puolella kyllä yksi hyvä väline, jota toivoisin hallituksen vielä jatkossa erittäin vakavasti harkitsevan. [Puhemies koputtaa] Uskon, että sillä aidosti kulttuuria pystyttäisiin muuttamaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

14.58 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koen itse olevani melko liberaali alkoholin suhteen, mutta se ei silti poista huoltani suomalaisten terveydestä. En oikein ymmärrä tätä ikään kuin hehkutusta tämän lakipaketin ympärillä, sillä jos me koettaisimme poistaa kaiken tunnepitoisen alkoholipolitiikan ympäriltä, niin mitä jäisi jäljelle? Juuri nämä lain terveystieteelliset vaikutukset, jotka ministerikin esille toi.

Minua mietityttää alkoholin yhteys syöpään. Syöpä on yhä kasvava ongelma yhteiskunnassamme, ja moni pelkää erilaisia syöpien aiheuttajia, mutta alkoholista emme puhu syövän aiheuttajana. Haluaisin kysyä ministeriltä: Miten, ministeri, suhtaudutte siihen, että alkoholinkulutusta kasvattavat päätökset altistavat aivan tavalliset suomalaiset lisääntyvässä määrin jatkossa syöpäsairauksille? Eikö se ole ongelma? [Sirkka-Liisa Anttila: Se on ihan totta!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia.

14.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Tämä yhteinen keskustelu osoittaa varmasti parhaalla mahdollisella tavalla meille kaikille sen, miksi alkoholipolitiikasta säätäminen on Suomessa ollut pitkään niin vaikeaa. Arvostamani kollegat, tämän salin käsissä on nyt tämä kuuma kohta, johon teidänkin puheenvuoroistanne suurin osa on keskittynyt: siis äänestys siitä, pidetäänkö prosentit kaupoissa nykyisellään vai nostetaan niitä tuohon mainittuun 5,5:een asti.

Muutamia huomioita ja oleellisia ja osuvia kysymyksiä edustajien puheenvuoroista, joihin ainakin osaan yritän ehtiä vastaamaan.

Minusta hallitus on hyvin avoimesti omassa esityksessään arvioinut tämän esityksen vaikutukset sekä elinkeinoelämän että sen haittavaikutusten osalta, myös arvio lasten osalta on esityksessä kirjattuna mukaan. [Antti Lindtman: Onko Rehulan käsialaa?]

On selvää, että eduskunta saa halutessaan valiokuntatyötään varten kaiken mahdollisimman uuden tiedon siitä, mikä suomalaisten alkoholinkulutus ja alkoholikäyttäytyminen tänä päivänä on. Näitä tilastotietoja tuotetaan jatkuvasti.

Mitä tulee näihin haittavaikutuksiin, minusta on arvokasta, riippumatta prosenttilopputuloksesta, että tätä keskustelua Suomessa käydään avoimin mielin. Vierailin keskussairaalan päivystyksessä, ja kuten moni meistä tietää — mutta harvemmin siitä ääneen puhutaan — lääkärin arvion mukaan joka kolmas päivystykseen tullut potilas oli paikalla päihdesyistä. Tämä on kuva, ja yksi kuva, Suomesta.

Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Sarkomaa muotoili hyvin, että tässä esityksessä on haettu tasapainoa elinkeinoelämän ja kansanterveyden välimaastossa.

Totean myös edustaja Juvosen kysymyksen ulkolaisista panimoista olleen erityisen osuva. On nimittäin selvää, että tämä mahdollinen nosto ja hallituksen esityksen mukainen 5,5 prosenttia tarkoittaa sitä, että markkinamme on houkuttelevampi myös ulkomaalaisille panimotuotteille, joissa yleisemmin prosentti on jotakin muuta kuin suomalainen lainsäädännön raja 4,7. Se on siis jonkinlainen muutos ja riskitekijä myös kotimaiselle yrittäjyydelle tältä osin. [Timo Heinonen: Enemmän mahdollisuuksia!]

Mitä tulee vientiin, jota edustaja Turunen nosti esiin, sekin oli hyvä huomio, ja on todettava, että norminpurun hengessä tästäkin on tulossa helpotuksia erityisesti juuri vaikkapa mainontaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Edustaja Myllykosken huomio ravintola-alvistä, jota myös edustaja Puumala nosti esiin, on verolainsäädännön kysymys, ja hallitus on päättänyt erillisenä alkoholiveron korotuksesta, joka on ikään kuin tähän samaan aikaan voimaan astuva esitys.

Mitä tulee sitten näihin limuviinoihin — arvoisa puhemies, tätä termiä moni tuntuu käyttävän, siis virallisesti viinapohjaisiin sekoituksiin — Valvira on omassa arviossaan todennut, että heidän on valvontaviranomaisena erittäin vaikea erottaa jo kaupassa olevia sellaisia tuotteita ja näitä, joita nyt juomasekoituksiksi lainsäädännöllä sinne sallitaan. On myös hyvä huomata, että ihmisen maksa ei erottele, mitä alkoholia se juo, ja siksi oleellisempi kysymys on alkoholin vahvuus kuin varsinaisesti sen laatu. [Puhemies koputtaa] Ja kolmantena huomiona todettakoon, että tähän liittyy myös verotuksellisia ratkaisuja. Nämä juomasekoitukset tulevat olemaan kaupassa kalliimpia kuin panimotuotteet. [Susanna Huovinen: Asiantuntijoiden rooli, matkustajatuonti, hinnankorotukset?]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Debattia jatketaan vielä jonkin aikaa.

15.02 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän asian aikaisemmissa käsitellyissä vaiheissa en kiinnittänyt niin suurta huomiota näihin prosenttikysymyksiin, mutta sen jälkeen kun tutustuin näihin asiantuntijalausuntoihin, asia tuli täysin selväksi — he tyrmäävät tämän prosenttikysymyksen totaalisesti. Minulla on sellainen käsitys ja arvelen, että kun tämä nyt menee valiokuntaan ja valiokunta kuuntelee kaikki nämä asiantuntijat, niin sieltä tulee kyllä sellainen kanta, joka ei ole tämän hallituksen esityksen mukainen näitten prosenttien osalta, ja silloin me joudumme todella ratkaisemaan tämän asian täällä.

Tämä on sikäli valitettavaa, että tämä esitys on muuten hyvä. Kannatan kaikkea muuta, mitä siellä on. Se on varsin hyvä ja pätevä esitys ja tarpeen vaatima, ajan vaatima. Mutta tältä osin ihmettelen, miksi eduskunta, joka yleensä uskoo asiantuntijoita, ei nyt usko, kun asiantuntijat ovat yksimielisiä.

15.03 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholihan on historiallisesti hyvinkin vaikea, jopa suorastaan traumaattinen asia täällä Suomessa. Sen haittavaikutuksia ei sovi millään kieltää tai edes vähätellä. Mutta sopii myöskin samalla kysyä, olemmeko vuosien varrella, vuosikymmenten aikana, itse tehneet tästä asiasta näin vaikean. Olemme mystifioineet alkoholia ja sen saatavuutta ja tehneet siitä sellaisen kielletyn hedelmän, jota on niin vaikea tavoitella mutta sitten niin ihana saada käsiinsä.

Jos, puhemies, haluamme päästä kohti yleiseurooppalaista tilannetta, meidän pitää edetä hitaasti ja vastuullisesti mutta johdonmukaisesti, määrätietoisesti tätä kivistä polkua pitkin. Ja sillä polulla olemme olleet itse asiassa jo melkein 50 vuotta, sen jälkeen kun keskiolut vapautettiin maitokauppoihin ja vuonna 95 tuontikiintiöt melkein vapautettiin täysin. Vai olemmeko me suomalaiset jotenkin geneettisesti kykenemättömiä suhtautumaan normaalisti alkoholiin tai tuomittuja tämmöiseen [Puhemies koputtaa] elinkautiseen epä-mukavuuteen alkoholin suhteen? Enpä nyt usko.

15.04 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen alkoholilaki on vanha ja kaipaa uudistusta, päivitystä. Viron viinaralli on tuonut omat haasteensa alkoholin suhteen. Alkoholi aiheuttaa vakavia ongelmia ja haittoja — totta, niitä ei voi lakaista maton alle. Kannatan kuitenkin alkoholilainsäädännön muuttamista hieman va-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

paampaan suuntaan, kuten yli 60 prosenttia kansalaisistamme. 5,5 prosenttia on sopiva raja. Vastuullisuus tulee siitä, että viinit ja väkevät saavat jäädä Alkon myyntiin edelleen, mutta vähän vahvempi olut ja lonkero voivat olla kauppojen hyllyillä tulevaisuudessakin. Pienet kaupat hyötyvät. Ja tässä lakiesityksessä pitää myös huomioida työllisyys, ravintolat, pienpanimot, matkailuala, niiden tulevaisuus.

Mutta kysyisin kuitenkin ministeri Saarikolta: Valistustyötä pitäisi tehdä ihan alusta lähtien. [Puhemies koputtaa] Kuinka hallitus aikoo tehostaa alkoholinkäyttöön liittyen valistustyötä?

15.06 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on osoittanut toimintakykyisyytensä tuomalla alkoholilain kokonaisesityksen tänne eduskuntaan käsiteltäväksi. Tieteellisesti on kuitenkin osoitettu, että alkoholinkäytön kokonaismäärällä on selkeä korrelaatio haittavaikutuksiin, niin terveydellisiin haittavaikutuksiin, maksasairauksiin, kuin sitten sosiaalisiin haittavaikutuksiin ja häiriön tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin yhteiskunnassa. On arvioitu, että uusi alkoholin liberalisointi lisäisi alkoholin kokonaiskäyttöä 6 prosentilla ja itse asiassa vähittäiskauppaan myyntiin tuleva alkoholi saattaisi laskea alkoholin hintaa vähittäiskaupassa jopa 40 prosenttia. Eli sekä alkoholinkäytön, kokonaiskulutuksen kasvu että sitten hinnanlasku yhdessä lisäävät meillä merkittävästi alkoholikuolemia, vähintään 150:llä. Itse näen, että tämänkaltaisen kehitys ei ole mahdollinen, ja sen takia en kannata alkoholiprosentin nostoa.

15.07 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kaikessa politiikassa, myöskin alkoholipolitiikassa pitäisi muistaa heikommassa asemassa olevat. Se, jolle alkoholi ei ole ongelma, saa varmasti ruoka- ja seurustelujuomansa haettua Alkosta, mutta sen sijaan olisi vastuullista yrittää suojella riski- ja ongelmakäyttäjää, lapsia ja nuoria. Ikävä kyllä, hallituksen esitys ei tähän huutoon vastaa. Hallituksen esityksen perustelut ovat oikeastaan täynnä, pullollaan suorastaan, niitä syitä, minkä tähden tätä esitystä ei tällaisenaan tulisi viedä läpi. Jopa näistä työllisyysvaikutuksista, joita jossakin on hehuttettu, täällä on perusteluissa todettu, että "Nykyistä paremmat mahdollisuudet ostaa entistä vahvempia alkoholijuomia halvemmin hinnoin kaupoista eivät ohjaa alkoholijuomien kulutusta ravintoloihin vaan muihin käyttöympäristöihin. Lakiuudistus voi siten jopa vähentää anniskelumyyntiä ja työllisyyttä alalla". [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Miten ministeri perustelee: kuinka te voitte kaikkien näitten, voisiko sanoa, [Puhemies koputtaa] asiantuntijalausuntojen ja kuulemisten ja myöskin hallituksen omien perusteluitten pohjalta viedä tällaista esitystä eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, pientä kiteytystä.

15.08 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesitykseen sisältyy paljon hyviä elementtejä, kuten pienpanimoiden ulosmyyntioikeus ja kaljakarsinoiden siirtäminen historiaan.

Tähän keskusteluun me emme kuitenkaan tarvitse Turmiolan Tommia, sillä me tiedämme asiantuntija-arvioiden perusteella, mitä tämä kaupassa myytävän alkoholin prosenttirajan nosto tarkoittaa. Asiantuntijat ovat siitä hyvin yksimielisiä: hinnan alentaminen ja saatavuuden parantaminen tarkoittavat lisää kulutusta, lisää alkoholihaittoja, lisää yhteiskunnallisia kustannuksia ja lisää sosiaalisia ongelmia. Me kaikki olemme tietysti kokemus-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

asiantuntijoita alkoholiasioissa, mutta meidän on kuunneltava tutkijoita ja tehtävä päätöksemme tutkimusperusteisesti.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että Alkon monopoli väkevissä säilyy, mutta tulisi miettiä, miten voitaisiin helpottaa kotimaisten alkoholin tuottajien pääsyä Alkon valikoimiin ja siten tukea suomalaista tuotantoa ja työllisyyttä.

15.09 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uutta alkoholilakia on todellakin vuosia odoteltu. Kiitoksia, että se on vihdoinkin ja viimein täällä meidän pöydällämme.

Tämä lainsäädäntöpaketti on pääsääntöisesti aivan erinomainen, ja kuten meidän ministerimme nosti, siellä on valtava määrä normitalkoita, niitä tehdään juuri ravintolapuolella. Ja meidän tehtävämme olisikin saada juuri sitä edustaja Puumalankin nostamaa ravintolakulttuuria, että saadaan kulutusta kotisohvilta ravintoloihin [Välihuutoja] — nähden, että tietenkin mieluummin hallituissa ja kontrolloiduissa olosuhteissa kuin niin, että kotisohvillla.

Tarkastelen itse tätä lainsäädäntöpakettia oman väitöstyöni kautta, jossa pohdin erikoissairaanhoidon kustannushallinnan keinoja, joista nousivat erittäin merkitykselliseen osaan saatavuuden ja hinnan kohdalla olevat toimenpiteet. Siltä osin meidän tehtävämme on pohtia lainsäädäntöä juuri tutkimustiedon pohjalta.

15.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen puhunut tästä lakiesityksestä paljon sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön kanssa, ja monet heistä ovat todenneet olevansa samaa mieltä muun muassa Panimoliiton kanssa siitä, että kyllä tämä lakiesitys lisää työtä — nimittäin heidän työtään. Sosiaali- ja terveystoimen työntekijät eivät kuitenkaan halua lisää työtä, kun heillä on työtä jo muutenkin ihan liikaa. Ensiavun ja päivystyksen asiakkaista arkisin joka neljäs ja viikonloppuisin lähes joka toinen potilas on alkoholin vaikutuksen alainen, ja tehohoidossa jopa 18 prosenttia tehohoitopäivistä johtuu alkoholista — tästä taisi ministerikin äsken mainita. Käytön lisäys lisää myös käytön haittoja ja myös sosiaali- ja terveystoimen työtä, sille ei vain voi mitään, näin se menee. Toivon, että valiokunnassa kuullaan myös lääkäreitä, hoitajia ja myös poliiseja heidän arkensa työn näkökulmasta.

15.11 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapset eivät voi päättää, kuinka paljon heidän vanhempansa tai läheisensä juovat alkoholia, mutta he ovat kuitenkin erittäin usein sijaiskärsijöinä lähisuhde- ja perheväkivallassa, ja taustalla on erittäin usein alkoholi. Haluan muistuttaa vielä, että meillä syntyy yli tuhat FAS-lastavuodessa, kun äiti raskauden aikana juo liikaa. Nämä FAS-lapset kärsivät ongelmistaan ja vammoistaan koko elämänsä. Siksi en mitenkään voi kannattaa nimenomaan vahvojen oluiden ja juomasekoitusten myynnin sallimista päivittäistavarakaupoissa. En mitenkään voi sitä kansanterveyden ja lastensuojelunkaan näkökulmasta hyväksyä. Mutta muuten tässä lakiesityksessä on erittäin paljon hyviä puolia, ja niitä on täällä tullut esille, muun muassa pienpanimoiden asema ja se, että pyritään siirtämään juomista ravintoloihin. Ne ovat muun muassa hyviä uudistuksia. Mutta nyt pitäisi miettiä kyllä tätä kaikkein hankalinta osaa eli kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

15.12 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholi herättää suuria tunteita — missä alkoholilaki keskustelussa, siellä lobbaus ja taistelu siitä, kenen totuus on todenmukaisinta. Esityksessä on paljon hyvää mutta myös hieman huonoa elikkä se, kuinka se alkoholiprosentin vähittäiskaupan nosto pääsikin vähän vesittymään. Nythän tilanne on se, että panimoiden suoramyyntioikeus on hyvä asia, mutta harmillista, etteivät ne panimot saaneet kaikille tuotteilleen jakelukanavaa vähittäiskauppoihin, koska hallituksen esitys nostaisi tätä prosenttia vain 5,5:een eikä 8,5:een, kuten olisi hyvin voitu tehdä.

Mitä tulee tähän vastuullisuuteen, kuulisin mielelläni selityksen siitä, mitä eroa on sillä, saako sen vahvemman alkoholin kaupasta vai kenties kaupan määrässä päässä olevasta Alkosta. Mihin se vastuullisuus siinä suorastaan materialisoituu, onko siinä seinässä välissä kenties joku kastepiste?

15.13 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro siltä osin, että tällä alkoholilain uudistuksella ja juuri tällä prosentin nostolla on varmasti eniten vaikutusta juuri siellä, missä Alkoja ei ole. Siellä, missä Alkoja on, tuskin sillä saatavuuden lisääntymisellä niin suurta merkitystä on. Me tiedämme, että kuitenkin alkoholin myyntiaikoja tai alkoholin markkinointia ei tässä olla muuttamassa.

Mitä tulee niin kutsuttuihin limuviinoihin, tämä kannattaa myös pitää mielessä, jatkossakin alkoholin ostaminen ja välittäminen alaikäisille on yhtä lailla kiellettyä kuin nyky-päivänäkin. Emme siis ole juottamassa tai houkuttelemassa nuoria sen enempää alkoholin pariin kuin tänäkään päivänä. Jos alkoholia heille välitetään, se on aikuisten vastuulla jatkossakin.

Lisäksi tulee todeta vielä tässä se, että ei tämän salin kulutus — täällä todettiin, että me lisäämme kulutusta — ei meidän porukkamme siihen yksin kyllä riitä, kyllä ihmiset itse sen tekevät.

15.14 **Lea Mäkipää si** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käymme keskustelua, mikä on tasapaino alkoholihaittojen ja toisaalta elinkeinoelämän huomioon ottamisessa. Viime vuonna alkoholinkulutus oli lähes 11 litraa jokaista 15 vuotta täyttäneestä kohti ja sataprosenttiseksi viinaksi muutettuna. Ikävää on kyllä todeta, että maassamme on 300 000—500 000 suurikäyttäjää eli 10 prosenttia kansasta. Tiedämme, että se vaikeuttaa työpaikoissa käyntiä sekä perhe- ja lähipiirissä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin kyllä meidän kaikkien mieltävän, onko tämä oikea viesti nyt sitten ennen kaikkea maamme nuorisolle, kun tiedämme jo THL:n mukaan, että alkoholinkulutus nousee 6 prosenttia, ja sitä mukaa, mitä enempi juodaan alkoholijuomia, erilaiset terveysvaikutukset pienemmästä suurempaan kasvavat valtavasti.

Nämä ovat niitä asioita, [Puhemies koputtaa] niin että minä en mielelläni tätä 5,5:tä prosenttia ole hyväksymässä.

15.16 **Tapani Tölli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelun kärki on kohdistunut tähän vahvempien juomien viemiseen vähittäiskauppaan. Harvoin jossain lakiesityksessä asiantuntijalausunnat ovat niin selkeitä ja yksimielisiä kuin tässä asiassa — ja se on hämmästyttävää, että tätä ei kuitenkaan tässä esityksessä ole otettu huomioon.

Nyt on puhuttu siitä, että jokaisella ihmisellä on oma vastuu ja vapaus ostaa, mutta kun sitä vastuuta ei se yksilö pysty kantamaan, se jää meidän yhteiseksi vastuuksi, haittavaikutusten merkitys koko maan tasolla on miljardeja, eikä se yksilö pysty sitä kantamaan. Kyl-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

lä tämä on vakavasti otettava asia, miten tämä vastuu kannetaan. Meillä paljon puhutaan, että pitää ottaa mallia Ruotsista. Miksi tässä asiassa ei oteta mallia sieltä? Kyllä tässä on nyt meillä omakohtainen vastuu, [Puhemies koputtaa] miten me käyttäydymme tässä salissa tässä asiassa.

15.17 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pari nopeaa kysymystä ministereille.

Jouluaaton viinanmyynti Alkossa: tarkoittaako myös sunnuntain jouluaatto?

Toinen on festivaalianniskelu. Jos tätä aluerajausta laajennetaan, niin miten valvotaan, että alaikäisille ei alkoholia kanneta sieltä anniskelualueelta? [Timo Heinonen: Ei se muutu tässä!]

16 vuotta täyttäneet saisivat anniskella vuorovastaavan valvonnassa: Minusta tuntuu, että ravintolassa on kyllä sitä valvottavaa ilmankin, että siellä alaikäiset tulevat töitä tekemään. Ihan täysi-ikäiset voisivat tehdä.

Sen lisäksi kysyisin etenkin 22 §:stä, joka siis peruuttaa kaikki nämä aukiolon jatkamiset, kaikki annoskokoasiat, kaikki luvat, eli kaataa näiltä osin koko systeemin, mikäli joku naapurustossa valittaa esimerkiksi siitä, että ravintolassa keskustellaan liian [Puhemies koputtaa] lujaaäänisesti.

15.18 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jotkut hallituspuolueiden jäsenet ovat puolustaneet tätä lakiesitystä sanomalla, että tällä ohjattaisiin alkoholinkulutusta ravintoloihin, mutta näinhän asia ei ole. Tässä lakiesityksessä, sen perustelutekstissä, sanotaan, että tämä lakiesitys tulee suuntaamaan alkoholinkulutusta enemmän muihin ympäristöihin kuin ravintoloihin, ja tämän vuoksi voi olla, että työllisyysvaikutukset ravintoloille olisivat jopa negatiivisia tai korkeintaan neutraaleja. Kyllä toivoisin itse, että kun tätä lakiesitystä aletaan sosiaali- ja terveystieteiden valvonnassa käsitellä, niin edes nämä edustajat, jotka istuvat sosiaali- ja terveystieteiden valvonnassa, voisivat perehtyä tähän hallituksen omaan esitykseen ja myös näihin muihin vaikutusarviointeihin, joissa todetaan, että vaikutukset yksilöihin ja perheisiin tulevat olemaan negatiivisia [Sari Sarkomaan välihuuto] ja samoin kustannusvaikutukset kansantaloudelle tulevat todennäköisesti olemaan [Puhemies koputtaa] negatiivisia, ja myös siihen, mitä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos sanoo, eli esimerkiksi [Puhemies koputtaa] vuodessa tulee olemaan 150 alkoholikuolemaa enemmän [Puhemies koputtaa] kuin nykyään. Tästäkö te tosiaan otatte poliittisen vastuun?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja edustaja Sarkomaa, ilmiselvästi tähän.

15.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholi on viisasten juoma. Alkoholihaitat Suomessa ovat aivan liian suuria. Me tarvitsemme uusia keinoja, joilla me voimme kitkeä alkoholihaittoja ja joilla voimme edistää vastuullista alkoholinkäyttöä, kun vanhat keinot eivät ole tepsineet. Senhän myöskin tutkimukset osoittavat, että me tarvitsemme myös uusia keinoja. Siksi kannatan monia tämän lakiesityksen muutoksia, koska ne ovat mahdollisuus muuttaa suomalaista alkoholikulttuuria. Me onnistuimme nuorten osalta — miksemme myöskin aikuisten osalta? Esimerkiksi Alkon aukioloaikoja lisätään: kello yhdeksään saavat Alkot olla auki. Minkä takia? Sen takia, että haluam-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

me edistää illalliskulttuuria, että haetaan se viinapullo sieltä Alkosta. [Naurua sosiaalidemokraattien ryhmästä] Eli voidaan myöskin ajatella, että vapauttamalla alkoholikulttuuri muuttuu. Näin lukee tässä hallituksen esityksessä.

Mutta, arvoisa ministeri, totta on se, että tässä on valuvika. — Tämä ei ole viskibasso, vaan tämä on flunssa. — Lopuksi totean, että ravintoloiden osalta tämä lakiesitys on kyllä [Puhemies koputtaa] hieman huolestuttava. Eduskunnassa voisimme muuttaa hieman niin, että ravintolakulttuuria voisimme paremmin tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, nyt on ikävää koputella ja tulla puhemiehen puheella päälle, mutta se on pakko tehdä, jotta yhteiset pelisäännöt ovat voimassa.

15.21 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useimmilla ihmisillä on mielipide siitä, mitä alkoholiongelmiin kanssa pitäisi tehdä. Täällä on tullut hyviä ehdotuksia valistuksesta, ravintoloiden tukemisesta, puuttumisesta taustalla oleviin ongelmiin, alkoholikulttuuriin vaikuttamisesta. Nyt meillä on konkreettinen laki pöydällä, ja siitä on päätettävä. Ja jos sen lain perusteella kaupoissa ja muualla ruvetaan myymään vahvempia alkoholijuomia, kulutus ja ongelmat lisääntyvät. Se ei ole holhousta. Suomalaisen yhteiskunnan ja eduskunnan tulee päättää monista asioista, jotka koskevat kansalaisten terveyttä, turvallisuutta ja yhteiskunnallisia kustannuksia — niin myöskin tässä yhteydessä. Aivan niin kuin taisi ministerikin viitata esimerkiksi nopeusrajoitusten suhteen: ei se ole holhousta, että yhteiskunta päättää, mikä on korkein sallittu nopeus.

15.21 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitukselle täytyy antaa kyllä tunnustusta siitä, että harvoin missään lakiesityksessä todetaan näin yksiselitteisesti ne syyt, minkä takia tietyt osat tästä pitäisi jättää säätämättä. Täytyy antaa kyllä siitä tunnustusta. Ja kai tässä keskustelussa sentään rehellisyyden nimissä jokaisen täytyy todeta, että mikäli kaikilta osin muutokset viedään läpi, niin saatavuus ja sitä kautta myös kulutus tulevat kasvamaan. Ja kun kulutus kasvaa, niin silloin haitat kasvavat.

Ottaisin tähän nyt yksittäisen esimerkin turvallisuuden puolelta: kun tällä hetkellä vuosittain poliisi joutuu kускаamaan 60 000 ihmistä putkaan juopumisen takia, niin on aivan selvää, että tämä määrä tulee lisääntymään, ja jotenkin ajattelisin, että tässä sisäisen turvallisuuden tilanteessa poliisilla olisi jotain muutakin hommaa kuin toimia juoppokuskena.

15.22 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hyvä, että tämä pitkään valmisteltu laki saatiin nyt eduskunnan käsittelyyn. Se, että byrokratiaa puretaan ravintolatoiminnan ympäriltä, on erittäin positiivinen asia. Samoin pienpanimoiden toimintaa ollaan helpottamassa niin, että siellä syntyy uusia työpaikkoja ja ennen kaikkea suomalaista kädentaitoa saadaan myytyä markkinoille. Se on positiivinen asia.

Kuunneltuani, arvoiset edustajakollegat, teidän mielipiteitänne esimerkiksi alkoholiin liittyvistä haitoista ja monen asiantuntijan hyvistä kirjoituksista, joita muutamia olen lue-
nut ihan useaan kertaan läpi perehtyen, missä tämän asian ydin on, kyllä tosiasia on se, että alkoholiin liittyvät haitat ovat suomalaisen yhteiskunnan yksi iso ongelma ja siihen liittyvät uhat on meidän otettava vakavasti. Odotan suurella mielenkiinnolla sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä asiasta.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Tämänhetkisen tietämykseni ja kuulemieni asiantuntijoiden ja kollegojen puheenvuorojen jälkeen olen kyllä kallistumassa sille kannalle, että prosentit voisi säilyttää ennallaan. Kun tämä muu paketti [Puhemies koputtaa] on kuitenkin toimiva, niin se on minusta hyvä ratkaisu.

15.24 Martti Mölsä si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kieltolaki kumottiin kansanäänestyksen jälkeen vuonna 1932. Kieltolaki pysyi kuitenkin käytännössä voimassa maaseudulla, ja alkoholijuomien myynti ja anniskelu oli pitkään sallittua vain kaupungeissa ja kauppaloissa, ja se on mielestäni edelleen voimassa maaseudulla siltä osin, ettei alkoholin myynti ole sallittua maaseudulla päivittäistavara-kaupoissa. Sitä vastoin oltuani täällä Helsingissä nyt kuutisen vuotta suurin piirtein joka 500 metrin päässä löytyy jonkunlainen alkoholijuomia myyvä liike. Kysynkin ministeriltä, asuuko täällä Helsingissä viisaampi kansa. Olisiko jo korkea aika kumota kieltolaki lopullisesti kautta Suomen?

15.25 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt kyllä varmasti moni vihreiden äänestäjä on ihmeissään. Vielä vaalikoneessa vihreiden Alanko-Kahiluoto totesi, että olisi hienoa, jos vahvat oluet, jotka ovat maukkaampia, tulisivat kaupan hyllyille. Vaalikoneessa myös Touko Aalto, Johanna Karimäki, Emma Kari, Antero Vartia, Yagnar, Parviainen ja edustaja Mikkonen kannattivat jopa viinien tuomista ruokakauppaan, ja tuo puhe oli kyllä aivan muuta [Sari Sarkomaa: Missä kuluttajansuoja?] kuin mitä äsken kuulimme edustaja Alanko-Kahiluodolta. Aikamoista äänestäjien sumuttamista.

Arvoisa puhemies! Kaupasta on limuviinoja saanut jo 22 vuotta. Tämä muutos, joka nyt tulee, tukisi nimenomaan suomalaista maataloutta. Tämä valmistustapaneutraliteetti toisi esimerkiksi lisätarvetta jopa tuhannelle hehtaarille ohranviljelyä [Puhemies koputtaa] ja olisi tässä mielessä tärkeä lisä.

15.26 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten muissakin eduskuntaryhmissä, myös vihreiden eduskuntaryhmässä tämän lain suhteen edustajilla on vapaat kädet itse arvioida, kuinka äänestävät, ja tästä on erilaisia kantoja meidän ryhmässämme. Mutta itse olen sitä mieltä, että jos kansanedustaja jostakin asiasta saa vahvaa asiantuntijoiden välittämää tietoa eri näkökulmista [Mikaela Nylander: Hyvä Outi, juuri näin!] maan parhailta asiantuntijoilta, silloin vastuullinen päättäjä voi muuttaa mieltään suhteessa edeltävään, ja niin on myös tehtävä.

En ymmärrä itse sitä, että te pyyhitte pöydältä asiantuntijoiden näkemykset ettekä ota niitä huomioon, kun teillä on selkeät laskelmat siitä, että lakiesityksestä, sen kokonaisuudesta, ei ole kansantaloudelle hyötyä, varsinkin jos katsotaan sitä, että te olette valmiita tuomaan entistä vahvemmat juomat kauppoihin [Puhemies koputtaa] ja myöskin tuomaan limuviinat. [Puhemies koputtaa] Lukekaa oman lakiesityksenne perusteluteksti ja mietтікää, voittekö todella ottaa vastuun tästä lakiesityksestä. Ette voi!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, kun on yli 10 sekunnilla jo aika ylittynyt, niin siitä poikki.

15.27 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä prosenttikeskustelussa monet vetoavat nyt yksilönvapauden ja kuluttajahyödyn nimiin, että sen varjolla tulisi nyt alkoholituotteiden saatavuutta parantaa. Mutta, hyvät kollegat,

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

yksilönvapautta on myös vapaus saada tuntee olevansa turvassa niin kotona kuin esimerkiksi liikenteessä, ja kyselytutkimusten mukaan muiden ihmisten alkoholinkäytöstä johtuvien haittojen kokeminen on Suomessa muita Pohjoismaita yleisempää. Yksilönvapaus tässä tapauksessa aiheuttaa myös merkittävää yhteiskunnallista haittaa ja mittavia kustannuksia esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorille ja poliisitoimeen, niin kuin keskustelussa on tullut ilmi. Tästä yksilönvapaudesta vielä se, että alkoholin suurkuluttajalla ja alkoholistilla ei ole enää varaa valita: tuo sairaus on vienyt kyvyn siihen omaan harkintaan, ja alkoholistin lapsella ei ole enää varaa valita. [Susanna Huovinen: Näin on!]

Ja hienosti edustaja Pekonen totesi, että vahvempi [Puhemies koputtaa] kestää sen, minä heikompi vaatii. Siksi meitä suoraselkäisiä päättäjiä tarvitaan.

15.28 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys oikeastaan siitä käytännössä, ollaanko valmiit lisäämään ongelmia, ollaanko valmiit lisäämään kustannuksia vai sitten lisäämään alkoholin saatavuutta väkevien alkoholien osalta. Kyllä minusta tässä keskustelussa ja asiantuntijalausunnoissa on hyvin selkeästi osoitettu se, että tämä lakiesitys kokonaisuudessaan sinällään, niin kuin edustaja Puska totesi, on hyvä, mutta tässä on tämä prosenttiongelma, joka tulee johtamaan siihen, että kustannukset ja ongelmat lisääntyvät, turvattomuus lisääntyy yhteiskunnassa.

Edustaja Heikkinen totesi hyvin tässä asiassa äsken ja edustaja Salolainen myös tämän asiakokonaisuuden oikealla tavalla. Kyllä minun mielestäni järkevä tapa nyt on kuunnella asiantuntijoita, hakea ratkaisuja asiantuntijoiden kuulemisen ja tiedon varassa ja rakentaa sitä kautta tämän kokonaisuuden uudistuksen kokonaisuus oikealla tavalla.

15.29 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on tasapainoinen esitys elinkeinopolitiikan ja kansanterveyden näkökulmasta. Siinä on etsitty ratkaisua siihen, voidaanko Alkon monopolia hiukan murentaa ja siirtyä keskieuropalaiseen juomakulttuuriin, ja toisaalta, kuinka paljon meitä suomalaisia voi holhota perustuen väitteet pääasiassa terveystieteisiin syihin.

Täällä on puhuttu muun muassa nuorten alkoholikäyttäytymisestä. Tuon esiin muun muassa sellaisen seikan, että nuorten päihteidenkäyttöä selvittäneen eurooppalaisen ESPAD-tutkimuksen tulokset ovat monella tavoin positiivisia: 22 vuotta sitten, eli vuonna 1995, 10 prosenttia suomalaisista 16-vuotiaista, eli 9.-luokkalaisista, oli kokonaan raittiita. Pari vuotta sitten eli 2015 sama luku oli jo 26 prosenttia eli yli neljäsosa.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä yhden asian liittyen tähän lakiuudistukseen, ja se on se, miksi päätitte jättää [Puhemies koputtaa] ravintoloiden arvonlisäveron laskun tämän uudistuksen ulkopuolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt vastauspuheenvuoro, edustaja Nylander — siis Nylander.

15.30 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On ihanaa saada nimeä takaisin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään paljon hyvää, mitä voin aivan hyvin kannattaa. En kuitenkaan ymmärrä, miksi vahvempaa olutta pitäisi saada ostaa vähittäiskaupoista, ja tässä toivon todellakin, niin kuin moni muu kollega täällä, että valiokunnassa kuunnellaan herkällä korvalla, mitä asiantuntijoilla on sanottavaa tässä asiassa.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Värderade talman! Flexibilitet och mindre normer är bra. Regeringen för de här frågorna i alldeles rätt riktning. Jag kan däremot inte förstå varför vi behöver starkare öl i butikerna och kioskerna. Men däremot tycker jag att allt som stärker restaurangernas och småbryggeriernas verksamhetsförutsättningar definitivt är värt att understödhas.

15.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt useissa puheenvuoroissa sanottu, että esityksessä on pyritty tasapainottelemaan elinkeinopoliittisten näkökulmien ja kansanterveydellisten näkökulmien välillä, mutta jos tämän tasapainotuksen lopputulos on 150 alkoholista johtuvaa kuolemaa lisää vuositasolla, niin ainakaan omalta osaltani en ole sitä mieltä, että tässä olisi kovinkaan tyydyttävään ratkaisuun päästy.

Sen lisäksi tässä esityksessä myöskin on kyse siitä, minkälaisia elinkeinopoliittisia valintoja ja painotuksia tehdään. En usko, että tässä salissa on erimielisyyttä siitä, etteikö kannattaisi pyrkiä edistämään juomisen siirtymistä ravintoloihin kotona juomisen sijasta, mutta tämä esityshän ei tue tämänkaltaista elinkeinopoliittikkaa, vaan päinvastoin tämä on riskitilassa sen kanssa.

Eli se, minkä välillä me oikeastaan tasapainoilemme päättäjinä tässä, on vähittäistavara-kaupan edut ja kansanterveys. Ja kun tämän asetelman näin muotoilee, niin mielestäni tämä ei ole lainkaan vaikea valinta.

15.33 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on esitetty mielenkiintoisia väitteitä siitä, että uusi alkoholilaki parantaisi suomalaisten juomakulttuuria. Se ei todellakaan pidä paikkaansa. Suomalaisista 10 prosenttia juo puolet suomalaisten juomasta alkoholista. Ja asiantuntijoiden tekemät arvioinnit, miten kokonaisalkoholinkäyttö korreloi kuolemiin ja muihin haittavaikutuksiin, ovat hämmästyttävän yksimielisiä: suomalaiset kuolevat kaksi kertaa enemmän alkoholin haittavaikutuksiin kuin tanskalaiset, jotka selkeästi juovat kuitenkin keskimäärin suomalaisia enemmän. Meidän suomalaisten juomakulttuurissa on jotain sellaista, mikä altistaa meidät näille haittavaikutuksille, se altistaa perheiden huono-osaisuuteen.

15.33 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on oltu huolissaan poliisien määrästä, ja hallituksen esityksen mukaan tähän, pelkästään tämän alkoholilain muutoksen takia, tarvitaan 170 poliisia lisää. Se johtuu aikatauluista, siitä, että ravintolat saavat olla viiteen asti auki ja sieltä saa myydä ulos, sen lisäksi on tämä prosenttimyynti. Tällä hetkellä poliisien hälytyksistä 70 prosenttia johtuu alkoholipohjaisista syistä.

Sen lisäksi, kun katsoo, mihinkä kaikkeen alkoholi vaikuttaa: on tulipalot, hukkumiskuolemat, lastensuojelu, väkivalta, perheväkivalta, ryöstöt, kaikkiin näihin liittyy useimmiten alkoholi. Tästä syystä en voi millään ymmärtää, että tässä kohtaa ei tätä huomioida. Meillä olisi muutakin käyttöä tälle rahalle, mikä tästä jää miinukseksi, vaikkapa toisen asteen maksuttomuuteen.

Ja tässä on, kuin valinnanvapauslainsäädännössä, vahva poliittinen ohjaus, niin että perusteluissa kumotaan kaikki ne pykälät, mitä on esitetty.

15.35 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholin suurkuluttajat, joita kansankielessä juopoiksi kutsutaan, juovat, rähisevät ja kaatuilevat ja joutuvat ensiapuun paikattavaksi, vaikka Suomessa olisi kieltolaki voimassa ja kaupasta saisi vain yk-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kösmaitoa — juopot juovat kumminkin. He hakevat sitä juomaansa mistä tahansa ja käyttävät sitten korvaavia, jos ei. [Eduskunnasta: Rami on oikeassa!] Ja nyt näiden juoppojen takia normaalikansalaisten, kohtuukäyttäjien, juomiskulttuuria pitäisi sitten rajoittaa. [Hannakaisa Heikkinen: Ei tällä rajoiteta!] — Rajoitetaan. Jos moni haluaa juoda Alkon lonkeroa, kerta se maistuu paljon paremmalta kuin kaupan, niin miksi se tarvitsee hakea Alkosta, miksei voi hakea sitä kaupasta? Samoin moni juo nelosolutta maun takia, ei juopumisen takia, että juo paljon sitä. Miksi näitä pitää sitten rajoittaa koko ajan? — Moni haluaisi, minäkin haluaisin, että kun minä haen kaupasta ruokaa, [Eduskunnasta: Minä, minä, minä!] niin minä saisin siihen sen viinin mukaan. Jos minä teen risottoa, niin maustehyllystä olisi kiva saada se valkoviini, kun se on mauste siihen risottoon. [Puhemies koputtaa] Nyt pitää valkata kauppa sen mukaan, missä myydään ja Alko on vieressä.

15.36 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että tämäkin uudistus saadaan vihdoin Sipilän hallituksen toimesta eteenpäin.

Tässä erityisen hyvää on nimenomaan yrittäjien kannalta tämä pienpanimoiden asema, ettei todellakaan enää tarvitse pienpanimoiden perustaa sitä erillistä myyntipistettä vain tämän lainsäädännön takia. Tämä on hyvä asia, että voidaan myydä suoraan panimoista juomia.

Myöskin ravintola-anniskeluun liittyvää byrokratiaa puretaan. Etenkin on hyvä, että varsinkin tämmöisissä kausiyrityksissä matkailualueilla voidaan palkata sitten loma-aikoina helpommin työntekijöitä. Tätä byrokratiaa myös puretaan.

Viittaisin tähän aikaisempaan keskusteluun siltä osin kuin on puhuttu Alkon asemasta. Meillä on siis pienissä kunnissa, harvaan asutuilla alueilla, erittäin hyvä Alkon verkosto nyt tällä hetkellä. Heillä on erittäin laaja valikoima, hyvä asiantuntijapalvelu. En hetkeäkään usko, että jos esimerkiksi viinit olisi siirretty ruokakauppoihin, meillä olisi samanlainen valikoima ja samanlainen asiantuntemus siellä käytössä, vaikka hyvää palvelua tarjotaankin.

Mutta olisin halunnut ministeriltä kysyä näistä alkoholin haitoista ja syistä, miksi juodaan. [Puhemies koputtaa] Perhepalvelut: miten niitä ollaan edistämässä, [Puhemies koputtaa] että perheissä olevia alkoholiongelmia voidaan vähentää?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattivaiheessa puheenvuorot edustajille Lauslahti, Pekonen, Kiljunen [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — siis äsken luetelluille edustajille [Naurua] — ja sen jälkeen ministerille puheenvuoron, ja sitten vielä jatkamme hetken. Tavoitetila on kuitenkin se, että kello 16 sitten siirrytään varsinaiseen puhujalistaan.

15.38 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomaista keskustelua olemme kuulleet tässä salissa.

Lainsäädännöstä voi sanoa, että tämä on kokonaisuus, johon liittyy monia muitakin asioita kuin pelkkä prosentti, ja tämän prosentin osalta meidän on syytä pohtia valiokunnassa ennen kaikkea sitä, millä tavalla nelosoluen tuonti vähittäiskauppaan muuttaa kuluttajien käyttäytymistä. Johtaako se siihen, että nelosoluesta tulee sisäänheittotuote, ja siirtykö ehkä kulutus kolmosesta neloseen sitä kautta? Tätä arviota meidän tulee tehdä ja sen kautta arvioida myös sitä, mitä seurauksia sillä on myöskin kansanterveyden näkökulmas-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

ta. Toivoakseni me saamme mahdollisimman hyvät asiantuntijat ja tutkimustietoa tämän päättelyketjun läpikäymiseksi ja sen pohjalta voimme sitten johtopäätökset tehdä.

15.39 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lehto täällä viittasi kieltolakiin ja puhui risotosta. [Naurua] Haluaisin tässä huomauttaa edustaja Lehdolle, että me emme ole tässä tekemässä minkäänlaisia kieltolakeja, päinvastoin. [Sari Sarkomaa: Risottoa saa tehdä!] Oppositioista on täällä annettu paljon kehuja ministerille jo näistä tehdyistä norminpuruista, mitä tässä vanhentuneessa alkoholilaissa on. Me keskustelemme ainoastaan siitä prosentista, pitäisikö vähittäistavarakaupassa myydä vahvempia alkoholijuomia, ja se lienee se meidän kiistakapulamme täällä.

Alkoholilakia ei ole alun perinkään tehty meitä kohtuukäyttäjiiä varten vaan suojelemaan ylipäättänsä kansanterveyttä, suojelemaan heikoimmassa asemassa olevaa. Minä näen, että meidän alkoholilaki on myös tämmöinen solidaarisuusosoitus siitä, että me pidämme heikommissa asemassa olevasta huolta, ja sen takia pidän ehdottomasti tärkeänä sitä, että tätä alkoholiprosenttirajaa [Puhemies koputtaa] ei nosteta.

15.40 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan myös osaltani kiittää sitä hyvää arviointia, mikä näissä lain perusteluissa on. Täällä muun muassa esityksen perusteluissa todetaan ja kuvataan, että esitys lisää alkoholinkulutusta ja sekä kansalaisten pahoinvointia että myös väkivaltaa. Täällä lukee muun muassa: "Pahoinpitelyistä noin kaksi kolmasosaa on tehty alkoholin vaikutuksen alaisena. Alkoholin kulutuksen kasvun on tutkimuksissa todettu lisäävän pahoinpitelyrikoksia. Raiskausrikoksissa syylliseksi epäillyistä noin 40 prosenttia on ollut alkoholin alaisena. Terveystieteiden tutkimusten mukaan alkoholisairaudet ja päihtyneiden tapaturmat kuormittavat." Sitten täällä todetaan: "Päihdeongelma ja siihen kietoutuneet muut ongelmat ovat tavallisin syy lastensuojelun asiakkuuteen sekä huostaanottoon ja sijoittamiseen kodin ulkopuolelle."

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että näitä asiantuntijapäätelmiä, jotka myös tässä esityksessä ovat, me arvioisimme tarkasti. Eikö meidän lainsäätäjinä pitäisi nimenomaan vaikuttaa siihen suuntaan, että alkoholinkulutus vähenisi ja nämäkin pahoinvoinnit, mitä näissäkin perusteluissa [Puhemies koputtaa] todetaan, myös vähenisivät?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ennen ministeriä vastauspuheenvuoron edustaja Löfströmille.

15.41 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä alkoholilaiksi ehdotetaan, että pienpanimoilla olisi mahdollisuus myydä tuotteitaan suoraan panimolta. Se on erittäin hyvä asia. Mikropanimoiden buumi näkyy ympäri Suomen. Siksi on hyvä helpottaa pienpanimoiden toimintaa. Esityksessä on kuitenkin yksi ongelma, nimittäin se, että raja asetetaan vain 500 000 litraan. Tämä raja on hankala, sillä se uhkaa väristää kilpailua pienpanimoiden kesken.

Annan esimerkin Ahvenanmaalta, missä meillä on kaksi pienpanimoa. Toinen panimoista panee alle 500 000 litraa olutta vuodessa, toinen panee 800 000 litraa vuodessa. Molemmat panimot ovat pieniä verrattuna suurpanimoihin, jotka panevat 100 miljoonaa litraa vuodessa, mutta siitä huolimatta näiden kahden pienpanimon välille muodostuu epätasainen kilpailutilanne paikallisilla markkinoilla. Haluan kysyä ministeri Saarikolta: mik-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

si korkeampaa rajaa ei ole valittu tai miksi sitä ei ole poistettu kokonaan, ja mitä mieltä ministeri on siitä, että ehdotettu raja uhkaa vääristää kilpailua pienpanimoiden kesken?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Saarikko, 3 minuuttia.

15.42 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Aloitan ensiksi tästä viimeksi mainitusta kollega Löfströmin pienpanimokysymyksestä.

Ensinnäkin minusta on hyvä, että keskustelussa on läsnä myös se ulottuvuus, että Suomessa on syntynyt paljon hienoa, laadukasta tekemistä ja uutta alkoholikulttuuria ja uutta yrittäjyyttä juuri pienpanimo- ja vastaavan toiminnan ympärille. Se on hieno asia, ja tätä hallitus halusi pienpanimopoikkeamalla tukea. Ja miksi sanon "pienpanimopoikkeama"? Tämä oli siis asia, jossa me olemme tekemisissä EU-lainsäädännön kanssa johtuen siitä, että aikanaan EU:hun liittyessämme neuvottelimme poikkeuksen, joka koski tilaviinejä, ja nyt vastaavalla tavalla halusimme hakea poikkeusta, hyvällä yhteisymmärryksellä hallituksen sisällä, siihen, miten pienpanimoita voitaisiin kohdella tähän rinnastettavalla tavalla, eli ikään kuin hakea poikkeusta omasta alkoholimonopolijärjestelmästä tällekin tuoteryhmälle. Tämä poikkeus saatiin nyt hoidettua osaksi lainsäädäntöä, mutta syy, miksi tuohon kohtaan piti määrittää litramäärä, ikään kuin panimon suuruus — joka on kyllä minusta itse asiassa verrattaen suuri, ja sen sisään mahtuu laaja joukko pienpanimotoimintaa — liittyy siihen, että tämän poikkeuksen oikeutus liittyy nimenomaan käsityöläisyyteen ja sellaiseen toimintaan, jota voidaan vielä pitää sanallisesti ja aidosti pienpanimohenkisenä toimintana.

Arvoisa puhemies! Jatkaakseni edustaja Lauslahden puheenvuoroa, joka linkittyi siihen, miten laki sitten oikeasti tulee toimimaan, oma ajatteluni on hyvin samankaltaista. Me lainsäätäjinä täällä toimimme jokainen tämän yhden pykälän osalta, myös hallituspuolueiden osalta, vapain käsin. Muutoin ilmeisen laajaa hyväksyntää nauttiva kokonaisuudistus on raami, ja mitä sen kanssa käytännössä tulee tapahtumaan, miten suomalaiset kuluttajat tämän marketissa käydessään tai ravintolassa käydessään havaitsevat, sen todellisuuden tähän lakiin tekevät alan yrittäjät, alkoholijuomateollisuus ja päivittäistavarakauppa — erityisen painokkaasti viimeksi mainittu. Siksi pidän tärkeänä, että käytän mahdollisuuttani kutsua koolle yhteistyö-, pyöreän pöydän keskusteluun kanssani ne toimijat, jotka lakia konkreettisesti toimeenpanevat osana alkoholijuomateollisuutta ja kaupan valikoimaa ja myynti- ja markkinointistrategiaa. Yksi osa tässä on tietysti myös valvontaviranomainen ja päihdealan järjestöt, valvontaviranomainen myös siksi, että tämä on erittäin merkittävä lainsäädännön muutos valvontaviranomaisen kannalta.

Vielä ajan puitteissa totean muutamaa yksittäiseen pienempään kysymykseen huomion.

Edustaja Tolppanen tiedusteli jouluaaton sunnuntain viinamyynnistä. Sunnuntai on aina sunnuntai Alkon aukioloajan osalta, ja se ei sitä koske edes jouluaattona tai muinakaan juhlapäyhinä.

Mitä tulee 22 §:ään, mahdollisuuteen ikään kuin rajoittaa ja peruuttaa vapautuksia ravintola-alalle, tämä rajoitus tapahtuu vain, jos se on aidosti välttämätöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä muutama vastauspuheenvuoro äsken esitettyjen pyyntöjen pohjalta.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

15.46 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja. Haluaisin nostaa esille sen, että viikko sitten tässä salissa käsiteltiin kestävän kehityksen toimintasuunnitelmaa ja sen yhteydessä todettiin, että politiikan eri osa-alueet eivät saa olla ristiriidassa keskenään. Johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti on pyrittävä kestäväan hyvinvointiin. Kansanedustajan tulisi toteuttaa tätä periaatetta kaikissa toimissaan ja päätöksissään, ja tätä kehoitettiin myös ministeriön taholta noudattamaan.

Ymmärrän hyvin, että tämä esitys purkaa kyllä byrokratiaa. Mutta se, mitä en ymmärrä ja mitä haluaisin kysyä myös arvoisalta ministeriltä, on, miten tämä esitys parantaa kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Mielestäni ei mitenkään.

15.46 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholilain uudistus on ihan tarpeellinen, täällä on moneen otteeseen se hyvin perusteluin jo todettu. Mutta tämän uudistuksen yhteydessä tosiaan on näitä ongelmia, joista niistäkin on täällä minusta hyvin perusteellisesti ja asiallisesti keskusteltu. Annetaan sitten asiantuntijoiden erikoisvaliokunnan kautta tuoda meille siitä mietintö tänne aikanaan ratkaistavaksi.

Haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, kun edustaja Elomaa totesi, että Suomen kansalaisista suuri enemmistö kannattaa mielipidekartoituksissa väljempää alkoholipolitiikkaa, että tämä on juuri päinvastoin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mielipidekartoituksissa kansalaisista 60—63 prosenttia kannattaa tiukempaa alkoholipolitiikkaa.

Omalta osaltani sanon sen, että minä en kannata sitä, että nämä vahvemmat oluet tuodaan sinne vähittäismyyntiin, syystä, että se lisää alkoholinkulutusta, se lisää niitä haittoja, ja niin kauan kuin meillä ei ole keinoja niitten haittojen kunnolliseen ehkäisemiseen, en ole valmis tätä tukemaan.

15.48 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on yritetty löytää tasapaino elinkeinotoiminnan ja kansanterveyden näkökulmasta. Itse näen, että tässä nyt kuitenkin tämä kansanterveys on jäänyt pienemmälle, viitaten nyt näihin vaikutusarvioihin, mitä on näissä asiantuntijalausunnoissa.

Elinkeinotoiminnan etujen osalta on erityisen ilahduttavaa tämä pienpanimoiden ulosmyynti. Niin kuin täällä todetaan, se tuo myös paljon tämmöisiä matkailullisia mahdollisuuksia. Mutta mielenkiintoista tietysti on se, että Pienpanimoliittohan ei omassa lausunnossaan nostanut esille tätä oluiden prosenttirajan nostoa kaupassa, koska he näkevät, että siinä on iso ongelma ja heidän mahdollisuutensa kilpailla ovat hyvin rajalliset näitten suurten panimoiden kanssa, jotka tuovat sitten ulkomaalaisia erikoisolutia kauppoihin. Mutta sitä, että vientimahdollisuuksia mahdollistettaisiin pienpanimoille, [Puhemies koputtaa] edistäisi se, että esimerkiksi englanninkieliset tuotetiedot mahdollistettaisiin.

15.49 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pysytään siinä tutkimuksessa tiedossa, jota ministerikin tässä keskustelun aluksi peräänkuulutti, niin voidaan tilastoista katsoa, että nuorison alkoholinkäyttö on vähentynyt koko 2000-luvun. Näin on aina ollut ihan riippumatta siitä, millaisia päätöksiä milloinkin tässä salissa on alkoholipolitiikkaan tehty. Nuoriso siis ryypää koko ajan vähemmän ja vähemmän, ja tulevaisuudessa emme ehkä tässä asiassa enää poikkea muista sivistyskansoista ja voimme vapauttaa alkoholin myyntiä pois tältä holhouslinjalta.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Mutta ihan vielä sen aika ei kuitenkaan ehkä ole, sillä oma sukupolveni ei ole yhtä fik-sua kuin nuoriso ja suurimmat ongelmat — tämä on pakko tunnustaa — ovat suurten ikä-luokkien tai, voisiko sanoa, tässä tapauksessa kosteiden ikäluokkien parissa. Heillä nämä alkoholinkäyttöön [Puhemies koputtaa] liittyvät ongelmat korostuvat ja kasvavat. Ikäih-misten alkoholinkäyttö on koko ajan kasvava ilmiö. Mutta tämä on kuitenkin hyvä askel oi-keaan suuntaan. [Puhemies koputtaa]

Ihan niin kuin edustaja Myllykoski toivoi... — Ahaa, nyt aika alkaa loppua. — Mutta ra-vintola-alan alvi-asioista...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, nyt olisi kyllä seu-raavan vastauspuheenvuoron aika, ja sen myönnän edustaja Kivirannalle.

15.50 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esi-tyksessä on hyvää pienpanimoiden toiminnan helpottaminen ja ravintoloita ja yleisötapah-tumia koskevan vanhentuneen sääntelyn purkaminen. Pienpanimoiden oikeus vähittäis-myyntiin helpottaa niiden toimintaa ja edesauttaa pienyrittäjyyttä tältä osin. Selvää on, että alkoholista johtuvat terveyshaitat aina jossain määrin lisääntyvät saatavuuden parantues-sa. Suomessa kulutetusta oluesta ainoastaan noin 8 prosenttia tuodaan Virosta, joten jäljel-le jäävä noin 92 prosenttia on avainasemassa terveysvaikutuksiin nähden. Hallituksen pää-tös alkoholiveron korottamisesta on oikeansuuntainen toimi tässä tilanteessa, erityisesti kun Virokin on korottanut veroa.

15.51 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det här lagförslaget har många bra saker som har tagits upp här. Det gäller förhållandet till restauranger, till småbryggerier och så vidare. Man har också diskuterat de här två kontroversiella delarna, eller snarare det vad man får sälja i butikerna. Själv klarar jag mig gärna utan de föränd-ringarna, även om jag tycker att det är motiverat ur till exempel småbryggeriernas syn-punkt.

Itse en erityisemmin kaipaa kumppaakaan näistä muutoksista siihen, mitä saadaan kaupoi-sa myydä, joskin minun mielestäni oluen rajan nostaminen olisi perusteltua etenkin pien-panimoiden näkökulmasta. Toinen kysymys on sitten se, onko meissä suomalaisissa jokin geeni, joka tekee alkoholista meille jotenkin erityisen vaikean asian. Onko niin, että me emme ikinä tule oppimaan? Onko niin, että jokin vimma vie meidät automaattisesti aina pullon ääreen? Haluaisin uskoa, että näin ei ole.

Mitä me voisimme tehdä, jotta suhtautuminen alkoholiin normalisoituisi, jotta se posi-tiivinen muutos, joka ilmeisesti ainakin lehtitietojen perusteella tapahtuu nyt nuorissa, ulottuisi myös meihin vähän varttuneempiin? Voi olla, [Puhemies koputtaa] että siihen te-hoa valistus — tai sitten [Puhemies koputtaa] alkoholin demystifiointi. Arvoisa ministeri, mikä teidän näkemyksenne mukaan voisi johtaa siihen, [Puhemies koputtaa] että tämä po-sitiivinen vire jatkuisi ja vahvistuisi?

15.53 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholi-politiikan tavoitteena tulee olla erityisesti lasten ja nuorten suojeleminen alkoholin haitoil-ta. Tämän lakiesityksen myötä kaupoiissa voitaisiin myydä aiempaa laajempi valikoima näitä väkiviinapohjaisia juomasekoituksia, jotka erityisesti nuoriin vetoavat. Markkinatut-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kimusten mukaan juuri nuoret kokevat värikkäiden limuviinoiden ulkoasun houkuttelevaksi. Sanotaan jopa, että limuviinat on luotu totuttamaan nuoria alkoholin kuluttajiksi. On aika vaikea ymmärtää, miksi hallitus tällaista esitystä tänne eduskuntaan tuo, sillä yksikin alkoholiriippuvainen nuori on ainakin minusta ihan liikaa.

Tämä lakiesitys olisi merkittävä uhka myöskin suomalaiselle pienpanimoteollisuudelle, joka on hyvässä kasvussa. Kaupoissa myytävien alkoholituotteiden enimmäisväkevyyden nosto lisää kauppoiden valikoimaa tuntuvasti, ja samasta hyllytilasta tulee taistelemaan iso määrä kansainvälisiä viinabrändejä ja tuontioluita. Siinä välissä näillä kotimaisilla pienpanimoilla tulee olemaan todella ahdasta, sillä aika harvalla niistä on valmiuksia pärjätä hintakilpailussa, [Puhemies koputtaa] jonka tämä muutos tulee tuomaan. Elikkä tämä ei ole hyvä asia tältä osalta.

15.54 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy alkuun todeta, että niitä värikkäitä pulloja kyllä sieltä S-marketien ja K-kauppojen hyllyiltä löytyy tälläkin hetkellä [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!] eivätkä ne nyt sen houkuttelevampia ole. Minun mielestäni tämä muutaman prosentin kynnys nyt suuntaan tai toiseen ei ole se suuri asia tässä esityksessä. [Kimmo Kivelä: Alle prosentti!] Suuri asia on se, että nyt vihdoin päästään purkamaan byrokratiaa, saadaan ravintoloille lisää toimintamahdollisuuksia, aukioloajat niissä paremmiksi, anniskeluoikeuksia selkiytetään, siitä hölmöimmät kohdat poistetaan ja näin ollen pystytään saamaan toimintavapauksia sinne yrittäjille enemmän. Ennen kaikkea pienpanimoiden asemaa parannetaan ja ulosmyyntioikeus sallitaan. Nämä ovat kiistatta niitä tärkeitä asioita. Myös se, että tämän esityksen myötä varmasti pystytään myös suitsimaan Viron- ja Latvian-tuontia, on minusta hyvä asia.

Minä luotan tavalliseen kansalaiseen ja tolkun ihmisen politiikkaan. Mitä ministeri Saarikokin toi esille, kyllä sitä vastuuta nyt sitten [Puhemies koputtaa] meidän on myös kaupalle ja muille toimijoille annettava ja tältä osin päästävä eteenpäin. Kannatan hallituksen esitystä.

15.55 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on tuotu esiin näitä perusteita, että kun saatavuus paranee, niin kulutus automaattisesti lisääntyy. Rohkenen kyseenalaistaa. [Sirkka-Liisa Anttila: 6 prosenttia nousee!] Viime vuonna, kuten kaikki tiedämme, kumottiin liikeaikalaki ja tuli yhteensä 650 tuntia lisää aukioloaikoja, myyntiaikaa kauppoihin, mutta kuitenkin alkoholin myynti ei viime vuonna ole lisääntynyt. Vaikka saatavuus on parantunut, se ei ole vaikuttanut myyntiin. Nyt tämän teorian mukaan, mitä täällä on esitetty, myynnin olisi pitänyt kasvaa rajusti. Ainoa myynti, mikä on kasvanut, on se matkustajatuonti, eli sen määrä on lisääntynyt viime vuonna. Sehän on tietysti surullista, siihen meidän pitäisi päästä puuttumaan. Tämäkään esitys ei sitä matkustajatuontiongelmia ratkaise. Vaikka siellä Virossa korotetaan veroja, niin silti kaavailtujen veronkorotusten jälkeen [Puhemies koputtaa] olutkori maksaa 20 euroa Virossa, kun se Suomessa maksaa tämänkin uudistuksen jälkeen lähes viisikymppiä, eli hintaero on niin iso, että siihen pitää puuttua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron valiokunnan varapuheenjohtajalle, edustaja Heikkiselle, ja hänen jälkeensä, jos ministeri haluaa minuutin, se hänelle myönnetään ja sitten siirrytään puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

15.56 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeisissä puheenvuoroissa on puhuttu erityisesti nuorten alkoholinkäytön muutoksesta. Tuorein kouluterveyskysely kyllä toteaa, että ammattikoululaisten humalahakuinen juominen on vähentynyt kahdessa vuodessa 2 prosenttiyksiköllä 28,1 prosenttiin. Vielä kymmenen vuotta sitten tosi humalassa kuukausittain oli 40 prosenttia. On kuitenkin huomioitava, että tämä vähenemiskehitys on pysähtynyt peruskouluikäisten ja lukiolaisten osalta. Peruskoululaisista noin 10 prosenttia ja lukiolaisista 18 prosenttia ilmoittaa olevansa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Meidän huomiomme tulisi kiinnittyä myös lukiolaisten ja ammattikoululaisten eroihin, mitä tulee alkoholinkäyttöön. Hyvinvointi- ja terveyserot näkyvät jo valitettavan varhain.

15.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tästä paljon keskustelussa esiin nousseesta nuorten juomisesta, jonka vähenemisestä meidän on todella syytä olla iloisia. Taustalla vaikuttaa varmasti uusittu ehkäisevään päihdetyöhön liittyvä lainsäädäntö, mainonnan rajoitukset ja yksiselitteinen hyvä kulttuurin muutos. Samalla ei saa kuitenkaan tuudittautua ihan pelkkään iloon. On nimittäin havaittavissa, että nuorten aikuisten ja aikuisten ikäryhmissä juominen ei sitä vastoin ole merkittävästi vähentynyt ja samalla käsissämme on myös uusi ongelma, ikääntyneiden ihmisten kasvava alkoholinkäyttö.

Mitä tulee muualla tapahtuviin, toinen ulottuvuus, johon täällä on paljon viitattu, on muiden maiden alkoholikulttuuri. Viro, joka teki merkittävät veronkorotukset, ei pelkästään jättänyt alkoholikulttuurinsa muutosta siihen vaan on tietojeni mukaan parhaillaan käsittelemässä esitystä, joka rajaisi saatavuutta kauppojen sisällä alkoholijuomien osalta ehkä rajatumpiin tiloihin ovien taakse, eli missään maassa alkoholipolitiikka ei ole staatista, Suomessa se on ollut sitä aika pitkään.

Uudistusta on odotettu kauan, ja on varsin hienoa, jos eduskunnassa kykenemme näkemään tämän uudistuksen kokonaisuuden, vaikka tässäkin väittelyssä se isoin huomio keskittyi tietysti tuohon prosenttiin, mutta kokonaisuus on paljon sitä suurempi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

15.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Lapsuutensa alkoholitiperheessä elänyt Ani Kellomäki hämmästelee Helsingin Sanomissa, miten alkoholilain uudistuksessa sivuutetaan selvää tutkimustietoa, ja hän toteaa näin: "Minä ja kymmenettuhannet muut olemme maksaneet ja maksamme velkaa vuoden 69 alkoholilain uudistuksesta." Silloinhan keskiolut tuli ruokakauppoihin ja kulutus lisääntyi runsaasti. Ja hän jatkaa: "Jos nyt tehdään muutoksia, joilla helpotetaan alkoholin saatavuutta, pitäisi samalla resursoida esimerkiksi tulevaisuuden mielenterveyshoitoon, niin että tämän päivän lapset saisivat apua sitten aikuisina siihen, kun heidän vanhempansa ovat käyttäneet liikaa alkoholia."

A-olut, vahvemmat siiderit ja vahvemmat tislatus alkoholist valmistelut juomasekoitukset siirtyisivät tämän hallituksen esityksen myötä Alkon noin 350 myymälästä 5 500 kauppaan, kioskiin ja huoltamolle, ja tämä lisäisi aivan merkittävästi saatavuutta. Sen ohella myös hinta romahtaisi, eli hallituksen esityksen perustelujen mukaan A-oluen vahvuisten juomien hinnat laskevat noin 40 prosenttia. Ja THL:n mukaan tämä lisäisi alkoholin kokonaiskulutusta 6 prosenttia.

No, ketkä tästä hyötyvät? Kotitalouksille koituva taloudellinen hyöty olisi merkittävin suurkuluttajille, siis sille 10 prosentille, joka juo nykyisinkin puolet kaikesta alkoholista. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että näiden limuviinoiksi kutsuttujen, tislatusa alkoholista valmistettujen juomasekoitusten kulutus ja haitat ovat lisääntyneet etenkin nuorten parissa, kun juomien saatavuus on lisääntynyt.

Tämän esityksen myötä myynti ei varsinaisesti lisääntyisi ikään kuin volyymiltaan vaan kulutus väkeväytyisi. Myyjiä ei tarvittaisi lisää, ja siksi työllisyysvaikutukset päivittäistavaraliikkeissä jäävät vähäisiksi, ja kokonaisuudessaan ne saattavat jäädä peräti negatiiviseksi, mikäli ravintolakulutus vähenee suhteessa muuhun kulutukseen ja mikäli vielä Alkon verkostoa jouduttaisiin merkittävästi supistamaan. Alkohan menettäisi tämän esityksen myötä arviolta 70 prosenttia oluen, siiderien ja lonkeroiden myynnistä, yhteensä 100 miljoonan euron arvosta, joka on sama summa, joka siirtyisi päivittäistavarakaupan myynnin lisäykseen.

No, esitystä on perusteltu myös sillä, että näin saataisiin lisää alkoholiverotuloja — arvioiden mukaan noin 65 miljoonaa euroa — mutta alkoholihaittojen aiheuttama kustannusten lisäys olisi vähintään samaa luokkaa. Ja kaikkein traagisimmat olisivat inhimilliset kustannukset. Alkoholikuolemat lisääntyisivät vuosittain 150:llä ja sairaalahoitojaksot 1 500:lla. Ja merkittäviä lisäyksiä tarvittaisiin niin järjestyksen ylläpitoon, vankeinhoitoon kuin oikeuslaitokseen.

Tätä esitystä lukiessa nousee mieleen, että eikö historiasta ole opittu. Kyllä meidän historiamme osoittaa ihan vääjäämättömästi, että alkoholihaitat lisääntyvät suorassa suhteessa kokonaiskulutukseen. Keskioluen vapauttaminen 69 ei vähentänyt väkevien juomista, millä sitä perusteltiin, vaan lisäsi kokonaiskulutusta ja haittoja. Samoin kävi vuoden 95 muutoksen yhteydessä. Ja kun Vanhasen hallitus vuonna 2003 alensi alkoholiveroa 30 prosentilla, silloin tuon esityksen perusteluissa arvioitiin, että se aiheuttaisi noin 600 alkoholikuolemaa vuosittain lisää, ja valitettavasti tuo ennustus toteutui ihan tuollaisenaan. Sen vuoksi on hyvin uskottavaa, että tämäkin ennustus 150 lisäkuolemasta valitettavasti toteutuu, jos tämä esitys menee läpi.

Vuodesta 2008 lähtien alkoholin kokonaiskulutus ja haitat ja kuolleisuus ovat vähentyneet. Täällä on iloittu siitä, että nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt, ja se on totta. Viisi perättäistä veronkorotusta ja mainonnan rajoitus ovat toimineet ja tuottaneet tulosta. Nyt ei pidä vaarantaa tätä myönteistä kehityssuuntaa.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että uudistus lisää väestöryhmien välisiä terveyseroja. Alkoholin kulutus ja haitat painottuvat jo nyt sosiaalisesti heikossa asemassa olevaan väestönosaan, ja tältä osin tämä esitys ei valitettavasti toteuta perustuslain eikä hallitusohjelman tavoitteita.

No, tätä esitystä on perusteltu myös vastauksena matkustajatuonnin myötä menetettyihin verotuloihin. Kuitenkin matkustajatuonti tänä vuonna on ollut laskusuunnassa, toisin kuin täällä kokoomuksen puheenvuoroissa väitettiin. [Sari Sarkomaa: Riippuu, mistä mihin!] Virossa päätetyt alkoholiveron voimakkaat korotukset tulevat merkittävästi vähentämään tuontia aivan riippumatta alkoholilain uudistuksesta, ja on myytti, että alkoholipolitiikka olisi vapaata kaikkialla muualla Euroopassa paitsi Suomessa. [Susanna Huovinen: Näin on, näin on!] Alkoholihaittoja vähentävä politiikka, saatavuuden ja mainonnan rajoitukset sekä verotus ovat käytössä kaikissa EU-maissa. Euroopan laajuinen trendi on se, että pikemminkin ollaan tiukentamassa alkoholilainsäädäntöä kuin keventämässä sitä. Paikoin

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

säätely on toisissa Euroopan maissa Suomeakin tiukempaa. Esimerkiksi kolmasosa EU-maista kieltää tai rajoittaa alkoholin myyntiä huoltoasemilla.

Täällä on vedottu myös siihen, esimerkiksi edustaja Rami Lehto, että alkoholipolitiikka tulisi kohdistaa vain niihin todellisiin suurkuluttajiin. Ensinnäkin, kustannuksia ja haittoja aiheuttavien riskitason juojien määrä on todella suuri, 500 000, ja sen lisäksi vähintään keran kuukaudessa humalaan itsensä juovia on 600 000. Eli humalajuomisen riskeille altistuvia suomalaisia on peräti 1,2 miljoonaa. Se on valtavan iso määrä. Ja sitten toiseksi: Toivon, että täällä uskottaisiin OECD:tä, jos ei uskota kansanterveyden asiantuntijoita. OECD:n raportissa suositellaan nimenomaan koko väestöön kohdistuvaa alkoholipolitiikkaa. Tuon raportin mukaan ongelmakäyttöön puuttumisessa on käytössä tosiasiaa vain vähän keinoja ja ne ovat kalliita, kun taas koko väestöön kohdistuvat keinot ovat kustannustehokkaita ja vaikuttavat myös siihen suurkulutukseen. Eli se on tehokkain tapa vaikuttaa myös näitten riskikäyttäjien tilanteeseen.

Hallituksen esityksen mukaan tehokkain tiedossa oleva keino alkoholihaittojen vähentämiseksi on vähittäismyynnissä myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuuden alentaminen — näin siis perusteluissa, mutta kuitenkin hallitus esittää aivan päinvastaista keinoa eli alkoholipitoisuuden nostamista. Toivon, että valiokunta huolellisesti myös arvioisi sitä vaihtoehtoa, jossa prosenttiraja laskettaisiinkin Ruotsin mallin mukaan siihen 3,5:een. Nimitäin tuossa esityksessä arvioidaan, että alkoholin kokonaiskulutus ja haitat vähenisivät tämän esityksen myötä siten, että välttyttäisiin 350 alkoholikuolemasta vuosittain. Eli erotus hallituksen esityksen ja tässä perusteluissa ehdotetun tehokkaimman toimenpiteen välillä on 500 alkoholikuolemaa. Mielestäni se on jo erittäin merkittävä inhimillinen lasku. Ja korostan vielä, että Lääkäriliitto on useaan kertaan esittänyt sitä, että ruokakaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla myytävien alkoholijuomien pitoisuusraja laskettaisiin 4,7:stä 3,5:een, ja nyt ollaan menossa siis aivan toiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitän hallitusta siitä, että olette tehneet tämän esityksen keskeisimmän ehdotuksen vastustamisen todella helpoksi. Eli 200 sivun esitys sisältää 60 sivua perusteluja sen puolesta, että tätä ei pitäisi säätää.

Ja ihan lopuksi siteeraan Helsingin Sanomien erinomaista pääkirjoitusta tästä aiheesta. Siinä sanottiin näin: "Päätöksenteossa joudutaankin pohtimaan sitä eettistä kysymystä, kuinka paljon yhteiskunnan hyväosaiset ovat valmiita rajoittamaan omia vapauksiaan yleisen edun vuoksi sekä solidaarisuudesta huono-osaisia kohtaan." [Susanna Huovinen: Näin se on! — Sirkka-Liisa Anttila: Pitää paikkansa!]

16.09 Pekka Puska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Alkoholin suuria kansanterveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja tuskin kukaan kiistää. Alkoholi on iso asia. Kansanterveyden kannalta jäävuoren huippuna ovat lähes 3 000 vuotuisia kuolemaa, jotka ovat yli kymmenen kertaa enemmän kuin liikennekuolemat. Yhteiskunnallisesti on kysymys sote-palveluiden ja poliisityön rasitteista, työelämän ongelmista, perheiden taakasta, terveyseroista ja suurista kustannuksista.

Onko alkoholi yksilön asia, kuten alan teollisuus mielellään korostaa ja kuten täällä keskustelussakin välähti? Kyllä se on sitäkin. Mutta onko alkoholi myös yhteiskunnan asia? Kyllä on. Jopa perustuslain mukaan valtion on edistettävä kansalaisten terveyttä. Tutkimuksiin perustuvilla keinoilla, joita asiantuntijat ovat tässä tuoneet esille, voidaan olennaisesti vaikuttaa alkoholinkulutukseen ja vähentää haittoja ilman, että olennaisesti rajoite-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

taan kenenkään mahdollisuuksia alkoholin saantiin. Avainasemassa ovat siis hinta ja saatavuus. Asiallinen valistus on aina tarpeen, mutta se ei juuri vaikuta suoraan.

Nyt on esillä hanke, jonka tarkoituksena on yhtenäistää ja modernisoida alkoholilainsäädäntöä ja vähentää turhaa byrokratiaa. Siitä ollaan pitkälti yhtä mieltä. Mutta tässä on kysymys myös kaupoissa myytävän alkoholin pitoisuuden ylärajasta. Siitä päättäminen ei ole byrokratiaa sen paremmin kuin esimerkiksi nopeusrajoitusten suuruudesta päättäminen, kuten täällä todettiin.

Useimmilla ihmisillä on mielipide siitä, miten alkoholihaittoja pitäisi vähentää, ja niitä tässä salissakin kuultiin. Monet niistä ovat hyviä, mutta nyt meidän on tehtävä konkreettiset päätökset pöydällä olevasta alkoholilaista. Se on valmisteltu pätevästi alan asiantuntijoita kuullen — lukuun ottamatta pykälää, joka tuli myöhemmin poliittisen ohjauksen perusteella ja joka aiheutti ristiriitoja perustelujen ja pykälän välillä. [Sari Sarkomaa: Eduskuntaryhmien sopimuksella!] Korostan, että tämä nykyaikaistettu alkoholilainsäädäntö on syytä hyväksyä mutta puheena olevan ja alkoholipoliittisesti ylivoimaisesti tärkeimmän pykälän osalta STM:n alun perin valmistelemassa muodossa.

Toteutuessaan korkeampi alkoholipitoisuusraja tulisi ilman muuta nostamaan väestön alkoholinkulutusta. Suomalaisten alkoholista tulee noin puolet oluesta, jota myydään lähes 6 000 myyntipisteessä ja lain hyväksymisen jälkeen jopa lähes 13 000 pisteessä. Jos samoilta hyllyille tulee vahvempaa olutta ja vielä halvemmalla, on suurta älyllistä epärehellisyyttä väittää, että alkoholinkulutus ei lisääntyisi.

On vaikeaa arvioida, kuinka paljon alkoholin kokonaiskulutus kasvaisi. THL:n varovainen arvio on 6 prosenttia, mutta tällainen kokonaiskulutuksen lisääntyminen puolestaan johtaa yleensä varsin suoraviivaisesti terveys- ja muiden haittojen lisääntymiseen, usein jopa hieman enemmän kuin kokonaiskulutuksen kasvu. Ja elimistö ei siis tee eroa siinä, tulee etanoli oluesta, viinistä vai väkevästä. Vahvan oluen ja limuviinan tulo kauppoihin, kioskeihin ja huoltoasemille sekä baarien, ravintoloiden ja pubien ulosmyyntiin merkitsisi vaikutuksia, jotka olisivat monessa olennaisessa suhteessa täysin vastakkaisia hallituksen tavoitteiden ja pyrkimysten kanssa. Se tulisi, kuten sanottu, lisäämään kuolemia ja sairastavuutta ja vähentämään kansalaisten hyvinvointia. Jäävuoren huippuna ovat nämä arvioitujen noin 150 lisäkuolemaa. Se lisäisi jo nyt suurta alkoholiongelmien painetta terveyden- ja sosiaalihuoltoon, mikä näkyy muun muassa päivystyspisteiden, hoitajien ja lääkäreiden paineena. Tavoitellut sote-säästöt syötäisiin kertaheitolla. Se tulisi johtamaan alkoholiväkivallan, -häiriöiden ja -tapaturmien selvään lisäykseen ja syömään jo nyt niukkoja poliisivirkoja — eli juuri vastoin pyrkimyksiämme lisätä kansalaisten turvallisuutta. Sisäministeriö on täällä salissakin arvioinut, että puhutaan vähintään noin 150 poliisin lisätyöpanoksesta.

Vaikutukset tulisivat näkymään työpaikoilla tavoitellun työn tuottavuuden heikentymisenä, ja alkoholi on myös — usein juuri masennusdiagnoosilla — syy eläköitymiseen eli työurien lyhenemiseen. Ne lisääisivät terveyseroja, joista tutkitusti noin puolet tulee alkoholista ja tupakasta. Ne vaikuttaisivat kotien alkoholiongelmien kasvuun ja sitä kautta lasten kasvuympäristöön, mistä nuorten syrjäytymiskehitys yleensä alkaa. Nämä terveyserot ja syrjäytyminen ovat asioita, joita hämmästyttävän vähän äskeisessä keskustelussa käsiteltiin ja joista muissa yhteyksissä on liikuttavan yksimielisesti tässä salissa kannettu huolta. Miksi ei nyt?

On huomattava, että mikään tästä ei ole pelottelua tai uhkakuvien maalailua vaan asiantuntijoiden pätevää arviointia. Tämä käy ilmi myös hallituksen esityksen taustaselvitykses-

tä. Myös vuoden 2004 alkoholiveron alennuksen haitalliset vaikutukset ennakoitiin asian-
tuntijoiden toimesta aikanaan varsin tarkkaan.

Esitys vahvoista oluista ja limuviinoista kauppoihin on seurausta Panimoliiton intensii-
visestä lobbauksesta, [Susanna Huovinen: Näin on!] ja se on muutenkin vastoin kansalais-
ten terveyttä ja järkevää ajattelua. Kysymys on siitä, voittaako raha ihmisten terveyden. Pa-
nimoteollisuuden työllistävä vaikutus on vähäinen, eikä kauppvoja pidä pitää pystyssä olu-
en voimalla. Paljon suurempi työllistäjä on ravintolat, jotka ovat huomattavia työllistäjiä,
ja ravintoloissa tapahtuva alkoholinkäyttö on "valvottua juomista". Vahvan oluen saami-
nen ravintoloiden ulkopuolella kaupoista, kioskeista ja huoltoasemilta heikentäisi entuu-
destaan ravintoloiden asemaa ja työllisyyttä niissä. Vahvojen oluiden saaminen kaupoista
ei myöskään hyödytä pienpanimoita, mistä minullekin äsken joku pienpanimon johtaja
soitti.

On myös korostettava, että nyt ei puhuta jo addiktoituneiden alkoholistien asiasta. He
hommaavat kyllä alkoholinsa jostakin. Heidän hoitonsa ja kuntoutuksensa on oma tärkeä
mutta vaikea asiansa. Nyt on kysymys siitä, että mitä enemmän alkoholia maassa kulute-
taan, sitä useampi vähitellen alkoholisoituu. Eli kysymys on olennaisesti alkoholismin ja
alkoholihaittojen ehkäisystä maassa. Toki on samalla muistettava, että monet alkoholinku-
lutuksen haitat eivät rajoitu suurkulutukseen.

Myös eräät muut seikat puhuvat omaa kieltään alkoholiprosentin nostamisen torjumi-
seksi. Kun tällainen ehdotus vuosi sitten tehtiin, sitä perusteltiin hyvin paljon Viron-tuon-
nilla, joka itse asiassa ei ole kovin olennaisesti muuttunut viimeisen kymmenen vuoden ai-
kana. Paitsi että Virosta tuotavan oluen osuus suomalaisesta oluesta on vain noin 5 prosent-
tia, tilanne on sen jälkeen olennaisesti muuttunut: Viron päätös nostaa olutveroa vuoteen
2020 mennessä tulee pienentämään Suomen ja Viron välistä hintaeroa tuntuvasti. Ja sivu-
huomautuksena voidaan todeta, kuten tässä taisi ministeri äsken sanoa, että toisin kuin
Suomi, Viro ja monet muutkin maat ovat jatkuvasti kiristämässä alkoholipolitiikkaansa
kansanterveydellisillä perusteilla. Ruotsissa keskiolutkin on sikäläisessä Alkossa ja alko-
holin kokonaiskulutus ja haitat ovat paljon pienemmät kuin Suomessa.

Keskustelussa on myös viitattu äskeiseen hallituksen budjettipäätökseen korottaa alko-
holiveroa. Se on johdonmukaista jatkoa vuosien 2008—2014 alkoholiveron viidelle koro-
tukselle, joiden kunkin suuruusluokka oli keskimäärin 10 prosenttia, kun tämä on noin 7,5
prosenttia. Tämä on vielä suhteutettava siihen, että tämän ja viime vuoden aikana Viro on
todellakin nostanut alkoholiveroa 87 prosenttia ja tulee seuraavan kolmen vuoden aikana
nostamaan sitä edelleen 60 prosenttia. Kun uusin päätös merkitsisi olutpullon tai -purkin
hintaan lisää 5—6 senttiä, jokainen ymmärtää, että tällainen vaikutus on minimaalinen ver-
rattuna siihen, että yli 10 000 myyntipisteen hyllyillä myytäisiin vahvaa olutta ja limuvii-
naa.

Ja vielä on muistettava esityksestä saadut lausunnot. Vahvan oluen kohdalla 37 lausun-
nonantajaa vastusti ja vain 11 kannatti. Kannattajien joukossa oli lähinnä alkoholielinkei-
noa. Vastustajien joukossa oli terveysasiantuntijoiden ja terveystahojen, joilla oli paljon
yhteislausuntojakin, lisäksi runsaasti niin sanottuja kolmansia tahoja, kuten Poliisihallitus,
kirkko, Liikenneturva, sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsingin kaupunki,
Kuntaliitto, Valvira ja niin poispäin.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee laa-
jasti kuulemaan alan asiantuntijoita ja suomalaisen yhteiskunnan eri tahojen edustajia ja
että aikanaan tämä eduskunta tulee tekemään asiassa kansallisesti viisaan päätöksen.

16.19 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että alkoholi on palamisjäte, jonka jokainen pisara aiheuttaa riippuvuutta keskushermostossa. Ei väliä, minkälaiseen nesteeseen se on paketoitu, se tuottaa suuria vaurioita, uskoimme sitä tai emme.

Tämä on ehkä ristiriitaisin lakiesitys, jonka olen koskaan lukenut. Lakiesityksen ehkä paras osa on se, että se on itsensä vastustaja. Niin kuin täällä on todettu, 60 sivua perustellee, miksi tämä on huono laki. Tästä voisi siis sanoa, että se on harvinaisen hyvin tehty huono lakiesitys. Se sisältää niin paljon tietoa esityksen haitoista, että se nostaa vääjäämättä lukijassa ja kuulijassa kysymyksen siitä, miksi tuoda esitys, joka tuottaa niin paljon kärsimystä, kuolemia, järjestyksenvalvonnan häiriöiden kasvua, rattijuopumusta ja niin edelleen ja niin edelleen. Miksi tuoda lakiesitys, josta jo perustelutekstissä sanotaan, että se aiheuttaa yli 150 lisäkuolemaa? Minkälainen eduskunta on se eduskunta, joka kokee, että tämä on eettisesti ja moraalisesti oikein erinomainen esitys, kun pystymme tällä tavalla tuottamaan lisää kuolemia? Kysyn vain, en moralisoi. Kysyn vain. [Juha Rehula: Teit sen jo!]

Esitystä ei voi myöskään pitää johdonmukaisena. Moni varmaan kysyy, ovatko tekijät itse todella huolella lukeneet oman esityksensä ja ymmärtäneet lukemansa. Se vain nousee tästä kaikesta kysymyksinä.

Esityksen sivulla 41 todetaan näin: "Alkoholilainsäädännön tavoitteena on ollut vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja yksilöille ja yhteiskunnalle. Aiemmat uudistukset eivät ole tässä onnistuneet." Ei onnistu tämäkään, jos se tällaisenaan täällä menee läpi.

Lisäksi todetaan samalla sivulla: "Jos uudistuksen päätavoite olisi vähentää alkoholin aiheuttamia haittoja, kustannus—hyöty-suhteeltaan tehokkaimmat keinot ovat WHO:n ja OECD:n sekä lääketieteellisten ja yhteiskuntatieteellisten tiedeyhteisöjen mukaan koko väestöön kohdistuvat keinot: saatavuuden rajoittaminen, verotus ja mainonnan rajoitukset. Näitä keinoja käytetään tavalla tai toisella kaikissa EU-maissa alkoholihaittojen vähentämiseksi ja myös tupakoinnin vähentämiseksi lähes kaikissa maailman maissa." Nyt Suomi haluaisi lähteä toiseen suuntaan. Se on keskustelun paikka, ja on hyvä, että kansalaiset seuraavat ja ottavat kantaa.

Tämä lakiesitys on suurilta osin tarpeeton. Nykyinen lainsäädäntö ja veropolitiikka on johtanut alkoholinkäytön vähentymiseen ja samalla haittojen kustannuksien vähenemiseen. Erityisesti nuoret näyttävät mallia ja vähentävät alkoholinkäyttöä. Myös muu Eurooppa kiristää alkoholipolitiikkaa, kun Suomi nyt haluaa lähteä eri suuntaan. Kysymys: miksi ihmeessä?

Suomessa alkoholin saatavuus on riittävällä tasolla. Tarjonnan lisäämiselle ei ole tarvetta.

Kaupoissa myytävien alkoholituotteiden väkevyysprosentit ovat riittävällä tasolla. Niitä ei ole tarvetta nostaa. Pikemminkin niitä voisi laskea Ruotsin mallin mukaan.

Suomessa alkoholiperäiset kuolemat ovat riittävän korkealla tasolla. Yhtään sellaista lakia ei tarvita, joka kuolleisuutta lisäisi. Tämä esitys kiistatta tulee lisäämään alkoholiperäisiä kuolemia.

Suomessa alkoholinkäytöstä aiheutuvat kustannukset ovat jo riittävän korkeat ja kansantaloudellisia rasitteita ei ole syytä lisätä.

Alkoholiperäinen rikollisuus sitoo jo riittävästi poliisin resursseja. Esitys toisi arviolta 300 poliisin lisätarpeen, joka maksaisi noin 15 miljoonaa euroa jo yksistään, tämä yksi asia.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Hallituksen esityksessä todetaan: "Alkoholinkäyttö aiheuttaa sairauksien ja lyhenevien työurien kautta kustannuksia ja tuottavuuden menetyksiä julkiselle taloudelle ja koko suomalaiselle elinkeinoelämälle. Alkoholien aiheuttamia haittoja pyritään ehkäisemään muun muassa sääntelemällä alkoholijuomien kulutusta ja alkoholijuomiin liittyvää elinkeinotoimintaa erityisellä alkoholilainsäädännöllä." Harjoitettavalla alkoholipolitiikalla on merkittävä vaikutus alkoholinkulutukseen ja sen aiheuttamiin haittoihin.

Keskiohjelmailla vuonna 1968 sallittiin enintään 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen myynti ja anniskelu kaupoissa ja baareissa. Uudistuksen seurauksena alkoholinkulutus lähes kaksinkertaistui muutamassa vuodessa. 1995 alkoholilaki uudistettiin jälleen Suomen EU-jäsenyyden johdosta. Alkon monopoliasema purettiin vähittäismyyntimonopolia lukuun ottamatta ja mietojen alkoholijuomien mainonta vapautettiin. Long drink -juomat tulivat kauppojen myyntiin keskioluen rinnalle. Alkoholijuomien myynti päätettiin samalla sallia kauppojen lisäksi myös kioskeissa ja huoltamoilla. Tämän jälkeen vähittäismyyntin myyntiajat alkoivat vähitellen pidentyä kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen myötä. Alkoholien kokonaiskulutus lisääntyi vuoden 1995 alkoholilain voimaan tultua, ja kasvu kiihtyi vuonna 2004, jolloin alkoholiveroa päätettiin alentaa keskimäärin kolmanneksella.

Hyvät edustajat, alkoholinkulutus on nyt laskenut. Samalla alkoholien aiheuttamat haitat ovat vähentyneet paikoin merkittävästi. Kaikki nämä tosiasiat ovat meidän kaikkien tiedossa ja luettavissa, ja onkin käsittämätöntä, että hallitus tuo nyt esityksen, joka 100 prosentin varmuudella kääntää tämän hyvän kehityksen päinvastaiseksi ja tuottaa meille merkittävät kansantaloudelliset tappiot. On arvioitu, että tämä esitys nostaa sosiaali- ja terveystoimen kustannuksia useilla sadoilla miljoonilla. Onkin perin ihmeellistä, miksi hallitus, joka haluaa sote-uudistuksella saada aikaan säästöjä, tuo esityksen, joka syö kaikki sote-säästöt.

Toiveeni on, arvoisa puhemies, että esitys sosiaali- ja terveystoimikunnan asiantuntevassa käsittelyssä saa hylkäävän kannan ja Suomi voi jatkaa tällä hyväksi havaitulla tiellä. Lauluntekijä lauloi: "Jos Suomen kaikki järvet viinaksi muuttuisi." Tällaista Suomea minä en halua. En halua nähdä sitä enkä kokea, eikä onneksi suurin osa suomalaisistakaan. — Kiitoksia.

16.28 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys uudeksi alkoholilainsäädännöksi on yleisesti ottaen hyvä. Useimmat lakiehdotuksen kohdat, kuten pienpanimoiden oikeus myydä oluita suoraan valmistuspaikoilta sekä ravintoloiden keuhkojen anniskelusäännösten keventäminen, ovat erittäin hyviä ja tarpeellisia. Näin puretaan matkailu- ja ravitsemusalaa sekä kauppaa kurittavaa turhaa normistoa ja annetaan pienpanimoille mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Nykysäännöstössä on monia epätarkoituksenmukaisia rajoituksia, joilla ei ole juurikaan vaikutusta alkoholinkulutukseen tai sen aiheuttamiin haittoihin, ja näistä on syytä luopua. Pääministeri Juha Sipilän hallitus on sitoutunut purkamaan turhaa sääntelyä, ja alkoholilain kokonaisuudistus heijastelee tätä tavoitetta.

Tilaviinin ja käsityöläisluonnon suoramyyntin mahdollistamalla annamme mahdollisuuden myydä käsityöläisluonnon valmistuspaikan yhteydessä. Sallimalla ulosmyyntin pienpanimoille edistämme matkailua ja tuemme myös maaseudun elinvoimaa. Tämä lisää alan kannattavuutta ja tukee pienpanimoiden kilpailuedellytyksiä. En usko käsityöläisluonnon

harrastajien olevan varsinaisesti niitä, jotka kärsivät suurista alkoholihaitoista heidän käytönsä keskittyessä määrän sijaan laatuun.

Suhtaudun myönteisesti myös henkilöstön osaamisvaatimusten keventämiseen ja muiden anniskelun rajoituksien purkamiseen. Näin helpotetaan työllistymistä ravintola-alalle ja ohjataan alkoholinkulutusta kotioiloista ravintoloihin ja muihin valvottuihin tiloihin.

Näistä lain myönteisistä osista huolimatta en pääse päättäjänä pakoon sitä, että nyt lähetekeskustelussa olevalla lakiesityksellä on myös laajoja hyvinvointiin liittyviä kansanterveydellisiä ja siten haitallisia vaikutuksia. Lääkäriseura Duodecim totesi omassa lausunnossaan tammikuussa väkevämpien, 5,5-prosenttisten alkoholijuomien tuomisen kauppoihin, kioskeihin ja huoltamoihin olevan lakiehdotuksen merkittävin muutos huonompaan. Tämä on myös minulle tämän lakiehdotuksen kynnyskysymys ja vahvasti ristiriidassa lain tarkoituksen kanssa.

Mikäli vahvempia alkoholijuomia myydään jatkossa kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla, tarkoittaa se väistämättä parempaa saatavuutta, paitsi useampien toimipisteiden myös vapaiden aukioloaikojen myötä, sekä hintojen laskua. Lisätarjonta luo lisäkysyntää. Alkolla on nyt noin 350 myyntipaikkaa. Esitetty muutos tarkoittaisi, että näitä vahvempia alkoholituotteita myydään jatkossa 5 300 myyntipisteessä jokapäiväisen kaupankäynnin yhteydessä. Tämä tarkoittaisi myös näiden tuotteiden myyntiä jatkossa laajemmin kuin Alkon aukioloaikataulut mahdollistavat, myös esimerkiksi sunnuntaisin.

Helpompi saatavuus tarkoittaa kulutuksen kasvua ja sitä kautta suurempia alkoholihaittoja. Muun muassa pahoinpitelyiden ja alkoholiehtoisten maksasairauskuolemien määrät ovat kasvaneet samaa tahtia kulutuksen kasvun kanssa. THL:n tilastot osoittavat, että ratkaisevaa haittojen kannalta on alkoholin kokonaiskulutus, ei niinkään se, millaista alkoholia käytetään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on laatinut skenaarion pohjautuen alkoholituotteiden keskivahvuuden nousuun 4,5 prosentista 5 prosenttiin ja litramääräisen myynnin 5 prosentin nettokasvuun. Tällaisessa skenaariossa alkoholin kokonaiskulutus lisääntyisi 6 prosenttia. THL:n arvioissa alkoholiperäinen kuolleisuus lisääntyisi alkoholin kokonaiskulutuksen kanssa samassa suhteessa. Tämä tarkoittaisi arviolta 145:tä alkoholiperäistä kuolemaa lisää vuosittain. Vastaava suhteellinen kasvu alkoholisairauksissa tarkoittaisi THL:n arvion mukaan ainakin 1 500:aa sairaalahoitojaksoa vuosittain. Minulle nämä ovat valtavan suuria lukuja.

Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään hyvinvointia ja terveyttä päämääränään, että suomalaiset voisivat paremmin ja terveys- ja hyvinvointierot kaventuisivat. Hallituksella on myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja terveyserojen vähentämisen kärkihanke, jonka tavoitteena on muun muassa terveiden elintapojen edistäminen. Minä olen omassa poliittisessä toiminnassani sitoutunut näihin tavoitteisiin. Mikäli alkoholihaitat vähentyisivät erityisesti miesten joukossa ja alimmissa sosioekonomisissa ryhmissä, suomalaisessa yhteiskunnassa oltaisiin lähempänä terveyden tasa-arvoa. Näin ei ole kuitenkaan käymässä. Vahvempien alkoholijuomien helpompi saatavuus ei tue tätä tavoitetta, sillä haittoja ei ehkäistä lisäämällä riskiä kulutuksen kasvuun.

Monet tässäkin salissa ajavat hyvin vapaata alkoholipolitiikkaa yksilönvapauden nimissä ja elinkeinoelämän tarpeista käsin. Kuitenkin on väistämätön tosiasia, että se, mitä tässä alkoholikeskustelussa kutsutaan yksilönvapaudeksi, aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia. Alkoholista arvioidaan aiheutuvan vuosittain 1,2—1,4 miljardin euron välittömät kustannukset, jotka kohdistuvat muun muassa sosiaali- ja terveyssektorille sekä poliisitoimeen. Kustannuksia aiheutuu myös onnettomuus- ja rikosvahingoista sekä alko-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

holista johtuvien sairauksien tai tapaturmien johdosta maksetuista sairauspäivärahoista ja eläkkeistä. Ei voi myöskään vähätellä alkoholin aiheuttamaa inhimillistä kärsimystä yksilöiden ja perheiden kohdalla. Alkoholihaitat näkyvät myös työelämässä ja osuvat myös täysin sivullisiin, onhan alkoholi merkittävä liikennevahinkoja aiheuttava tekijä.

Suomalaiset kokevat tutkimusten mukaan muiden ihmisten alkoholinkäytöstä johtuvia haittoja yleisemmin kuin ihmiset muissa Pohjoismaissa. Minulle yksilönvapautta on myös vapaus kokea olevansa turvassa niin kodissa kuin esimerkiksi liikenteessä. On muistettava, että iso osa alkoholin riskikäyttäjistä on työelämässä, sinun ja minun työtovereina. Arvioiden mukaan alkoholiriippuvaisista työssä on noin 60 prosenttia. Siirtymä vahvempaan alkoholiin sekä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu heikentävät väistämättä työn tuottavuutta, lisäävät sairauspoissaoloja ja tarkoittavat yhä useammalle luisumista työkyvyttömyyteen ja työelämän ulkopuolelle. Tämän yhteiskunnallinen hintalappu on mittava — samanaikaisesti kun taloutta yritetään saada vahvemmin kasvu-uralle.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 19 §:n 3 momentti antaa julkiselle vallalle tehtäväksi edistää väestön terveyttä ja tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointia sekä yksilöllistä kasvua. Tämä velvoite asettuu yksilönvapauden vahvaksi vastapainoksi lakiesitystä punnittaessa. Jos hyväksymme nyt lähetekeskustelussa olevan hallituksen esityksen sellaisenaan, teemme sen tietoisina muun muassa siitä, että kulutus nousee, lisääntyvät alkoholihaitat aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia, poliisin hälytystehtävät kasvavat ja lisäresurssien tarve on noin 10—15 miljoonaa euroa, suurkuluttajien määrä kasvaa ja nuorten juominen lisääntyy. Olemmeko me valmiit hyväksymään nämä seuraukset yksilönvapauden tai kuluttajajohdon kasvun varjolla? Se, mikä toisille on kasvavaa yksilönvapautta ja siksi tavoiteltavaa, on kuitenkin monille perheille ja työyhteisöille suurta haittaa ja viime kädessä yhteiskunnalle lisäkustannuksia.

On hyvä muistaa, että alkoholi on tällä hetkellä vakavin yksittäinen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijä Suomessa. Alkoholipolitiikalla me pystymme halutessamme vaikuttamaan haitallisen alkoholinkulutuksen vähentämiseksi ja edistämään siten hallitusohjelman tavoitteita. Haitallista alkoholinkulutusta vähentämällä vähennetään myös niitä merkittäviä haittoja, joita alkoholijuomien käyttäjät aiheuttavat läheisilleen ja ympäristölleen.

Arvoisa puhemies! Tämän alkoholilain kokonaisuudistuksen esittelytekstissä myönnetään suorasanaisesti, että alkoholin saatavuuden lisääminen ei edistä lasten ja nuorten suojeluun tähtäävien lakien tarkoitusta ja että lasten ja perheiden kokemien haittojen lisääntymisen ja syvenemisen myötä lastensuojelutoimien tarve kasvaa. Siltikö me haluamme tuoda väkevämät alkoholijuomat helpomman saatavuuden piiriin yksilönvapauden nimissä?

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen yksityiskohtia vastustamalla saa helposti syytöksiä vanhoillisuudesta ja kieltolain kaipuusta. Mediassa ja joissakin naapuripuolueissa on syytetty myös tahallista lakiuudistuksen viivyttelystä. Tästä ei kuitenkaan ole kyse. Viime kädessä on kysymys vastuullisesta päätöksenteosta ja siitä, halutaanko lakia säätäessä tunnustaa sen kansanterveyttä sekä hyvinvointia vaarantavat ja muun muassa poliisia sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia kuormittavat seuraukset. Itse en voi lainsäätäjänä ja terveydenhuollon ammattilaisena ohittaa näitä faktoja sekä asiantuntijatietoa.

Hallituspuolueiden välinen viisas neuvotteluratkaisu niin sanotusti vapaista käsistä alkoholilain äänestyksessä tarkoittaa, että nyt jokaisella meistä on aito mahdollisuus tehdä oma henkilökohtainen ratkaisu ja ottaa kantaa. Kukaan ei voi piiloutua ryhmäkurin taakse.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

16.38 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin alkuun muistuttaa kahdesta asiasta, ensiksikin siitä, mistä nyt tosiasiallisesti puhumme. Puhumme täällä siis alkoholista, mikä on nykytietämyksen mukaan elimistölle sellainen solumyrkky, että jos tätä solumyrkkyä tänä päivänä yritettäisiin laillistaa ja tuoda markkinoille, sille ei ikinä annettaisi lupaa.

Toiseksi haluaisin muistuttaa siitä, mistä viime viikolla täällä salissa keskustelimme ja mistä tuntuu olevan suuri yksimielisyys. Nimittäin — niin kuin tuossa jo aiemmin mainitsin — viikko sittenhän tässä salissa keskusteltiin kestävän kehityksen toimintasuunnitelmasta, Agenda 2030:stä, ja sen yhteydessä todettiin, että yksi tärkeimmistä periaatteista on politiikkajohdonmukaisuus. Poliitiikan eri osa-alueet eivät saa olla ristiriidassa keskenään. Johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti on pyrittävä kestävään hyvinvointiin. Kansanedustajien tulisi toteuttaa kestävän kehityksen periaatteita kaikissa tomissaan ja kaikissa päätöksissään. Tähän kehoitettiin myös ministeriöstä. Nyt viikkoa myöhemmin tämä periaate pitäisi selkeästi laittaa käytäntöön, toimia kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hallitus on esityksensä alussa luetellut erittäin pitkän listan alkoholista johtuvia vakavia ja esityksen myötä lisääntyviä terveys- ja muita ongelmia, lisääntyneitä alkoholikuolemia ja niin edelleen. Kaikkein vaarallisimpana ehdotuksena on tuoda ruokakauppoihin, kioskeihin ja huoltoasemille vahvemmat alkoholijuomat, ja toisaalta valmistustavan muutos on myös merkittävä muutos. Humaltumisen ja vaarallisten terveysvaikutusten kannalta on aivan eri asia, käyttääkö mietoa vai 5,5-prosentista olutta. Paitsi että valmistustavan muutos mahdollistaa niiden limuviinujen myymisen, joiden on jo Euroopassa todettu olevan erityisesti lapsien alkutie alkoholin kuluttajiksi, se lisäksi mahdollistaisi monien aivan uudenlaisten alkoholia sisältävien tuotteiden myynnin ruokakaupassa, esimerkiksi alkoholijuuheet, alkoholipurukumit, alkoholijäätelöt ja niin edelleen. Kenttä on lähes rajaton.

Kaikki toimijat Panimoliittoa ja kaupan edustajia lukuun ottamatta vastustavat jyrkästi näitä esitettyjä muutoksia. Lausuntoja antaneista asiantuntijaorganisaatioista sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen tuottajista ja päihdehaittojen ehkäisyyn erikoistuneista järjestöistä yksikään ei kannattanut näitä lakiesityksiä. Lausunnoissa tuli vahvasti esille huoli siitä, että esitys kohdentaa hyödyt alkoholielinkeinolle ja ulkoistaa haitat ja kustannukset julkisen sektorin kannettavaksi. Lausuntoja antaneista ammattiliitoista kielteisesti esitysluonnokseen suhtautuivat paitsi Lääkäriliitto, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Akavan sairaanhoitajat, Talentia ja Päihdetyön Talentia, STTK, Lähi- ja perushoitajaliitto myös SAK ja Palvelualojen ammattiliitto. Lakiesitysluonnosta kannatti vain Elintarviketurvallisuuden liitto, joka arvioi muutosten vaikuttavan myönteisesti panimoalan työllisyyteen.

Tämä hallituksen esitys on ristiriidassa hallituksen terveyden ja hyvinvoinnin edistämishankkeen, lapsi- ja perhepalveluiden muutokseen tähtäävään hankkeen ja sote-uudistuksen kanssa. Eri järjestöjen ja ammattiliittojen edustajat ovat jatkuvasti painottaneet tätä. Kuka lopulta kannattaa tätä esitystä? Kenelle tämä on tarpeen? Enemmistö kansasta ei kaipaa vahvempia alkoholijuomia lähikauppoihin. Bisnes ja raha työntävät joitakin toimijoita ja edustajia puhumaan muutoksen puolesta. Mutta meidän kansanedustajien on kuitenkin toimittava kestävää kehitystä, kestävää hyvinvointia edistäen. Meistä kansanedustajista jokainen on vastuussa tästä kansalle. Ovatko oikeasti jotkut äänestäneet itselleen edustajan, joka edistää solumyrkköjen saatavuutta eikä kanna vastuuta toisista kansalaisista?

Olen useaan kertaan toistanut, että niiden, jotka ovat aiemmin ajatelleet kannattaa alkoholilain esityksiä vahvempien juomien tuomisesta lähikauppaan, kannattaisi mennä tutus-

tumaan elämän realiteetteihin terveydenhuollon toimipisteisiin, poliisin ja lastensuojelun arkeen. Ainut keino, millä itse voin yrittää ymmärtää teitä, jotka kannatatte näitä muutoksia, on ajatella, että te ette todellisuudessa tiedä, mikä on nykytilanne ja mitä olette tekemässä. Ajattelen, että joka on nähnyt pienenkin murto-osan siitä, mitä terveydenhuollon toimijat, poliisi ja lastensuojeluväki ovat nähneet, ei mitenkään voi kannattaa näitä muutoksia, ei mitenkään, ellei ole — ja sallikaa tässä suorasukaisuuteni — aivan paatunut, kivisydämen omistava päättäjät tai sitten toisista täysin piittaamaton, omasta mukavuudenhalusta toimiva henkilö.

Toisaalta tässä nuoli voi osua omaan nilkkaan. A-klinikkasäätiön ylilääkäri Kaarlo Simojoki on todennut, että suurin osa, 70—80 prosenttia, hänen potilaistaan, joilla on vakavia alkoholista johtuvia terveysongelmia, on tavallisia, työnsä hoitavia, normaalisti työssä käyviä kansalaisia, joilla on vain ollut tapana ottaa se olut työpäivän jälkeen mutta viikoittain, säännöllisesti. Monille täysin yllätyksenä maksa on sitten jossain vaiheessa sanonut sopimustaan irti. THL:n tutkimuksen mukaan taas nyt alkoholin vuoksi terveysongelmissa olevista suurin osa on ollut aivan tavan kansalaisia joitakin vuosia aiemmin. Siis kun katsotaan joitakin vuosia eteenpäin, tämänkin talon väestä valitettavasti osalla on alkoholista johtuvia ongelmia, vaikka nyt elämä tuntuu olevan aivan mallillaan.

Alkoholin aiheuttamista sairauksista varsinkin maksasairaudet lisääntyvät runsaasti. Kuolleisuus maksasairauksiin ja -kirroosiin on jo nyt noussut Suomessa nopeimmin Euroopan maista. Kirroosikuolemista 85 prosenttia johtuu nimenomaan alkoholista, ja tämä määrä vain lisääntyisi. On syytä huomata, että jatkuva alkoholinkäyttö pienemmilläkin määrillä aiheuttaa jo huomattavaa vahinkoa.

Ikääntyneistä puhutaan aivan liian vähän silloin, kun puhumme päihteiden käytöstä. Yli 65-vuotiaista noin 5—10 prosenttia on päihderiippuvaisia, sen sijaan liika-, riski- ja ongelmakäyttäjien sekä lääkkeitä ja päihteitä sekakäyttävien ikääntyneiden määrää ei tiedetä. Tiedetään kuitenkin, että yhä harvempi ikääntyvä on raitis ja ikääntyvien lääkkeiden väärinkäyttö on lisääntynyt. On huomattava, että yli 60-vuotiailla jo puolen promillen humala nostaa tapaturmariskiä 3—5-kertaiseksi. Ikääntyneessä elimistössä vesipitoisuus pienenee ja rasvan osuus kasvaa, jolloin eräiden lääkkeiden ja alkoholin jakaantumistilavuus pienenee ja pitoisuudet kasvavat. Tämä puolestaan tarkoittaa suurempia haitta- ja yhteisvaikutuksia: Lääkkeiden poistuminen elimistöstä hidastuu, sillä maksan ja munuaisten toimintakyky heikkenee. Päihteiden sietokyky pienenee, ja päihteiden vieroitusoireet vaikeutuvat. Sekakäytön välittömät seuraukset voivat olla käyttäjälle ja hänen läheisilleen yllättäviä. Alkoholin vaikutuksen voimistuminen, muistivaikeudet, aggressiivinen käyttäytyminen ja sekavuus ovat tavallisimpia. Ikäihmisiä ajatellen on nimenomaan erittäin suuri merkitys sillä, mitä lähikaupasta löytyy.

No sitten: Entä kaikkein pienimmät? Pienimmän ääni kuuluu huonoiten alkoholikeskustelussa. Lasten ja nuorten ääni jää yleensä kuulumatta, alkoholilain valmistelussakin arviointi sen lapsivaikutuksista jäi ylimalkaiseksi, ja kaikkein vähiten huomioiduiksi tulevat ne äänettömät, vielä syntymättömät, lapset, vaikka juuri heille alkoholi voi aiheuttaa elinikäisen vamman. Raskauden aikana alkoholinkäyttö on yksi suurimmista kehitysvammaisuutta aiheuttavista tekijöistä länsimaissa, ja se on myös ainoa, joka olisi täysin estettävissä. Suomessa syntyy vuosittain vähän eri tilastojen mukaan 600:sta jopa 3 000:een vauvaa, jotka ovat saaneet sikiöaikana jonkinasteisen alkoholivaurion. Tässä on hyvä muistaa, että alkoholivaurioita ei synny vain hyvin runsaan tai jatkuvan alkoholinkäytön seurauksena vaan vaurio voi aiheutua myös satunnaisista tai melko vähäisistä kerta-annoksista. Tässä

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

on hyvä muistaa, että lähiympäristön mutta myös koko yhteiskunnan suhtautumisella alkoholiin on iso merkitys lasta odottaville perheille. Mitä helpommin alkoholia on saatavilla, mitä laajemmin se kuuluu jokapäiväiseen arkeen ja mitä alkoholimyönteisempi kulttuurimme on, sitä suurempi riski se on myös syntymättömälle.

Arvoisa rouva puhemies! [Puhemies koputtaa] Haluaisin vielä lyhyesti muistuttaa, että Lääkäriliiton näkemyksen mukaan panimoteollisuuden ja päivittäistavarakaupan tukeminen alkoholin vähittäismyyntiä lisäämällä ei ole asiallinen ja riittävä syy altistaa koko väestö alkoholinkulutuksen lisääntymiselle ja siitä koituville lisääntyville haitoille.

Arvoisa puhemies! [Puhemies: Aika!] Hyvät kansanedustajat, todella toivoisin, että pyysähtyisitte miettimään ja tekisitte viisaita, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta kestäviä päätöksiä.

16.49 Martti Talja kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen hieno tavoite on vähentää alkoholin aiheuttamia haittoja. Valitettavasti lain sisältö taistelee tuota tavoitetta vastaan. Kokonaisuudistus on kuitenkin tervetullut, onhan lainsäädäntömme pohja jo 30-luvulta ja monet sen osaset ovat sitten myöhemmiltä vuosikymmeniltä ja sitä kautta koko laki on hyvin repaleinen.

Keskityn omassa puheenvuorossani nimenomaan terveyshaittojen arviointiin. THL:n arvion, johon monet asiantuntijat yhtyvät, mukaan alkoholin kokonaiskulutus kasvaisi 6 prosenttia lakiesityksen toteutuessa. Kulutuksen kasvu on johdettavissa veromuutoksista riippumattomista syistä.

Alkoholin kokonaiskulutus on kolminkertaistunut sitten 1960-luvun. Voimakkainta oli kasvu keskioluen tullessa ruokakauppoihin ja niin sanotun viinakortin poistuttua: alkoholinkäyttö yli kaksinkertaistui lyhyessä ajassa. Sen jälkeen alkoholinkulutus on ollut riippuvainen veropolitiikasta ja mainontakielloista. Alkoholiveron lasku on lisännyt käyttöä, ja veronkorotukset alkoholin hinnannousun myötä ovat vähentäneet käyttöä. Viimeisten kymmenen vuoden aikana alkoholiveroa on kiristetty toistuvasti. Tämä yhdessä yleisen talouslaman kanssa on laskenut alkoholin kokonaiskulutusta noin 10 prosenttia.

Suomalaiset juovat kaikesta nauttimastaan alkoholista puolet oluena. Näin ollen vaikuttaa oluen vahvuus ratkaisevasti nautitun alkoholin kokonaismäärään ja haittojen ilmaantuvuuteen. Olut juodaan tällä hetkellä 90-prosenttisesti keskioluenä. Siksi helposti saatavan perusoluen vahvuusprosentti on ratkaiseva kokonaiskulutuksen kehitykseen. Hallituksen esityksessä esitetään nostettavaksi vähittäiskaupassa myytävän oluen vahvuutta 5,5 prosenttiin ja sallittavaksi valmistustavasta riippumatta juomasekoitusten myynti. Myyntipisteiden lukumäärän moninkertaistuminen ja myyntiaikojen piteneminen etenkin viikonloppuina helpottavat saatavuutta, ja myynninedistämistoimet laskevat hintaa. Nämä yhdessä lisäävät etenkin oluen kulutusta. Nuorten alkoholinkäytön väheneminen uhkaa kääntyä uudelleen käytön kasvuksi, johtuen etenkin limuviinon saatavuuden parantumisesta iltaisin ja viikonloppuina lähellä nuorison oleskelupaikkoja.

Alkoholin kokonaiskulutuksella on ollut suora korrelaatio alkoholikuolemien ilmaantuvuuteen historiassa. Miksei tämä toistuisi nytkin ja tulevaisuudessa? Vahvan oluen ja alkoholisekoitusten tuomisen vähittäiskauppaan, kioskeihin ja huoltoasemille on arvioitu johtavan vuosittain 150:een alkoholisairauksista aiheutuvaan lisäkuolemaan. Alkoholin aiheuttamia maksasairauskuolemia on vuodessa noin 1 000, mikä on neljä kertaa enemmän kuin liikennekuolemia. Alkoholikuolemien kokonaismäärä on yli 3 000. Suomessa alkoholisairauksista johtuvien kuolemien kokonaismäärä on esimerkiksi Tanskaan verrattuna

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

väestöön suhteutettuna yli kaksinkertainen, vaikka tanskalaisten alkoholinkäyttö asukasta kohden on määrällisesti 2 litraa Suomea suurempi. Mikä siis ongelmana Suomessa?

Lain seurauksena on arvioitu alkoholin hinnan laskevan 40 prosenttia. Hinnalla on suora korrelaatio myös alkoholin hankintaan ja käyttöön. Alkoholinkäytön kasvu uhkaa haavoittuvimpia väestöryhmiä. On vaarana, että terveyserot kasvavat entisestään, järjestyshäiriöt lisääntyvät ja poliiseja tarvitaan lisää, perheiden pahoinvointi kasvaa ja sosiaalityöntekijöillä riittää työtä. On tutkimusnäyttöä myös vaikutuksista syövän lisääntymiseen.

Alkoholihaittojen kokonaiskustannukset ovat varovaisestikin arvioiden vuosittain yli 5 miljardia euroa, jossa tärkeänä osana suorien haittojen lisäksi ovat vaikutukset työelämään, työstä poissaoloihin ja perheiden hyvinvointiin. Kasvava kulutus lisää näin julkisen talouden kuormaa. Samalla se vähentää kustannusten maksajia, kun työteho laskee ja sairauspoissaolot, työkyvyttömyys ja kuolemantapaukset lisääntyvät.

Euroopan unionin jäsenmaissa alkoholipolitiikkaa on pääsääntöisesti kiristetty 2000-luvulla — on tehty 69 rajoittavaa toimenpidettä ja 19 alkoholin saatavuutta liberalisoivaa toimenpidettä. Valmisteilla oleva alkoholilainsäädännön kokonaisuudistus liberalisoi alkoholin tarjontaa Suomessa. Suomi kulkee siis väärään suuntaan. Tarvitsemme nyt käsitelystä olevaa alkoholilain kokonaisuudistusta, mutta siten, että myydyin ja käytetyn alkoholin kokonaismäärä ei kasva vaan että tuetaan yrittäjyyttä ja vähennetään byrokratiaa.

Puhemies Maria Lohela: Kello alkaa lähestyä viittä, jonka jälkeen vaihdetaan asialistalla eteenpäin, mutta ehditään ottaa vielä yksi puheenvuoro.

16.55 Mika Niikko ps: Arvoisa puheenjohtaja...

Puhemies Maria Lohela: Puhemies.

Puhemies! Jostain kumman syystä tämä on jäänyt lomakautena päälle, tämä puheenjohtajan nimitys.

Itärajana on totuttu siihen, että vodka halpenee, kun johtajan kansansuosio ei muulla keinoin ole kohdallaan. Alkoholilain muuttamisessa sanotaan olevan kyse ennen kaikkea holhoamisen purkamisesta ja yrittäjyyden edistämisestä. Onko näin? Ehkä holhous tällä vähenee ravintoloissa, mutta sairaaloissa, sosiaalitoimessa ja oppilaitosten arjessa sitä tarvitaan tällä lainsäädännöllä lisää. Lisäksi osa ehdotetuista löysennyksistä johtaisi jopa sellaiseen kehitykseen, jossa rehellinen yrittäjä ja valtion verotulot kärsivät. Tätäkö me haluamme?

En ota nyt kantaa prosentteihin vaan muuhun hallituksen esityksen sisältöön.

Esitys toisi kaikki alkoholijuomat aamuneljään asti saataville kaikkiin kadunkulmien pitserioihin ja muihin vastaaviin paikkoihin, joissa on anniskelu-oikeus. Mitä tästä seuraa, on hyvin arvattavissa. Miten esimerkiksi pitserioiden lisääntyvä alkoholin myynti on sopuisuudessa sen tavoitteen kanssa, että ravintolayrittäjän myynti lisääntyy, nykyinen ehdotus kun voi käytännössä johtaa siihen, että puolta edullisempaa mukia on pian tarjolla joka korttelissa? Jos se onnistuu tällä hetkellä useissa pienruokapaikoissa esimerkiksi virvokkejuomien osalta, puolet halvemmän virvokemukin myyminen, niin miksi se ei onnistuisi alkoholinkin osalta? Itse nimittäin en ole yhdessäkään pitseriassa vielä tähän päivään saakka ostanut pantillista limonaditölkkiä, vaikka näin kuuluisi olla koko maassa. Juomat saa edullisemmin tuotua ulkomailta Suomeen. Miten käy sitten esimerkiksi viinan myynnin

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kanssa? Se on vain arvattavissa. Verotulojen saamisen sijasta valtio voikin joutua lisäämään valtavasti resursseja harmaan myynnin suitsimiseen. Tätä me emme halua.

Arvoisa puhemies! Erityisesti alkoholilain muuttamisessa aina pitää olla huolissaan nuorista ja lapsista. Koko väestössä, myös nuorten kohdalla, humalahakuinen juominen on viime vuosina vähentynyt. Miksi siis suotta sabotoida nämä hyvät tulokset? Limuviinat ja alkoholipitoiset jäätelöt ja energiajuomat joka kyläkaupassa ja kioskillä ja ostarilla olisivat varma kompastus, ikävä kyllä, samoin vahvat viinat, joka pitseriassa mahdollisesti. Kiinnostaaako tämä, vai keskitymmekö puhumaan normienpurusta?

Sekä hallitus että oppositio ovat yhdestä suusta vakuuttaneet, että yhteiskunnan eriarvoisuus otetaan vakavasti. Terveyserot rikkaiden ja köyhien välillä ovat Suomessa jo nyt isot. Nämä erot johtuvat merkittävin osin nimenomaan alkoholista. Tämä esitys kasvattaisi näin ollen terveyseroja entisestään. Miksi puhumme toista ja meinaamme tehdä toisin?

Arvoisa puhemies! Puretaan normeja, puretaan holhousta, mutta järkevistä kohdista. En usko, että norminkuluttajalle on suurta väliä sillä, hakeeko hän satunnaisen viininsä Alkos-ta vai ruokakaupasta. Siihen uskon, että vapaampi alkoholin saanti madaltaa kynnystä juoda useammin ja yhä enemmän, lisäksi jos sen hinta laskee, ja tässä alkoholin kohtuukäyttäjät maksaisivat näistä syntyneet kustannukset omissa veroissaan.

Lopuksi vielä: Alkoholista käytävää keskustelua on luonnehdittu vähämerkitykselliseksi. On totta, että meillä on paljon muita tärkeitä asioita ratkottavana, mutta mielestäni tämä keskustelu ei ole lainkaan sivuarvoista. Kyse on ihmisten hyvinvoinnista ja kansantaloudesta. Linjaamme myös tulevaisuuden suuntaa alkoholipolitiikassa. Kysymys ei ole vähäpätöisistä prosentin kymmenysoista. Alkoholi on taustatekijä todella suuressa osassa esimerkiksi sote-järjestelmämme kustannuksissa, ihmisten pahoinvoinnissa ja nuorten syrjäytymisessä. Me tiedämme, että alkoholihaittojen suorat ja välilliset kustannukset ovat eri arvioiden mukaan 6—7 miljardin euron luokkaa. Tämän lisäksi bruttokansantuotteen kasvua hidastava vaikutus on kaksinkertainen. Siinä mielessä meidän täytyy valiokuntatyöskentelyssä nytten arvioida näitä mahdollisia syntyviä haittoja vakavasti ja siltä osin pyrkiä muuttamaan hallituksen esitystä järkevällä tasolla, jotta se olisi kansantaloudellisesti ja meidän terveyden ja hyvinvoinnin kannalta paras mahdollinen. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Tässä kohtaa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ennalta sovitun mukaisesti. Asian käsittelyä ja keskustelua jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.01.

Keskustelua jatkettiin kello 17.49.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. Jatketaan keskustelua.

17.50 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, niin kuin tuossa repliikissäni aikaisemmin sanoin, hallituksen esitys on hallitusohjelman mukainen — sääntelyä ja byrokratiaa puretaan — ja valtaosin se on hyvinkin kannatettava.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Se, mikä täällä keskustelussa on kaikkein eniten saanut huomiota ja mistä on käytetty puheenvuoroja, on tämä prosenttiosuusasia. Minulle sopii itse asiassa mikä tahansa prosenttiosuus. Se voi olla 0:n ja 100:n välillä, kunhan se vain toimii niin, että se on Suomen ja suomalaisten ja yhteiskunnan kannalta kestävä ja hyvä, toimiva ratkaisu. Ilmeisesti kuitenkin silloin liikutaan jossain nykyisen ja siitä jonkin verran ylöspäin menevien prosenttien välillä.

Tämä on aihe, joka on herättänyt paljon keskustelua tällä vaalikaudella ja edellisellä vaalikaudella. Informaatiota on jaettu, on jaettu myös huomattava määrä disinformaatiota, mukana on tunnetta ja järkeä, lobbausta, jopa painostusta, neuvotteluja, väittelyjä, sopimuksia ja sopimusten uudelleentulkittamista. Ilmassa vilisee prosentteja ja promilleja, normienpurkua, holhousta ja ongelmakäyttöä, kohtuukäyttöä, yrittäjyyttä, matkailun edistämistä, verotuloja ja sote-kulujen kasvua ja poliisien tehtävien lisääntymistä ja häiriökäyttäytymistä ja eteläeurooppalaisen alkoholikulttuurin lisääntymistä Suomessa.

Kaikesta tästä on hieman vaikea saada luotettavaa kuvaa tässä vaiheessa siitä, mikä nyt sitten olisi sellainen malli, jolla voisimme mennä eteenpäin. Itse olen ajatellut asiaa niin, että ne osat, joista on erittäin laaja yhteisymmärrys, olisivat sellaisia osia, joita voitaisiin viedä eteenpäin, ja ehkä näiden prosenttien osalta sitten kannattaa nyt ainakin erittäin tarkkaan katsoa mietintöä ja lausunnot, mitä siellä sanotaan, ja, jos epäilystä syntyy, sitten ehkä ottaa siinä aikalisä ja palata myöhemmin asiaan.

Itse tuossa debatissa otin sellaisen mallin esille, että olisi voitu hallitusohjelman linjausten mukaisesti edetä kokeilujen, kokeilukulttuurin, kautta, hallinnon rajat ylittävien mallien kautta. Ja tällainen malli olisi saattanut olla se, että otetaan korkeampi prosenttiraja käyttöön jollakin alueella, esimerkiksi Lapissa, jossa on paljon matkailua, turismia, ja katsotaan, mitkä ovat tulokset esimerkiksi neljän vuoden ajalla. Jos tulokset ovat positiivisia — verotulot kasvavat, häiriökäyttäytyminen ei lisäännä, ja asiat menevät jouheasti eteenpäin — silloin voidaan ilman suurempia riskejä laajentaa prosenttiyksikön nosto koko maahan. Ja sitten taas toisinpäin: jos tulokset ovat huolestuttavia, sitten ei ainakaan laajenneta ja ehkä vedetään silläkin suunnalla takaisinpäin. No, tämä on vähän teoretisointia tässä vaiheessa. Tällaista ei tehdä. Sitä tuossa valmisteluvaiheessa yritin ministerillekin hie- man ehdotella, mutta ei sitä ollut enää mahdollista siinä vaiheessa saada mukaan.

Tästä prosentista kun on paljon keskusteltu: 0,8 prosenttiyksikön korotus tuntuu tietysti pieneltä. Prosenttiyksiköt ja prosentit ovat tietysti eri asia. Jos korotetaan 4,7:stä 5,5:een, korotus on 0,8 prosenttiyksikköä. Prosentteina korotus on kuitenkin 17 prosenttia, ja sillä on tietysti jo huomattavasti suurempi merkitys. Ihan samalla tavalla jos palkkaa nostetaan tai lasketaan 0,8 prosenttia tai 17 prosenttia, niin se on aivan eri asia.

Korotusta on pidetty merkityksettömänä, on sanottu, että näin pienellä korotuksella ei ole mitään erityistä vaikutusta, suurta merkitystä. Tietysti vastaan voidaan sitten kysyä, että jos sillä ei ole suurta merkitystä, niin miksi se sitten pitää välttämättä tässä vaiheessa tehdä. [Susanna Huovinen: Aivan!] No, ymmärrän tietysti, että tämä on kompromissi erilaisista tavoitteista. Erilaisia prosentteja on tässä ollut mukana, ja korkeampiakin on ollut keskustelussa mukana. Edelleen korostan sitä, että minulle sopii 4,7 tai 5,5 tai 15 ihan riippuen siitä, mikä on kokonaisuuden kannalta, Suomen kannalta, suomalaisten kannalta, kustannusten ja turvallisuuden kannalta se paras ratkaisu. Siinä kannattaa tietysti asiantuntijoita kuunnella ja sen pohjalta askel kerrallaan sitten tehdä muutoksia, jos tarpeita muutoksiin on.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Tästä vaikuttamisesta, mitä on paljon liikkeellä, ja totta kai sitä saa olla liikkeellä, saa vaikuttaa, saa jakaa tietoa: Kun näitä lobbajaliittoja on ollut aktiivisesti tietoa — no, sanotaan nyt tietoa — jakamassa, niin olisi helpompi uskoa heidän viestinsä siitä, että tällä ei ole taloudellisesti negatiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan, jos kyseiset liitot sitoutuisivat itse jollain kohtuullisella summalla taloudellisesti siihen, että mikäli niitä haittoja, taloudellisia haittoja, nyt kuitenkin tulee, myös liitot kantaisivat siitä jonkinlaisen taloudellisen vastuun. Silloin se viesti olisi uskottavampi.

Tässä ehkä tärkeimmät. Toivon, että valiokunnassa asiaa käsitellään perusteellisesti, niin kuin varmasti käsitellään, asiantuntijoita kuullaan. Ja tästä on hallituspuolueitten välillä sopimus, miten asia ensimmäisessä käsittelyssä etenee, joten tietysti on hyvä, jos siitä sopimuksesta myös kiinni pidetään. — Kiitos.

17.57 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt ei ole vastauspuheenvuoro, tämä on vastauskysymysvuoro. — Olisin mielenkiinnolla toivonut, että edustaja olisi maininnut niitä tahoja, mitä tarkoitatte liitoilla ja siitä taloudellisesta vastuunotosta. Erittäin mielenkiintoinen näkemys nimittäin, minkälaisia järjestöjä ja eri tahoja kaiken kaikkiaan tarkoittatte, ja voin omassa puheenvuorossani sitten vastata.

17.57 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajakollega kysyi, mitkä liitot ovat informaatiota jakaneet. Ehkä edustajat, jotka ovat tarkkaan sähköpostiaan ja kirjeitään seuranneet, ovat saattaneet huomata, että esimerkiksi Panimoliitto ja Kaupan liitto ovat meitä lähestyneet. Ja korostan: Siinä ei ole mitään väärää, he tekevät juuri sitä työtä, mitä heidän pitääkin tehdä. He tarkastelevat asioita siitä näkökulmasta, mikä on taloudellisesti heille mielekästä. Meidän tehtävämme on suodattaa sitä tietoa, mitä eri suunnista saamme, vetää sitä tietoa yhteen ja tehdä niin kuin hallitusohjelmassa lukee, johtaa tätä maata tiedolla ja tehdä sen pohjalta päätöksiä. Siihen viittasin, kun äsken puhuin näistä liitoista. Varmasti muitakin liittoja on, mutta nämä nyt tulivat ensimmäisenä mieleen. [Jari Myllykoski: Hyvä, minä jo luulin, että tarkoittatte PAMia!] — PAM on lähettänyt myös hyvää informaatiota, joka liittyy sitten työntekijöitten turvallisuuteen. [Puhemies koputtaa] Olen myös siihen tutustunut.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt palaamme puhujalistaan.

17.59 Mats Löfström r: Värderade herr talman! Det finns flera goda element i lagförslaget gällande att minska byråkratin och som stöder restaurangbranschen, vilket är viktigt då det kan innebära att mer alkohol förtärs på barer och restauranger i stället för i hemmen. Det här är välkommet.

I förslaget om alkohollagen föreslås det också att det ska bli möjligt för små bryggerier att sälja ut direkt från bryggeriet. Det är mycket bra. Vi har en boom av mikrobryggerier runt om i Finland. De skapar inte bara arbetsplatser, utan de små bryggerierna kan också bli nya turistdestinationer på sina orter. Att därför underlätta för små bryggerier är bra. Det finns dock ett problem med förslaget, vilket jag också lyfte upp här tidigare med ministern på plats, och det är att gränsen sätts till bara 500 000 liter. Den gränsen är problematisk eftersom den riskerar att snedvrider konkurrensen små bryggerier emellan.

Ett exempel är Åland, där vi har två små bryggerier. Det ena bryggeriet brygger under 500 000 liter per år, det andra brygger 800 000 liter per år. De är små i jämförelse med de

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

stora bryggerierna som brygger 100 miljoner liter per år, men de här två bryggerierna kommer ändå att få en ojämn konkurrenssituation på den lokala marknaden. Därför skulle jag önska att litergränsen för bryggeriernas utförsäljning skulle tas bort. Om man inte vill ta bort gränsen kunde en logisk gräns i stället vara 10 miljoner liter. Det är den gränsen som i dag finns för små, oberoende bryggerier som får skattelättnader.

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että pienpanimot saavat mahdollisuuden myydä tuotteitaan suoraan panimolta. Esityksessä on kuitenkin yksi ongelma, nimittäin se, että raja asetetaan vain 500 000 litraan. Tämä raja on hankala, sillä se uhkaa vääristää kilpailua pienpanimoiden kesken. Tämän vuoksi toivoisin, että panimoiden litraraja poistettaisiin. Jos rajaa ei haluta poistaa, voisi looginen raja sen sijaan olla 10 miljoonaa litraa. Kyseinen raja koskee tänään pieniä, riippumattomia panimoita, jotka saavat verohelpotuksia.

Värderade talman! Avslutningsvis, en ytterligare modell eller en ytterligare möjlighet för att hjälpa det här kunde vara att små bryggerier kunde fungera som ombud för Alko, men utan krav på att upprätthålla annat sortiment än det egna bryggda ölsortimentet. Det skulle då göra det möjligt för bryggerierna att sälja sina produkter direkt från bryggeriet utan risk för Finland att i EU:s ögon äventyra Alkos monopolsituation. En sådan här modell har också diskuterats i Sverige.

18.02 Susanna Huovinen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan tähän puheenvuoroni alkuun todeta sen, että olen kyllä hyvin pitkään saanut olla kansanedustajana, ja kun tästä keskustelusta tänään on voinut saada sellaisen mielikuvan, että alkoholin saatavuus on suuri ongelma suomalaisille ihmisille, että he eivät ikään kuin saa riittävästi viinaa, niin voin sanoa kyllä, että tämän pian 18 vuoden eduskuntakokemuksen aikana en ole saanut yhtään viestiä, millään lailla tullutta viestiä, jossa olisi valitettu sitä, että kun ei saa viinaa, vaan kyllä ne asiat, joita ihmiset meille tänne viestittävät, ovat liittyneet pikemminkin siihen, miten alkoholi haittoina ihmisten omassa elämässä sitten näkyy.

Mutta, arvoisa puhemies, niin kuin jo totesin tuossa debatissakin, alkoholilain kokonaisuudistus, jota viime kaudella sain olla itsekin osaltani vetämässä, on tarpeellinen, sillä tämä laki on monin paikoin vanhentunut, ja on hyvä huomata, että jo viime kaudella tehdyssä valmistelussa oli mukana niitä elementtejä, joita täällä nyt norminpurkuna meille on kerrottu. Jo tuolloin ajateltiin kyllä vahvasti niin, että tietyt käytännöt, joita esimerkiksi ravintoloilta on edellytetty, eivät enää vastaa tätä päivää.

Mutta aina, kun alkoholilakia muutetaan, on kyettävä tasapainoilemaan niin elinkeinopolitiikan, työllisyyspolitiikan kuin terveyspolitiikankin välillä, ja valitettavasti hallitus on tässä tasapainoilussa puolensa valinnut ja vaaka kallistuu hyvin vahvasti elinkeinoelämän suuntaan, koska alkoholin saatavuutta esitetään lisättäväksi ja häviäjänä tulevat olemaan kansanterveys ja suomalaiset ihmiset. Voisi sanoa, että en tällä kokemuksella ole vielä löytänyt tutkimusta tai kuullut sellaista asiantuntijaa, jonka mukaan haitat vähenisivät, kun saatavuutta lisätään. Päinvastoin niin Maailman terveysjärjestö, Maailman talousfoorumi kuin OECD:kin ovat todenneet, että alkoholin kokonaiskulutuksen alentamisen keskeiset välineet ovat juuri saatavuus ja hinta.

Viime kaudella tehty alkoholiveron maltilliset korotukset ja myöskin alkoholimainontaan liittyvät uudistukset ovat kääntäneet Suomen kokonaiskulutusta alaspäin, mutta tämä nyt tänään käsissämme oleva esitys vie valitettavasti pohjaa tältä hyvältä kehitykseltä. Va-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

litettavasti ministeri ei ehtinyt tässä kuulemassani debatissa ainakaan kommentoida sitä, minkä vuoksi hyvin laajasti terveystalouden asiantuntijoiden ääni tässä nimenomaisessa kysymyksessä on sivuutettu, kun tätä poliittista päätöstä tästä asiasta on tehty.

Puhemies! On erittäin myönteistä se, että suomalaisten alaikäisten, lasten ja nuorten, alkoholinkäyttö on vähentynyt viime vuosien aikana, mutta tämä hyvä suuntaus ei kaipaakaan kompastuskivekseen kaupan hyllyille nyt esitettäviä limuviinoja. Viime kaudellahan saimme aikaan erittäin edistyskellisen lain koskien alkoholimainontaa, jonka tavoitteena oli erityisesti suojella lapsia ja nuoria alkoholimainonnan usein vääriä mielikuvia tarjoavalta maailmalta. Hallituksen alkoholilakiesitys vie tätä saavutettua kehitystä väärään suuntaan.

Elinkeinoelämä on nostanut tässä keskustelussa hyvin vahvasti esille alkoholin matkustajatuonnin. Minusta tämä asia on saanut jopa tarpeettoman suuren roolin. On tietenkin selvää, että me emme halua verotuottojemme valuvan muualle, ja kuten tiedämme, matkustajatuontiin on valitettavasti liittynyt myös piirteitä, jotka eivät ole aivan yhdenmukaisia suomalaisen lainsäädännön kanssa. Mutta matkustajatuonti on tästäkin huolimatta vain yksi osa alkoholipolitiikkaa, ja sen nostaminen keskiöön tuntuu varsin erikoiselta varsinkin nyt, kun Virossa on tehty ja tehdään merkittäviä veronkorotuksia. Näiden päätösten vaikutukset olisi hyvä ollut ensin katsoa ennen kuin mennään hätiköiden tässä prosenttiraja-asiaa päätöksiin, joita nyt meille esitetään.

Puhemies! Viime kauden kokemukseni pohjalta voin sanoa, että välillä on tuntunut siltä, [Puhemies koputtaa] että Suomessa on... — Oliko joku aikaraja?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tämä alun perin alkoi 5 minuutissa, mutta nyt on mahdollisuus 10 minuuttiin, ole hyvä.

Kiitoksia, puhemies! — Tällä minun kokemuksellani välillä on tuntunut siltä, että Suomessa on melkein mahdotonta käydä kokonaisvaltaista, kiihkeitä, harkittua ja asiallista alkoholipoliittista keskustelua. Välillä on tuntunut siltä, että kun puhuu viinasta tai sen haitoista, saatavuuden lisäämisen vaikutuksista, saa kyllä todella nopeasti kukkahattutädin ja tiukkapipon maineen, mutta samanaikaisesti me maksamme vuosittain yhteisistä verorahoista miljarditolkulla alkoholihaittoja järjestyshäiriöinä, väkivaltana, poliisin resursseina, terveydenhuollon kustannuksina, työstä poissaoloina, puhumattakaan inhimillisistä vaikutuksista, joille on vaikea määrittää hintaa. Ja kun kuuntelee alkoholialan etujärjestöjen puhetta, tuntuu välillä, että emme puhu lainkaan samasta aiheesta, että aivan kuin liiketoiminnan kasvattaminen ei olisikaan näiden tahojen agendalla ollenkaan vaan vain kauniisti matkustajatuonnin kuriin saaminen.

Puhemies! Ehkä ikävin piirre alkoholikeskustelussa on nähdäkseni se, että tässäkin tänään on vedottu siihen, että suuri osa suomalaisista hallitsee alkoholinkäyttönsä ja että kaikki lainsäädäntö olisi jotenkin pahasta ja holhousta. Mielestäni tällaisella puheella helposti syyllistetään ne tuhannet ja taas tuhannet suomalaiset, joiden alkoholinkäyttö ei ole hallinnassa. Heistä tehdään ikään kuin reppanoita, joista meidän muiden ei tarvitse välittää. Tässä on vain sellainen perustavaa laatua oleva ongelma, että kenestä tahansa voi tulla tissuttelija tai alkoholisti. Varsinkin päivittäistavarakaupassa myytävien panimotuotteiden myynti on kasvanut viime vuosikymmeninä aika reippaasti. Myös mediassa ja, niin kuin sanoin, tässäkin keskustelussa on annettu runsaasti tilaa sellaiselle väittämälle, että alkoholihaitat ovat vain suurkuluttajien ongelma. Samojen tahojen on kuitenkin vaikea vastata kysymykseen, mistä niitä suurkuluttajia sitten tulee. Heitä tulee tavallisista työssä käyvistä

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

isistä ja äideistä, eläkeikäisistä mummoista ja papoista. He eivät ole mikään homogeeninen joukko Helsingin Ympyrätalon tai Jyväskylän Kirkkopuiston kulmilla. Moni lopettaisi, jos vain saisi apua. Tämän aiheen käsittelyä ja keskustelua ei helpota suomalainen alkoholinkäyttöä korostava kulttuuri, jossa jääkiekkoturistilta ei koskaan unohdeta kysyä: "Montako olutta otit voiton kunniaksi?"

Puhemies! Aivan lopuksi haluan sanoa, että tässä keskustelussa tänään käytettiin myös puheenvuoroja, joiden ihmiskuva oli vapaasti lainaten sellainen, että mitä näistä juopoista nyt kannattaa täällä meuhata. Tällainen ihmisten lokeroiminen on mielestäni vastenmielistä ja väärin. Siksi haluan lopuksi lyhyesti lainata Helsingin Sanomien toimittaja Anna-Stina Nykäsen kolumnia tämän vuoden alkupuolelta:

"Sivistynyttä eurooppalaista juomatapaa ei ole olemassakaan. Tärkein vapauden mittari ei ole viinan saannin helppous. Harvasta tulee pultsari, mutta eikö jokaisen elämällä ole väliä. Yhden sortuminen koskettaa aina myös äitejä, lapsia, puolisoita, työkavereita. Myös tissuttelijoille tulee juomisen takia terveyshaittoja ja avioeroja, työurat lyhenevät." Ja edelleen: "Ajatus ihmisestä, joka yksin vastaa itsestään, on kuin menestyksen teologiaa: Jos pärjää, on Jumalan valittu ja hyvä ihminen. Pudokkaat ovat huonoja. Meillä on tähän asti ajateltu, että kuka tahansa voi olla heikko ja että rajoitukset ovat yhteisiä kaikille."

18.11 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on paljon kannatettaviakin asioita, mutta terveyspoliittisesta näkökulmasta katsoen tätä on mahdotonta tällaisenaan hyväksyä. Lakiesityksessä on erityisesti kaksi kohtaa, joista suurin osa haitallisista seurauksista johtuu. Ne ovat vahvempien alkoholijuomien sekä niin sanottujen limuviinoiden myynnin salliminen ruokakaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. THL:n mukaan lakimuutoksen arvioidaan vaikuttavan suomalaisten kuluttamien alkoholijuomien litramäärään ja väkevyyteen. Tiedämme hyvin, että saatavuuden parantaminen ja monipuolistuminen lisäävät lähes minkä tahansa tuotteen kulutusta, ja alkoholi tuskin lienee tästä mikään poikkeus.

Päivittäiskauppojen alkoholijuomien keskivahvuuden korotus johtaisi alkoholin kokonaiskulutuksen lisääntymiseen noin 6 prosentilla. 6 prosentin lisäys kulutukseen merkitsisi alkoholikuolleisuudessa 145:tä alkoholiperäistä kuolemaa lisää vuosittain. Vastaava suhteellinen kasvu alkoholisairauksissa tarkoittaisi varovaisestikin arvioituna ainakin 1 500:aa sairaalahoitojaksoa lisää. Erilaiset alkoholihaitat kulkevat käsi kädessä alkoholin kokonaiskulutuksen kanssa. Alkoholista johtuvat haitat ovat keskeinen syy myös terveyserojen kasvuille. Ne selittävät miesten sosiaaliryhmittäisistä kuolleisuuseroista viidenneksen ja naisilla kuudesosan. Alkoholi selittää miesten kuolleisuuseron kasvusta lähes 70 prosenttia.

Alkoholinkäytön välittömät kustannukset ovat noin 1,4 miljardia. Välittömiä kustannuksia syntyy onnettomuus- ja rikosvahingoista, järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta, terveydenhuollon kustannuksista ja vastaavista. Ja näiden lisäksi tulevat välilliset kustannukset, kuten työkyvyttömyyseläkkeet ja sairauspoissaolojen työpanosmenetykset. Näistäkin kertyy lähes miljardin kustannukset vuosittain. Miten ihmeessä meillä on varaa tähän?

Arvoisa puhemies! Poliisin terveiset lakiuudistukseen voidaan kiteyttää seuraavasti — Tämä on Hämeen poliisista Tero Seppänen, joka on lausunut näin: "Kun alkoholin saataavuus lisääntyy, lisääntyy myös kulutus. Alkoholinkäytön ja poliisin tehtävien ja tiettyjen rikosten välillä on positiivinen korrelaatio. Eli mitä enemmän alkoholia kulutetaan, sen

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

enemmän se näkyy poliisitehtävinä. Poliisin kannalta hankalaa on saatavuuden lisääntyminen kellonajoista riippumatta. Poliisi joutuu varautumaan päihtymyksestä johtuvien järjestyshäiriöiden hoitamiseen kaikkina vuorokauden aikoina, ja kun resurssit joudutaan jakamaan tasaisemmin, ei kysyntäpiikkeihin voida satsata kuten nykyisin." Myös ministeri Risikko on todennut täällä eduskunnassa useaan otteeseen, että alkoholilain uudistus tulee lisäämään poliisien tarvetta. Poliisien määrän lisäämistarpeeksi on arvioitu 300 poliisia.

Myöskin sairaalan, lähinnä päivystyksen ja ensiavun, työntekijöiden kommentit tähän lakiesitykseen ovat olleet usein aika kielteisiä. Suora kommentti eräältä sairaanhoitajalta: "Olen samaa mieltä Panimoliiton kanssa, että lakimuutos lisää työtä, mutta sosiaali- ja terveystoimessa emme haluaisi enää lisää työtä, kun sitä on jo muutenkin niin paljon." Ensiavussa ja päivystyksessä asiakkaiden määrät tulevat entisestään lisääntymään tämän lakimuutoksen johdosta, ja nyt on jo huomattava osa potilaista ja asiakkaista päihtyneitä. Esimerkiksi Kuusankosken aluesairaалassa tehdyn selvityksen mukaan tapaturmaensikäynnillä joka neljäs ja viikonloppuisin lähes joka toinen potilas oli alkoholin vaikutuksen alainen. Kuopion yliopistollisessa keskussairaалassa tehdyn tutkimuksen mukaan alkoholi aiheutti 18 prosenttia tehohoitopäivistä.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen kuitenkin lapsista ja nuorista. Vaikka nuorten alkoholinkäyttö on yleisesti vähentynyt, poikkeuksena ovat nuoret, joilla on masennusta, ja nuoret, jotka tulevat perheistä, joissa on taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia. Alkoholilain uudistus sallisi nykyistä vahvempien alkoholijuomien myynnin vähittäiskaupoista, mikä lisää juuri nuorten suosimien alkoholijuomien, kuten oluiden, siiderien, long drink-juomien sekä makeutettujen ja makuaineita sisältävien alkoholijuomasekoitusten eli näiden niin sanottujen limuviinujen, väkevyyttä ja myös valikoimaa siellä vähittäismyynnissä. Tämä vaarantaa alaikäisten alkoholinkäytössä tapahtuneen myönteisen kehityksen ja potentiaalisesti lisääisi myös yhteiskunnallista eriarvoisuutta.

Lakiesityksen perusteluna on käytetty myös sitä, että kansainvälisessä vertailussa meillä olisi muita maita huomattavasti tiukempi lainsäädäntö. Rajoituksia, myös tiukkoja rajoituksia, on monessa muussakin maassa. Lisäksi on huomioitava, että jos katsotaan alkoholin verotukseen ja saatavuuteen liittyviä lainsäädäntömuutoksia EU-maissa lähivuosilta, niin liberalisoivia muutoksia on tehty 14 ja rajoituksia lisääviä muutoksia on tehty 69.

Yhteenvetona voidaan todeta, että asiantuntijat ovat kyllä yksimielisiä siitä, että esitys lisää kulutusta ja samalla myöskin haittoja. Jos meillä on tavoitteena alkoholihaittojen vähentäminen, niin tämä lakiesitys on nurinkurinen. Alkoholihaitat eivät vähene myymällä lisää alkoholia. Monissa lausunnoissa todettiin, että saatavuuden lisääminen heikentää erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja kasvattaa väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja. Lisäksi alkoholihaittojen arvioitiin vaikuttavan kielteisesti myös väestön työkykyyn ja tuottavuuteen.

Hallituksen omassakin esityksessä työelämävaikutuksia kuvataan seuraavasti: "Valtaosa alkoholin riskikäyttäjistä ja huomattava osa alkoholiriippuvaisistakin on työelämässä. Alkoholinkäytön lisääminen tässä joukossa lisää työkyvyttömyyden ja työttömäksi joutumisen riskiä vaikeuttaen työurien pidentämistä ja kestävyysvajeen hallintaa. Lievemmissäkin muodossa työikäisten alkoholinkäytön lisääntyminen heijastuu työelämään työpanoksen ja tuotannon menetyksinä krapulapäivien, tapaturmien ja sairausjaksojen kautta." Tämä siis hallituksen omasta esityksestä. On käsittämätöntä, miten asiantuntijoiden mielipiteet on sivuutettu tässä lakiesityksessä täysin.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies, olisin toivonut, että tämä lakiesitys ohjaisi ihmisiä enemmän ravintolapalveluiden käyttäjiksi. Nyt pelkään kotikäytön lisääntyvän ravintolassa käymisen sijasta.

18.19 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kuin kapulan vaihto äskeisen edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuoron jatkeeksi on hyvä aloittaa siitä, mistä nyt haluan ensimmäisenä opposition kansanedustajana moittia tätä lakiesitystä: erittäin kehnosti valmisteltu, täysin alkoholipolitiikan muutosta estävä. Jos me puhumme kulttuurin muutoksesta, niin tällä lainsäädäntöesityksellä ei ole sen kanssa kyllä mitään tekemistä.

Ravintoloitten alvin lasku olisi ollut se tie, mikä olisi pitänyt tehdä. Ihmettelen, ettei tältä hallituskokoonpanolta löydy elinkeinoelämäntuntemusta, sitä ymmärrystä, kuinka paljon on menetetty työpaikkoja — Mara on arvioinut, että 20 viimeisen vuoden aikana ollaan menetetty tästä maasta 10 000—15 000 työpaikkaa palvelualoilta, majoitus- ja ravitsemusaloilta. On hämmästyttävää, kuinka juuri porvarihallitus sortuu sellaiseen sokeuteen, että ei ymmärrä, että elinkeinoelämän ja mahdollistavan alkoholikulttuurin, käyttämiskulttuurin johtamisen olisi pitänyt olla tässä lainsäädännössä keskiössä.

Ravintola-alvin laskeminen olisi mahdollistanut sen, että me olisimme siirtyneet takaisin, en käytä sanaa "valvottuihin olosuhteisiin", vaan olosuhteisiin, missä meillä on palveluita tarjoava viihtyisä ympäristö. Sitä kautta uskoisin, että keskustapuolueen kansanedustaja Mikko Alatalokin aloittaisi keikan mieluummin jo kymmeneltä illalla kuin nykypäivään nähden kello 24 ja sen jälkeen. Meidän ravintolakulttuurimme on muljahtanut aivan väärään suuntaan, koska alkoholin vähittäismyyntihinnat ovat kalliita. Alkossa ja meillä on Viron kautta tulevaa halpaa viinaa, ja me tirvotaan niin sanotusti kotona ensin pohjat ja sitten lähdetään viihtymään ravintolapalveluitten ääreen vasta vähän ennen puoltayötä.

En tiedä, onko edes mahdollista toivoa, että valiokunnassa käsiteltäisiin tätä asiaa myös siltä osin, että vielä voitaisiin palata siihen verokeskusteluun, että sekoitealkoholeissa, joita nyt tulee kauppaan tämän lakiesityksen myötä, olisi verokohtelu ollut niin sanotusti rankempaa ja sitä kautta olisi mahdollistettu tämä minun tiedossani oleva noin 100 miljoonan euron verogäppi, mitä ravintoloitten alkoholialvin laskemisesta olisi seurannut. Hartaasti toivon, että tätä keskustelua voidaan käydä ja laitetaan ainakin siemen itämään sille, että seuraavat hallitukset voivat katsella, voitaisiinko aidosti jopa muuttaa juomakulttuuria ja samalla tukea elinkeinoelämää siten, että se myös työllistää työntekijöitä tässä maassa paremmin.

On muistettava, että puhemies tänään toi yhden hyvän seikan esille: tämä laki ei mene pelkästään sosiaali- ja terveystieteiden vaan käsitellään myös maa- ja metsätalouselinkeinon valiokunnassa. Meillä on iso ulottuvaisuus myös sille sektorille. Meillä tällä hetkellä on alkutuotannossa noin 1 500 sopimusviljelijää, joidenka työpanosta käytetään lopputuotteessa niin, että meillä kotimainen Altia tällä hetkellä tuottaa väkijuomia tähän maahan ja sitä kautta työllistää ison joukon suomalaisia maataloussektorin yrittäjiä ja alkutuotannon kautta myös elintarvikealan työntekijöitä ja teollisuutta.

Edustaja Turunen käytti täällä hyvän, avaavan puheenvuoron siitä, mitä tässä olisi myös pitänyt hoitaa. Tältä hallitukselta jäi hoitamatta se — kun meillä tällä hetkellä alkoholituotteita vähittäismyydään Alkon kautta, meillä on mahdollisuus laivayhtiöiden ja lentoyhtiöiden kautta markkinoida — että meidän omat kotimaiset alkoholivalmistajat ovat täysin tämän markkinoinnin ulkopuolella. Tämmöistä mahdollisuutta ei ole, vaan meillä ollaan eriarvoisessa asemassa sen suuren vientimahdollisuuden vuoksi: meidän alkoholivalmis-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

tajilla ei voi kotisivuillaan olla tuotteita esillä ja niin edelleen. Oliko se vuonna 14, kun viimeksi tätä markkinointikieltoa täsmennettiin ja jyrkennettiin, kun me maalasimme muutamia isoja oluttölkkejä valtateitten varsilta, kun sillä oli haitallisia vaikutuksia, ja hyvä niin, että nuorten ja lasten osalta alkoholin markkinointi ei ulotu sinne. Mutta meidän teollisuutemme työpaikkojen osalta hallituksen lakiesitys sinällään on torso, eli sitä pitäisi valiokunnassa vielä pontevasti muuttaa niin, että täällä kotimaassa muut kuin valtion omistama Altia olisivat tasavertaisessa asemassa vientiponnisteluidensa kanssa. On elinkeinoelämän osalta kohtuutonta, että meillä osa yksityisistä valmistajista on erilaisessa asemassa kuin valtio-omisteinen Altia, ja toivon, että siihen tämä hallitus voisi vaikuttaa vielä myönteisesti niin, että valiokunnassa herättäisiin tähänkin probleemaan ja koetettaisiin tuoda enemmän asioita esille.

No, tänään on käytetty täältä pöntöstä puheenvuoroja, joiden käyttäjät ovat itseään nimittäneet kukkahattutädeiksi. Tämän keskustelun pohjalta, mitä minä täällä olen kuullut, kyllä nyt muuttaisin sitä nimikettä kukkahattukypäriksi, eli nyt ammutaan kovaa. Minun mielestäni on oikein, että hallituksen omassa lakialoitteessa olevia haittavaikutuksia tuodaan kursailematta esille. Ne ovat faktoja, mitkä ovat olemassa, mutta en sinällään keskity niihin.

Pohdin edelleen tämän alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen kannalta, mitä mahdollisuuksia olisi ollut vaikuttaa meidän alkoholikulttuurin kasvattamiseen. Ravintolat tarvitsevat ne normien purut. On käsittämätöntä, että meillä on sama kioski, mistä toisesta ovesta mennään, ostetaan olutta ja saadaan juoda se siellä mutta ei viedä ulos. Ja toisesta ovesta mennään ostamaan, ei saa juoda siellä sisällä mutta saa viedä ulos. Hallitus on siinä mielessä normien purusta tuonut hyvän asian. Ja erityisenä bonuksena on sanottava pienpanimoitten jälleenmyyntioikeus, joka on tervetullut tähän maahan vihdoinkin viimein, ja monien lakialoitteitten jälkeen hallitus on sen korjannut.

Mutta mitä tulee siihen, että normienpurun juhlapuheissa sanotaan, että kapakoiden aukioloaika on niin sanotusti vapaissa käsissä, edellisessä puheenvuorossa puhuttiin krapuloista ja niitten aiheuttamista työpoissaoloista, mutta nähdäkseni ei kerkeä kyllä krapulaa syntymään, jos viideltä lähdetään baarista ja tullaan kuudeksi töihin — ei siinä kyllä enää kankkusta kerkeä sillä aikaa hankkimaan. Jos me taas olisimme alkoholin alvia laskeneet, niin me olisimme oman näkemykseni mukaan ilman pohjia lähteneet aloittamaan sitä ravintolailtaa mahdollisesti jo aiemmin ja sitä kautta muuttaneet tätä kulttuuria.

Eli summa summarum: Pitää sanoa, että valiokunnalle työntöä, tarmoa. Toivottavasti voitaisiin vielä muuttaa tätä niin, että tähän tulisi niitä osioita, jotka voisivat aidosti muuttaa suomalaista juomakulttuuria parempaan suuntaan. En kaipaa sen kummemmin sananparsilla eurooppalaista juomakulttuuria, mutta mikäli ravintola-alvia ei lasketa, se tarkoittaa askelta Viroon ja sieltä viinon kanssa takaisin edelleen.

18.29 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski käytti hyvin arvokkaan ja tärkeän puheenvuoron, johon on helppo yhtyä. Tosiaan ravintolaelinkeinoa tässä on syytä koettaa tukea ja sitä, että alkoholin nauttimista voitaisiin siirtää entistä enemmän ravintoloitten suuntaan. Nyt on kuitenkin muistettava, että meillä on tämä konkreettinen lakiesitys tässä, siitä pitää päättää, ja nykyistä vahvempien oluiden myyminen ravintoloiden ulkopuolella on takapakkia ravintoloiden kannalta.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Mitä tulee tähän veroasiaan, niin se oli erittäin tärkeä keskustelu, mutta nyt ei tässä vaiheessa keskustella tästä verosta. Tämä verolaki tulee sitten erikseen ja vielä eri valiokuntaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten jatkamme puhujalistaa.

18.30 Kari Kulmala si: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään pidetty tunteisiin vetoavia puheenvuoroja sekä kerrottu tarinoita alkoholin haitoista. Erityisesti silloin, kun on niin sanotusti pelastunut viinan kiroilta tai on uskonnollinen tausta, on helppo olla alkoholille kriittinen ja vaatia sitä myös muilta. Itselläni on takana lasinen lapsuus, tiukka körttiläinen kotikasvatus sekä kokemusta poliisityössä alkoholin haitoista. Näillä taustoilla ajatellen on lähes mahdotonta suhtautua alkoholiin neutraalisti. Pyrin kuitenkin pysymään puheessani vain totuudessa enkä oletuksissa, joita tänään olemme kuulleet jo ihan riittämiin.

Arviolta 100 000 lasta elää perheessä, jossa vanhempien päihteiden käyttö aiheuttaa lapselle eriaistaisia haittoja. Lapselle vanhemman näkeminen humaltuneena voi olla ahdistava kokemus silloinkin, kun se on satunnaista eikä vanhemmalla ole varsinaista päihdeongelmaa. Lapsen näkökulmasta alkoholi on pelottava aine, joka muuttaa tutun ja turvallisen aikuisen vieraaksi. Alkoholinkäytön pohtiminen lapsen näkökulmasta olisi jokaisen vanhemman tehtävä. Päihdeperheissä elävien lasten tukemiseen tarvitaan kaikkia lasten kanssa toimivia ammattiryhmiä.

Alkoholilain kokonaisuudistusta toteutettaessa tulisi pääperiaatteena olla alkoholihaittojen vähentäminen. Voimassa olevaa alkoholilakia on perusteltua päivittää, koska osa siinä säädetyistä asioista ei enää vastaa nykypäivän käytäntöjä. Päivitys- ja uudistustyö tulee tehdä ensisijaisesti kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomalaisten viime vuosien alkoholinkäyttöön liittyvää positiivista kehitystä tulee tukea kaikin keinoin. Kohtuukäyttöön perustuva vapaa alkoholikulttuuri asetetaan usein tavoiteltavaksi ihanne-tilaksi silloin, kun keskustellaan alkoholinkäytön sääntelyn purkamisesta.

Vastuullinen alkoholinkäyttö on osa elämää monissa perheissä, ja vastuullisuutta ja kohtuullisuutta tukeva alkoholi-ilmapiiiri on ehdottomasti tavoiteltava. Alkoholinkäytön iloja ei pidä tavoitella, jos hintana on lapsille aiheutuvia haittoja. Tolkun alkoholipolitiikassa osataan tasapainoisesti huomioida vastuullinen alkoholinkäytön edistäminen ja haittojen ehkäisy. Erityisesti huolestuttavia alkoholin saatavuuden lisääminen ja tietoinen kokonaiskulutuksen kasvattaminen ovat lasten näkökulmasta. Alkoholinkäyttö raskauden aikana aiheuttaa joka vuosi maassamme jopa 1 000 lapselle eritasoisia oireita, jotka ilmenevät muun muassa kasvuhäiriöinä, oppimisvaikeuksina, sosiaalisen kehityksen ongelmina, FAS-oireyhtyminä, keskushermoston toimintahäiriöinä ja epämuodostumina. Kohtuullinenkin alkoholinkäyttö raskauden aikana lisää aina sikiövaurioiden riskiä.

Muistutan, ettei alkoholi ole koskaan vain yksilön oma asia tai sen käytön seuraukset vain kunkin omalla vastuulla, koska alkoholin suurkulutus koskettaa vakavasti myös koko lähipiiriä. Alkoholinkulutuksen kasvu tulee lisäämään inhimillistä kärsimystä tuhansissa perheissä, aiheuttamaan mielenterveysongelmia, syrjäytymistä, sikiövaurioita, huostaanottoja ja lasten turvattomuutta.

Mielestäni olisi hyvä, että uudistuksen lapsivaikutusten arviointi tehdään perusteellisesti ja esitystä muutetaan ensisijaisesti lasten edun mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Lasinen lapsuus on monelle lapselle todellisuutta jokaisessa yhteiskuntaluokassa. Perheissä, joissa vanhemmat juovat, lapset joutuvat kantamaan raskasta

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

taakkaa. Monesti lapset joutuvat kasvamaan aikuisiksi liian nuorina. Onneksemme nykyään on olemassa vertaisryhmiä, joissa voi keskustella asioista ja huomata, ettei ole yksin asian kanssa. Häpeäntunteet ja traumat ovat itse kullekin ryhmäläiselle tuttuja. Valitettavasti tällaisia vertaisryhmiä ei ole jokaisessa kunnassa saatavilla.

Poliisin työtä ajatellen moni rikos jäisi tekemättä, ellei alkoholia olisi. En ole poliisina huomannut kovin montaa asiaa, minkä alkoholi olisi pelastanut. Mikäli ravintoloiden aukioloajat vapautuvat, se ainakin lisää poliisin työtä rauhallisimmissakin lähiöissä.

Kuten tänään olemme useassa puheenvuorossa kuulleet, ravintoloiden alv olisi pitänyt muuttaa tämän lakimuutoksen yhteydessä. Toivon, että muutos myös tehdään lopulliseen lakiin.

18.36 Jari Ronkainen ps: Arvoisa herra puhemies! Uuden alkoholilain tarkoituksena on koota yhteen lupia koskevia menettelyitä sekä keventää säätelyä. Mielestäni Suomen on korkea aika siirtyä eurooppalaiseen alkoholikulttuuriin, ja näenkin, että hallituksen nyt esittämät lakimuutokset ovat oikeansuuntaisia. Olisin itse valmis vielä esitettyä vapaampaan politiikkaan ja sallimaan myös viinit ruokakauppoihin. Edes näiden muutosten myötä emme olisi vielä samassa tilanteessa kuin muualla Euroopassa, jossa maitokaupan hyllyltä saa jopa väkijuomia.

Alkoholipolitiikan vapauttamisen aika on otollinen. Suomen tulevaisuus eli nuorisomme näyttää meille mallia. Vuosi vuodelta nuorten elintavoissa on tapahtunut myönteistä kehitystä raittiimpaan suuntaan: humalahakuinen juominen vähenee, alkoholia maistellaan, ja täysraittiuskin on nuorilla kasvussa. Alkoholipolitiikan uudistus on tarpeen. Syyt koko kansan alkoholituotteiden saatavuuden hankaloittamiseen alkavat käydä vähiin.

Arvoisa puhemies! 5,5 tilavuusprosenttia ja sitä enemmän alkoholia sisältävien tuotteiden vapauttamisella markkinoille on merkittäviä taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia. Lisäksi alkoholiverotulot ovat tärkeä osa valtion tulokertymää. Alkoholin vapauttaminen luo myös kilpailua, mistä seuraa tuotteiden hintatason lasku. Tämä tulee olemaan keskeinen tekijä, kun kilpaillaan kansainvälisillä ja vähemmän säädellyillä markkinoilla. Niin sanotusta Viron viinarallista on tullut jo käsite, joka merkitsee tuiki tarpeellisten veroeurojen valumista eteläiselle naapurimaallemme. Globalistuvassa maailmassa välimatkat käyvät lyhyiksi, ja pian emme enää kilpaile pelkästään naapurimaidemme kanssa. Esityksessä on siis pääsääntöisesti hyviä elementtejä.

Yksi seikka, josta olen uudistuksessa huolissani, on ravintoloiden aukioloaikojen myöhentämisestä mahdollisesti seuraavat järjestyshäiriöt. On toki jokaisen ravintolan omassa päätäntävallassa, pidetäänkö aukioloaikoja lain sallimissa rajoissa. Mutta mikäli aamuyön varhaisina tunteina käydyt humalanhuuuiset pystypainit aiheuttavat jo nyt operatiivisen toiminnan resurssien kanssa kamppailevan poliisin tehtävien lisääntymistä, olisin varovainen aukioloaikojen liiallisen myöhentämisen kanssa. Ongelmat kuitenkin hyvin todennäköisesti tulevat lisääntymään.

Kaiken kaikkiaan odotan suurella mielenkiinnolla, mihin valiokunta asian käsittelyssä päätyy ja mitä esityksiä sitten salissa tulee. Tulen itse äänestämään kaikkein vapauttavimman vaihtoehdon puolesta.

18.40 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys alkoholilain muuttamisesta sisältää useita suuria kysymyksiä ja mielestäni myös ongelmia, joihinkin sitten valiokuntatyössä meidän tulee paneutua erittäin vahvasti. Kun lukee lakiesityksen ja sen

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

perusteluita, kertovat ne selkeästi, kuinka esitys tulee lisäämään alkoholinkulutusta, lisäämään siitä aiheutuvia seurauksia, kuten erilaisia sairauksia, mielenterveysongelmia, syrjäytymistä, perheiden pahoinvointia, työstä poissaoloja, väkivaltaa ja niin edelleen. Laki-esitys ei tue myöskään kansantalouden myönteistä kehitystä eikä kestävästä kehitystä eikä korjaa kestävyysvajetta. Vaikutus saattaa olla jopa päinvastainen.

Hallituksen esitys on tästä syystä mielestäni myös ristiriitainen ja epä johdonmukainen, kun se pyrkii samanaikaisesti edistämään kansalaisten hyvinvointia ja terveyttä, lisäämään ehkäisevää alkoholipolitiikkaa ja toisaalta lisää kuitenkin uuden alkoholilain johdosta ihmisten alkoholinkäyttöä ja tämän seurauksena heikentää ihmisten terveyttä, lisää pahoinvointia niin perheessä kuin yhteiskunnassakin.

Kuten täällä on tänään useaan otteeseen jo todettu, hallitus lisää ja helpottaa alkoholin saatavuutta kioskeissa, kaupoissa ja huoltoasemilla. Samalla se nostaa kaupoissa ja kioskeissa ja huoltoasemilla myytävän alkoholin prosenttimäärän 5,5 prosenttiin ja vie myös tislattua alkoholijuomaa, kuten vodkat, viskit ja rommit, kioskeihin, huoltoasemille ja vähittäiskauppoihin. Tämä tarkoittaa erityisesti nuorille suunnattujen limuviinon tuleamista kauppojen hyllyille. Jatkossa nuori voi ostaa rommikolaa tai vissykossua kioskeista tai huoltoasemilta. Laajemmat ja pitemmät aukioloajat myös lisäävät näiden juomien ostamista ja juontia. Todennäköisesti tämä tulee sitä kautta myös lisäämään alkoholin liikakäyttöä ja kulutusta. Tämä on monellakin tapaa valitettavaa, sillä alkoholinkulutus oli lähtenyt hyvään laskuun viimevuotisten eduskunnan päätösten ja erilaisten toimien seurauksena. Tässä meillä on tullut esimerkkinä nuorten alkoholinkulutuksen lasku, joka monelta osin on juuri näitten päätösten ja toimien seurausta. Eri asiantuntijat kantavatkin suurta huolta nimenomaan juuri nuorten alkoholinkulutuksen mahdollisesta kasvusta.

Juomien väkevytyminen lisää alkoholin kokonaiskulutusta ja haittavaikutuksia kaikissa kuluttajaryhmissä. THL:n arvion mukaan kokonaiskulutuksen kasvu tämän lakiesityksen toteutuessa olisi noin 6 prosenttia. Se tarkoittaa vuositasolla 150:tä kuolemantapausta nykyistä enemmän ja sairaalahoitojaksoja 1 500 enemmän. Suuri riskikuluttajien määrä lisääntyisi. Alkoholin aiheuttamat terveyshaitat eivät koske vain riskiryhmiä, vaan ne vaikuttavat laajasti koko yhteiskuntaan, niin perhe- kuin työelämään, sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen kasvuun, poliisimäärien kasvuun ja niin edelleen.

Terveydenhuollossa päivystysasiakkaista jopa yksi kolmasosa on alkoholin alaisena jo tänä päivänä. Kuopion yliopistollisessa keskussairaalassa todettiin alkoholin aiheuttavan 18 prosenttia tehohoitopäivistä. HUSin sairaaloissa hoidetaan vuosittain noin 300 tehohoittoa edellyttävää pään vammaa, joista 50 prosenttia eli noin puolet liittyy alkoholinkäyttöön. Tämä on tämänhetkinen tilanne, ja oletettavaa on, että nämä tulevat jatkossa lisääntymään.

Kokonaiskulutuksen noustessa lisääntyvät myös haittavaikutukset, kuten syövät, sydän- ja verisuonisairaudet, sisäelinsairaudet ja tapaturmat, kaikissa kuluttajaryhmissä. Lakiesityksen johdantotekstissä asia on tiivistetty näin: "Koska uudistuksella lisätään alkoholin kokonaiskulutusta, uudistuksen vaikutukset ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle ovat negatiiviset. Samoin uudistus vaikuttaisi väestöryhmien välisiä terveyseroja lisäävästi."

Alkoholin nauttimisen siirtyminen kodeista entistä enemmän ravintoloihin on ollut tavoitetilana keskusteluissa viime vuosina, mutta tämä kyseinen esitys ei tue sen toteutumista. Alkoholivalikoiman laajentuminen ja saatavuuden kasvattaminen vähittäismyynnissä ei muuta alkoholikuluttuuriamme parempaan suuntaan. Päivittäistavarakauppojen alkoholitarjonnan monipuolistuminen ja juomien väkevytyminen ovat omiaan ohjaamaan kulutusta

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

entistä enemmän ravintoloista vähittäismyyntiin ja sitä kautta koteihin. Tämän lisäksi alkoholia voidaan ostaa ravintoloista mukaan kotiin, mikä ohjaa alkoholin juomista pois ravintoloista. Siltä osin meidän kaikkien yhteinen tavoite, että alkoholia nautittaisiin entistä enemmän ravintoloissa ja me vahvistaisimme eurooppalaista ravintolakulttuuria, ei tämän lain seurauksena synny.

Huolta aiheuttava esitys on myös alkoholin myymisen salliminen 16-vuotiaille. Se voi sujuvoittaa monen työpaikan arkea ja mahdollistaa useamman nuoren palkkaamisen esimerkiksi kesätöihin, mutta näiden lisäksi se siirtäisi 16-vuotiaille vastuun arvioida asiakkaan kuntoa ja sitä, voiko henkilölle tarjoilla alkoholia. Myynnin salliminen voisi myös viedä nuoria työpaikkaolosuhteisiin, jotka eivät välttämättä ole heille kaikkein parhaita eivätkä viihtyisiä.

Viime kaudella tehtiin myös laaja lastensuojeluun, lasten ja perheiden hyvinvointiin ja sen parantamiseen kohdistuva selvitystyö. Tavoitteena oli parantaa lasten ja perheiden hyvinvointia ja heille kohdistettuja palveluita. Lastensuojelun taustalla oli usein vanhempien ja nuorten liiallinen alkoholinkäyttö. Aivan kuten lain perusteluissa todetaan, vanhempien päihdeongelma ja siihen kietoutuvat muut ongelmat ovat tavallisin syy lastensuojeluasiakkuuteen ja huostaanottoon. Nuorten huostaanoton syynä on usein nuoren oma päihteiden käyttö ja käytöshäiriöt. Uusi alkoholilaki ei tule helpottamaan tätä tilannetta, vaan päinvastoin se tulee lisäämään perheissä kotona tapahtuvaa alkoholinkulutusta ja siten myös lisäämään perheiden pahoinvointia ja perheväkivaltaa ja sitä kautta lisäämään myös lastensuojelun tarvetta.

Jos hyväksymme nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen sellaisenaan, tulisi se lisäämään alkoholinkulutusta, sen haittavaikutuksia sekä terveyseroja. Asiantuntijat ovat myös todenneet, että alkoholinkäyttö heikentää työkykyä ja aiheuttaa poissaoloja, kuormittaa terveydenhuoltoa sekä peruspalveluissa että erikoissairaanhoidossa ja on isossa roolissa poliisin valvonta- ja hälytystehtävissä. Näistä koituvat kustannukset yhteiskunnalle tulevat lisääntymään alkoholin kokonaiskäytön kasvaessa. Alkoholinkulutuksen lisäämisen seurauksena tarvitaan arviolta 175 poliisia turvaamaan kansalaisten turvallisuutta ja selvittämään mahdolliset pahoinpitelyjen jatkotoimenpiteet.

Selvitysten perusteella alkoholin takia vuosittain menetettyjen työpäivien määrä on arvioitu 2 miljoonaksi, mikä vastaa noin 10 000:ta henkilötyövuotta. Tämän kustannukset varovaisimpienkin arvioiden mukaan ovat vuositasolla 500—700 miljoonaa euroa. Siltä osin tämä lainsäädäntöesitys tulee vaikuttamaan vahvasti myös työelämässä olevaan hyvinvointiin ja työhyvinvointiin.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen perustelut ovat valitettavasti karua luettavaa. Toisaalta on hämmäntävää ja valitettavaa, että lain valmistelussa ei ole huomioitu eikä kuultu kansanterveyden asiantuntijoita, kuten täällä on useissa aikaisemmissakin puheenvuoroissa todettu. Ymmärryksenäni mukaan asia tullaan käsittelemään niin perustuslakivaliokunnassa, hallintovaliokunnassa, talousvaliokunnassa kuin maa- ja metsätalousvaliokunnassakin, jotka antavat sitten lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, joka tulee antamaan tästä lopullisen mietinnön.

Toivon, että eri valiokunnissa kuullaan asiantuntijoita laajasti, selvitetään myös lain vaikutusarviot ja ennen kaikkea lapsivaikutusten arvioinnit mutta myös vaikutukset muiden kansalaisten terveyteen ja hyvinvointiin, kuten myös laajasti, mitkä ovat lakiesityksen pitkän aikavälin vaikutukset [Puhemies koputtaa] kansanterveyteen, työllisyyteen, työstä poissaoloihin, turvallisuuteen ja talouteen. Lakiesityksessä kyse ei ole vain yhdestä pro-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

senttirajasta ja sen mahdollisesta korottamisesta, vaan kyse on huomattavasti laajemmasta kokonaisuudesta.

18.50 Joakim Strand r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Tässä on käyty monipuolista ja vilkastakin keskustelua hallituksen esityksestä alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Förslaget innehåller många goda element och minskar byråkrati, det vill säga en större frihet bland annat vid anordnandet av festivaler och evenemang. Förslaget förbättrar också verksamhetsförutsättningarna för mindre bryggerier. Vi kan konstatera att småbryggerierna är en växande bransch som skapar arbetsplatser och är viktiga ur den regionala ekonomins synvinkel. Småbryggerierna bidrar också till en sundare alkoholkultur i Finland. Därför är det helt naturligt att av lokala råvaror producerade hantverk får säljas direkt från bryggeriet utan onödiga begränsningar och byråkrati. Eftersom det är helt klart att alkohol, i synnerhet i stora mängder, har negativa effekter på folkhälsan så får vi verkligen hoppas på att alkoholkulturen i detta land på sikt blir mera sund.

Tässä on puhuttu paljon, enkä näe syytä keskustelua pitkittää, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä iloisesta asiasta, että varsinkin nuoret sukupolvet juovat selvästi vanhempia vähemmän. Omassa naapuritalossani Vaasan keskustassa huomasin jonkin aikaa sitten, kuinka entisestä yökerhosta oli tehty luultavasti jopa ympäri vuorokauden auki oleva kuntosali. Syitä tähän kehitykseen on tietenkin monia, mutta nuorten kulttuurissa ja suhtautumisessa alkoholiin on selkeästi terveitä merkkejä positiivisesta suunnasta.

Det är alltså mycket glädjande att yngre generationer konsumerar mindre alkohol än de stora årskullar som levt under ganska strängt förmynderi. Personligen hoppas jag även att det förslag som nu ligger åtminstone delvis skulle leda till att spritrallyt från i första hand Estland skulle minska. — Keskustelu jatkuu.

18.52 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva alkoholilain uudistus on hyvä kompromissi sekä elinkeinopoliittisesta että kansanterveydellisestä näkökulmasta. Laki-esityksessä on haettu ratkaisua kysymykseen, voitaisiinko Alkon monopolia hiukan murentaa ja siirtyä meilläkin vähän enemmän keskieuropalaiseen juomakulttuuriin, ja toisaalta ratkaisua siihen, kuinka paljon meitä suomalaisia voi alkoholinkäytön suhteen hoida perustaen väitteet pääasiassa terveystieteisiin syihin ja seurauksiin.

Alkoholinkäytöstä aiheutuu toki merkittäviä terveydellisiä haittoja ja kustannuksia silloin, kun alkoholinkäyttö ei ole enää henkilön omassa hallinnassa. Itse näen kuitenkin niin, että tässä on nyt kyse maltillisesta normien purusta eikä mistään dramaattisesta siirtymisestä täysin toisenlaiseen alkoholipolitiikkaan. Tätä uudistusta ei voi verrata esimerkiksi vuonna 2004 tehtyyn äkinäiseen alkoholiveron alennukseen tai keskioluen vapauttamiseen, jotka olivat vaikuttavuudeltaan paljon suurempia linjanmuutoksia.

Pitää myös muistaa, että suomalainen päihdekulttuuri on muuttunut viime vuosikymmenten aikana huomattavasti hillitympään ja positiivisempaan suuntaan. Tämä käy ilmi esimerkiksi nuorten päihteiden käyttöä selvittäneen eurooppalaisen ESPAD-tutkimuksen tuloksista. Vuonna 1995 eli 22 vuotta sitten 10 prosenttia suomalaista 16-vuotiaista eli 9.-luokkalaisista oli kokonaan raittiina. Vuonna 2015 sama luku oli jo 26 prosenttia eli yli

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

neljäsosa. Nuorten humalahakuinen juominen on siis selvästi vähentynyt vuosituhannen vaihteen jälkeen. Sama ilmiö oli havaittavissa myös tupakan suhteen, sillä nuorten tupakkakokeilut ovat vähentyneet koko 2000-luvun ja viime vuosina laskeva trendi on ollut erityisen voimakas.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen kriitikot ovat tuoneet lukemattomia kertoja esiin epä-määräisen limuviinan käsitteen. Mielestäni on jo määritelmällisesti hieman kyseenalaista nimittää mitään 5,5 prosenttia alkoholia sisältävää juomaa "viinaksi". Kaupoissahan on tälläkin hetkellä myynnissä useita makeita ja värikkäitä juomasekoituksia, joiden valmistustapaa on käytännössä hyvin vaikea erottaa muista vastaavista tuotteista. Tilanne siis tuskin tulisi muuttumaan nykyisestä. Alkolla on toki omat intressinsä tukea näitä kriitikoiden kauhukuvia, onhan gin-pohjainen lonkero Alkon myydyimpiä tuotteita. Myös THL:n tekemiin arvioihin alkoholin myynnin noususta on hyvä suhtautua hieman varauksella. Näissä luvuissa ei ole otettu huomioon siirtymiä eri myyntikanavien välillä, esimerkiksi Alkon, päivittäistavarakaupan ja matkustajatuonnin osalta. Taloustutkimuksen arvio kokonaiskulutuksen kasvusta on huomattavasti maltillisempi.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen kriitikot ovat pyrkineet myös johdonmukaisesti vähättelemaan matkustajatuonnin määrää. Menetetyt verotulot ovat tällä hetkellä kuitenkin yli 160 miljoonaa euroa vuodessa. Erityisesti panimotuotteiden myynnin kasvu on ollut suurta, ja tämä ilmiö tulee säilymään myös Viron tekemistä alkoholiveron korotuksista huolimatta. Esimerkiksi laatikollinen Karhun nelosolutta maksaa korotusten jälkeenkin Virossa alle puolet verrattuna Alkon hintaan.

Arvoisa puhemies! Syyskuun alussa tehdyn mielipidekyselyn mukaan myös enemmistö suomalaista, 60 prosenttia, on uudistuksen puolella. Nykyisen prosenttirajan säilyttämisen puolella oli ainoastaan 19 prosenttia vastaajista. Suomalaiset ovat siis selvästi valmiita alkoholilain liberalisointiin ja siirtymiseen maltillisesti kohti keskieuropalaista linjaa. Toivon, että tulevissa alkoholipolitiikkaa ohjaavissa uudistuksissa päästään lisäksi ohjaamaan kulutusta enemmän ravintoloiden puolelle ravintolassa myydyin alkoholin arvonlisäveroa alentamalla. Mutta tämä on toki osa laajempaa arvonlisäverokeskustelua, jossa katsotaan myös muita arvonlisäverokantoja ja sitä, miten niitä pitäisi muuttaa talouspoliittisesti, elinkeinopoliittisesti mutta myös terveyspoliittisesti kestäväan suuntaan.

18.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on kaikesta huolimatta aika pieni muutos. Käydyn keskustelun aikana on tullut sellainen tunne, että tässä koko maailma muuttuu alkoholilain suhteen ja koko maailma pistetään nurin tällä alkoholilain muutoksella, ja näinhän suinkaan ei ole, vaan kuten lain perusteluissa aivan oikein sanotaan, lain keskeiset periaatteet säilyvät ennallaan. Siis alkoholilainsäädäntöä muutetaan pieniltä osin, muutamia virtaviivaistuksia tehdään muun muassa siihen suuntaan, että byrokratiaa puretaan, niin että yritystoiminnan, mikä liittyy alkoholin anniskeluun taikka siihen liittyvään toimintaan, toimintoja yksinkertaistetaan, byrokratiaa puretaan, elinkeinotoimintaa kehitetään. Eli ei tässä sen suuremmasta asiasta ole kysymys.

Ensinnäkin haluan kiittää sekä ministeri Annika Saarikkoo että hänen edeltäjänsä Juha Rehulaa siitä, että he sitkeästi ovat jaksaneet tätä asiaa viedä eteenpäin ja että saavutettu lopputulos on nyt vihdoin ja viimein eduskunnan lähetekeskustelussa.

Kuten sanottu, alkoholin ympärillä oleva liiketoiminta Suomessa on ollut äärimmäisen tiukasti säänneltyä ja byrokratian hallussa. Nyt Sipilän hallituksen periaatteiden mukaises-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

ti näitä byrokratian kiemuroita puretaan, ne virtaviivaistetaan ja tehdään toiminnasta helpompaa, mikä sinänsä on aivan positiivista.

Tämän keskustelun aikana olen kuullut monta puheenvuoroa siitä, että muka tässä nyt alkoholinkulutus ryöstäytyisi käsistä ja yhteiskunta kaatuisi tähän hulvattomaan lakiesitykseen — näinhän suinkaan ei ole. On syytä muistaa, että aikanaan kun Suomi valitsi Euroopan unionin jäsenyyden, olemme valinneet avoimet rajat ja sen, että ihmiset voivat vaikka käydä siellä Virossa, Latviassa, Liettuassa tai missä tahansa vierailulla ja tuoda sieltä tuomisia mukanaan: siihenhän me emme voi puuttua, mutta olosuhteet meidän on rakennettava vain niin, että tässä maassa alkoholipolitiikka on järkevää ja se kannustaa järkevään käyttöön sillä keinoin, että ongelmia syntyisi mahdollisimman vähän. Ongelmitta emme tietenkään pääse, se nyt on selvä asia, mutta kai tämän asian tiimoilta kannattaa pitää järki päässä.

Esimerkiksi edustaja Mäkisalo-Ropponen käytti puheenvuoron ja kannusti sitä, että pitäisi ravintolailtojen määrää lisätä. Kun olen kuunnellut edustaja Mäkisalo-Ropponen puheenvuoroja tässä salissa, niin tuntuu, että raha ei riitä edes perustoimeentuloon tai normaaliin arkiseen ruokaan, ja yhtäkkiä sitten sitä rahaa löytyy, että oikein ravintolailtoja pystyy istumaan. Logiikassa on nyt kyllä joku paha vika äsken mainitulla edustajalla.

Toivoisin, että tässä asiassa mietittäisiin rauhallisesti sitä, mitä kannattaa tehdä, ja minun mielestäni se kannattavuus on siinä, että tehdään järkevä laki, muutetaan lakeja kansallista, suomalaista työtä suosivaan suuntaan, niin kuin tässä tapahtuu. Pienpanimotoinnin elvyttäminen tässä yhteydessä on erittäin tervetullutta, ja näen sen myös suomalaisen työllisyyden kannalta erittäin merkittävänä tapahtumana ja sitä esitystä vahvasti tuen.

Oma lukunsa on sitten tämä 4,7—5,5 prosentin välinen muutos, jota ollaan nyt tekemässä, niin että kauppoihin tulisivat 4,7 prosentin sijaan 5,5 prosentin oluet ja limuviinoiksi mainitut juomat. Tämä asia on hyvin vaikea — ei vaikea hahmottaa, mutta minulle henkilökohtaisesti kohtuullisen vaikea päätöksenteon kohde — koska tässä pitää uskaltaa tarkastella myös suomalaisen maaseudun tilannetta. Nimittäin on äärimmäisen tärkeää, että kun Suomessa on erilaisilla paikkakunnilla, pienilläkin paikkakunnilla, kuten kotikunnassani Ilomantsissa, Alkon myymälä tänä päivänä, niin se tarkoittaa käytännössä ja armotta sitä, jos nämä lonkerot ja samanlaiset vastaavat juomat tai väkevät oluet siirretään normaaliin kauppohenkilöille, että pienet Alkot lakkaavat maaseutukunnista. Se vastaa noin 60:tä prosenttia myynnistä suurin piirtein — en ole ihan varma, onko prosenttiluku oikein, mutta suuruusluokka lienee. Noin 60 prosentin luokkaa edustaa näiden vahvempien oluiden ja limuviinojen myynti, mikä tarkoittaisi käytännössä sitä, että maaseutukunnista Alkot häviäisivät lähivuosina, ja sellaista kehitystä minä en voi olla tukemassa. Kyllä minun mielestäni jokaisen suomalaisen ulottuvilla pitää olla se kohtuullisen hyvin varusteltu Alkon myymälä, että saa niitä kotimaisia tuotteita ostettua ja erilaisia Alkon tuotteita, niin että valtio saa sitä verokertymää. Jos me sitten menemme siihen kehitykseen, jossa kaikki nämä juomat tulevat ulkomailta haettuna, niin siinä valtiolle jää ainoastaan alkoholijuomiin liittyvien haittojen ja vahinkojen korjaaminen ja korvaaminen mutta ei minkäänlaisia verotuottoja.

Siinä mielessä tämän hallituksen esityksen pohtiminen on ollut hyvin hyvin vaikeaa minulle, ja sen tautta olen huolellisen harkinnan jälkeen päättänyt tähän nykyiseen menettelystään, jossa nämä väkevät oluet ja limuviinat, lonkerot sun muut säilyvät edelleen Alkon hyllyllä ja Alko säilyy myös maaseutukunnissa ja että tätä muilta osin erinomaista lakiesitystä viedään hallituksen esityksen mukaisesti, koska esimerkiksi pienpanimotoinnin

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

elvyttäminen tai sen parantaminen on erittäin kannatettavaa ja se tukee suomalaista työtä. Mutta tämän 4,7 prosentin rajan säilyttäminen nykyisellään niin, että väkevämmät oluet ja lonkerot myydään edelleen Alkossa, on mielestäni se parempi vaihtoehto. Toki luen vielä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksen mietinnön huolella ja siihen liittyvät asiantuntijalausunnat, mutta jo kuultuani nämä tämän päivän puheet olen hyvin vakuuttunut siitä, että tämä valitsemani linja on omalta kohdaltani oikea.

19.03 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Alkoholilain uudistus on ehdottoman tarpeellinen jo pelkästään sen takia, että nykyinen laki ja lukuisat asetukset kootaan yhden lain alle mahdollisimman kattavasti. Alkoholilain tarkoituksena on silti jatkossakin ilman muuta ehkäistä myös alkoholista aiheutuvia haittoja. Keskeisiä tämän uudistuksen periaatteita ovat esimerkiksi Alkon vähittäismyyntimonopolin ja nykyisen lupajärjestelmän säilyttäminen, mutta nykyisen lainsäädännön tarpeettomien, vanhentuneiden ja kankeiden normien purkaminen. Tässäkin asiassa on korkea aika ottaa askel pois päin niin sanotusta liian tiukasta sääntö-Suomesta.

Moneen kertaan neuvottelun kompromissin mukaan päivittäistavarakaupassa myytävien juomien vahvuusraja nousee ja myös valmistustaparojoite poistuu. Se on hyvä asia. Jatkossa kaupasta saisi nykyistä vahvempia juomia, muun muassa oluita, siidereitä ja lonkerokeroita ja muita juomasekoituksia. Vahvuuden korotus on varsin vähäinen, ja kaupan valikoimien sääntely pysyy silti edelleen erittäin tiukkana.

Tavalliset kuluttajat hyötyvät eniten, koska saatavilla oleva valikoima laajenee ja kustannukset alenevat. Myös kotimainen juomavalmistus, kauppa, ravintola-ala, kuljetusala, erityisesti alkutuotanto ja matkailu saavat lisää toiminnan mahdollisuuksia sekä edellytyksiä kasvaa ja työllistää. Tämä on erittäin tärkeä näkökohta. Verotuotot kasvavat näin sekä suoraan että välillisesti, kun verovuoto Viroon toivottavasti vähenee ja toisaalta kotimaisten jakelukanavien kautta tuleva verokertymä kasvaa.

Muutoksella pyritäänkin hillitsemään kaikilla mittareilla mittavaa ulkomaantuontia osittain. Viimeisimmät tilastot kertovat, että kasvu jatkuu ja Virosta tuotiin taas viime vuonna enemmän alkoholia kuin koskaan. Matkustajatuonnin volyymi on selvästi korkeampi kuin koko Suomen ravintola-anniskelun volyymi. Kulutuksen osittainenkin siirtyminen matkustajatuonnista kotimaahan lisäisi alkoholiveron tuottoa alustavien arvioiden mukaan ainakin noin 40—50 miljoonaa euroa. Jos matkustajatuonnin mukana Suomeen tuotu alkoholi saataisiin verotettua sellaisenaan, olisi summa peräti 164 miljoonaa euroa vuodessa.

Uudistuksen myötä pienpanimot saisivat oikeuden myydä ulos myös 5,5 prosentin rajaa vahvempia tuotteita. Tämä toivottavasti luo uutta yrittäjyyttä erityisesti maaseudulle ja vahvistaa entistä enemmän suomalaista olutkulttuuria ja paikallisuutta. Tällä hetkellä jos maaseudulla haluaa pienpanimo myydä ulos olutta suoraan, pitää perustaa elintarvikekioski omine valikoimineen, ja se on varsin byrokraattinen ja hankala menettely, jotta voi omia tuotteitaan myydä.

Erityisen tervetulleita ovat myös muutokset aukioloaikoihin ja anniskelulupien yksinkertaistamiseen. Alkot voivat esityksen mukaan pitää ovet auki kello 21:een, ja laissa säädettäisiin myös nykyisten kauppojen myymäläautojen oikeudesta myydä alkoholijuomia sekä uutuutena myös Alkon mahdollisuudesta palvella asiakkaita yhtiön myymäläautosta. Alkoholijuomien anniskelulupia puolestaan muutettaisiin siten, että jatkossa yhdellä luvalla saisi anniskella kaikkia alkoholijuomia. Nykyisin on olemassa eri luvat, A, B ja C, eri vahvuisille alkoholijuomille. Ravintoloiden ei enää tarvitsisi hakea erillisiä jatkoaikaluovia

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

anniskelun jatkamiselle kello 1.30:n jälkeen yöllä, mutta ravintoloille tulisi vaatimuksia järjestyksenvalvonnasta tähän liittyen. Anniskelua saisi jatkaa ravintolan omalla ilmoituksella enintään kello 4:ään. Uuden lain myötä myös ravintoloiden rajoituksesta olla mainostamatta happy hour -tarjouksia luovuttaisiin.

Ravintoloiden byrokratiaa on siis tarkoitus purkaa. Ravintolat saisivat ulosmyyntioikeuden 5,5-prosenttisiin juomiin samoilla ehdoilla kuin päivittäistavarakauppa eli samoilla myyntiajoilla ja samoilla vaatimuksilla esimerkiksi ikärajojen valvonnasta. Tilapäisten anniskelupaikkojen perustaminen esimerkiksi ulkoilmatapahtumiin helpottuisi. Myös anniskelualueiden sääntelyä on ollut tarkoitus keventää, eivätkä viime vuosina yleistyneet olutkarsinat olisi enää jatkossa välttämättömiä. Muutokset parantaisivat muutenkin ravintolalan työllistämiskykyä ja loisivat alalle uusia työpaikkoja. Suomessakin on nyt todellakin aika siirtyä kohti eurooppalaisia tapoja.

Arvoisa puhemies! Esitys on kokonaisuudessaan erittäin kannatettava, ja toivottavasti se valiokuntakäsittelyssä myös valiokuntien kannatuksen saa.

19.08 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Me olemme tänään käyneet hyvää ja monipuolista keskustelua tästä alkoholilakiesityksestä. Ainakin itse, kun tämä esitys tuli, olen suhtautunut siihen hyvin avoimin mielin. Tässä on nyt yritetty löytää tasapainoa elinkeinopoliittisten näkökulmien ja kansanterveyden näkökulmien välillä. Minä itse, tämän lakiesityksen ja nämä arviovaikutukset ja perustelut luettuani, koen kyllä, että tämä kansanterveysnäkökulma on jäänyt tässä heikommalle.

Tässä on paljon semmoista hyvää byrokratian purkamista ja semmoista turhan sääntelyn poistoa, mikä on saanut aika varauksetonta kannatusta tässä salissakin. Tässä on arvioitu hyvin monipuolisesti ja laajasti niin vaikutuksia työllisyyteen, vaikutuksia yhteiskunnan kustannuksiin, vaikutuksia kulutukseen kuin vaikutuksia myös ravintolakäyttäytymiseen. Kun näitä kustannuksia miettii — tässä esimerkiksi todetaan, että alkoholivero kasvaisi noin 65 miljoonalla eurolla, mutta sitten toisaalta taas kustannukset nousisivat oikeastaan saman verran aiheutuen tämmöisistä välittömistä kustannuksista, terveyshaittakustannuksista, ja sitten vielä päälle tulisi työkyvyn heikentymisestä ja poissaoloista johtuvia kustannuksia — niin taloudelliset kustannukset menevät jopa niin kuin negatiivisen puolelle tässä esityksessä.

Työllisyyden osalta taas on todettu, että varsinkin pienpanimoiden ulosmyyntioikeus olisi semmoinen, missä on paljon mahdollisuuksia luoda lisää työpaikkoja. Pienpanimoiden yhteistyö matkailun kanssa olisi varmasti semmoinen, joka aidosti synnyttäisi ihan uusia työpaikkoja. Mutta sitten taas kaupan ja ravintolan aloilla on ajateltu, että työpaikat suurin piirtein pysyvät samana. Ehkä pienissä kaupoissa voi tulla vähän lisää, mutta sitten taas Alkon puolelta työpaikkoja vähenee merkittävästi. Mutta sitten työpaikkoja todetaan syntyvän esimerkiksi poliisille, tässä puhutaan 170 uuden henkilön tarpeesta, ja sitten myös sote-puolelle. Elikkä nämä työpaikkalisäykset tulisivat julkiselle puolelle, mikä tietysti ei taas valtiontalouden kannalta ole positiivinen asia.

Itse näen, että jos mietitään panimoita, niin tässä ovat pienet panimot ja suuret panimot vähän erilaisessa asemassa. Tämä pienpanimoiden ulosmyyntioikeus varmasti auttaa heitä. Pienpanimothan ovat hyvin työvoimavaltaisia suhteessa näihin suuriin panimoihin. Arvioiden mukaan suurten panimoiden työntekijämäärään täällä todennäköisesti ei ole vaikutusta, vaikka sitten mahdollisesti kulutus hieman kasvaisikin.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Kulutuksen kasvu: ajatellaan, että se tulee siitä, että toisaalta hinta laskee — on arvioita, että jopa 40 prosentilla vahvan oluen hinta laskisi, jos se siirtyy Alkosta vähittäiskauppoihin ja myös kioskeihin ja huoltikoihin — ja sitten tietysti siitä, että vahvemman alkoholin saatavuus lisääntyy, koska se löytyy sitten lähempää. Mutta alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu ei välttämättä tule niinkään myyntimäärän kasvusta, vaan nimenomaan siitä, että kulutus oluessa siirtyy vahvempaan olueen ja sillä tavalla alkoholimäärän kulutus kasvaa. Siitä me kiistatta tiedämme, että se aiheuttaa kyllä terveyshaittoja. Tässä esityksessä onkin aika tarkkaan käyty läpi niitä vaikutuksia alkaen alkoholikuolemista, tapaturmista, erilaisista terveys- ja sosiaalihaitoista, järjestyshäiriöistä, rattijuopumuksen lisääntymisestä, pahoinpitelyistä, sikiövaurioista.

Kun minä itse alkoholipolitiikkaa kokonaisuutena mietin, niin minä toivoisin, niin kuin tässä on monessa puheenvuorossa tullut, että me pystyisimme kulutusta ohjaamaan entistä enemmän ravintoloihin ja valvottuihin oloihin, mutta valitettavasti esityksen perusteluissa todetaan, että näin todennäköisesti ei kuitenkaan käy, vaan nimenomaan kotona ja valvomattomissa oloissa juonti lisääntyy. Se, että ravintoloissakaan se ei välttämättä vähene, ehkä sitten johtuu siitä, että helpotetaan ravintolan toimintaa, mikä sinänsä on ihan terveellistä. Tässä on monessa puheenvuorossa peräänkuulutettu sitä, että olisi voitu myös tehdä veromuutoksia samalla niin, että ravintolan alvia olisi alennettu, mikä olisi kannustanut ihmisiä ravintolan valvottuihin tiloihin juomaan, ja olisin itsekin sen nähnyt tässä, mutta tämä on nyt tietysti erillinen laki ja tässä se ei ole käsittelyssä.

Niin kuin sanoin, minusta tämä tasapaino elinkeinopolitiikan ja kansanterveyden näkökulmista ei ole balanssissa, ja itse lakiesityksen perusteluissakin todetaan, että uudistuksella lisätään alkoholin kokonaiskulutusta ja uudistuksen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen ovat negatiiviset. Tämä vaikuttaisi väestöryhmien välisiä terveyseroja lisäävästi, ja tällä olisi myös aikamoisia tasa-arvovaikutuksia nimenomaan lisäten miesten syrjäytymistä ja toisaalta lisäten naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa ja naisten turvattuutta julkisilla paikoilla.

Vaikka tässä esityksessä on kyllä paljon todellakin hyvää — nimenomaan byrokratian purku ja esimerkiksi festareitten lupakäytäntöjen helpottaminen tai anniskelualueita koskevien rajoitusten kevennykset ovat oikein erinomaisia — niin kyllä alkoholin rajan nosto vähittäiskaupassa on semmoinen, mitä itse en kyllä lähtökohtaisesti voi kannattaa nyt, kun olen tutustunut ja lukenut perustelut. Kyllä alun perin, kun minä olen tätä asiaa miettinyt tutustumatta siihen sen tarkemmin, ajatus siitä, että me voisimme nostaa kaupassa myytävän alkoholin prosenttimäärää, oli minusta ihan kannatettava, ja varmaan johonkin vaalikoneeseenkin olen näin vastannut, mutta luettuani tämän 200-sivuisen esityksen kyllä ne haitat vain kiistämättä ovat niin suuret, että en sitä pysty kannattamaan.

19.16 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! On muuten juhlista olla ensimmäistä kertaa täällä salissa nimenomaan puhujapöytä, olen puheenvuorot käyttänyt aikaisemmin vain tuolta rivistä.

Alkoholilakimme on jo pitkään odottanut päivitystä, se on odottanut siirtymistä EU-aikaan, edellinen lainsäädäntö kun on ajalta ennen kuin Suomi oli osa Euroopan unionia eli vuodelta 94.

Suhteeni alkoholiin on suht monipuolinen, mutta siihen palaan puheen loppupuolella.

Käsittelyssä olevan lain pääperiaate on edelleen alkoholin haittojen ehkäiseminen. Uudistus hakee tasapainoa siihen, miten alkoholin aiheuttamia kansanterveydellisiä haittoja

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

vähennetään ja samalla vastataan elinkeinoelämän näkökulmiin. On kuitenkin suorastaan nurinkurista tai ehkä jopa hämmäntävää, että näin ison lakiuudistuksen julkinen keskustelu on jumiutunut lähes pelkästään kohtaan, jossa on kyse 0,7 prosenttiyksiköstä lähestulkoon kirjaimellisesti. Alkon monopoliasemaa aiotaan siis nostaa 0,7 prosenttiyksikköä. Meiltä edustajilta on kysytty jo viime keväänä, ennen kuin hallitus oli edes tehnyt esitystä, äänestämmekö 4,7:n vai 5,5 prosentin puolesta.

Käsittelyssä olevassa alkoholilaissa on siis useita hyviä ja järkeviä askeleita, osa kansalaisille näkymättömiäkin edistysaskeleita, näitä nostan tähän muutamia: On tervetullutta, että tapahtumatoimintaan liittyvää alkoholitarjonnan byrokratiaa puretaan. Anniskeluluvan haltija voi jatkossa perustaa ulkoilmatapahtumaan tilapäisen anniskelupaikan uuden erillisluvan haun sijaan pelkällä ilmoituksella. Ilmoituksen ehtona on kuitenkin se, että alue täyttää tietyt vaatimukset ja se on hyväksytty anniskelutarkoitukseen. Järkevää on myös se, että uuden lain mukaan on mahdollista rakentaa yhteisiä anniskelualueita eli kahden tai vaikka kolmen eri toimijan yhteinen anniskelualue, kuten patio. Samalla myös luovutaan anniskelupaikkojen A-, B- ja C-luvista, jatkossa yhdellä luvalla olisi mahdollista anniskella eri vahvuuksisia alkoholijuomia. Nämä kaikki vähentävät byrokratian lisäksi myös valvontaviranomaisten työtä, ja toivottavasti tätä resurssia pystytään uudelleen kohdentamaan vaikuttavampiin työtehtäviin. Uutena asiana määriteltäisiin niin sanotut käsitöyläisoluuet, joiden valmistajat saisivat myydä suoraan valmistuspaikalta. Tämänkaltaiset esitykset ovat juuri niitä järkeviä esityksiä, joilla ei merkittävästi lisätä kulutusta tai anniskelupaikkoja mutta vähennetään alan toimijoihin kohdistuvaa päällekkäistä byrokratiaa.

Alkoholikeskustelu on ymmärrettävästi suurimmaksi osaksi keskustelua alkoholin kotimaisesta kulutuksesta. Sen sijaan tiukka alkoholilaki on vaikeuttanut ja osin jopa estänyt kotimaisia toimijoita tekemästä ulkomaankauppaa, edistämään vientiä. On hyvä, että tämä uusi alkoholilain uudistus poistaa pieniä mutta vientiä hidastavia esteitä. On ollut todella outoa, että elintarvikealan toimija, joka valmistaa laadukkaita ja kotimaisia tuotteita ja haluaisi tehdä kansainvälistä vientiä, ei ole pystynyt omilla nettisivuillaan edes kertomaan, mitä tuotteita yritys valmistaa, saati markkinoimaan niitä. Suomen alkoholivienti on vuositasolla noin 150 miljoonaa euroa. Tästä yhtenä vientiesimerkkinä on oulunseutulainen eli tyrnävälinen Shaman Spirits, sen osuus on noin 1,7 miljoonaa euroa eli yli prosenttiyksikön Suomen alkoholiviennistä. Kyseisen yrityksen liikevaihto on muuten noin 2 miljoonaa euroa, eli toiminta on lähestulkoon kokonaan vientivetoista.

Toinen asia, joka tarvitsee vielä lisää keskustelua niin eduskunnassa tässä salissa kuin muutenkin julkisesti, on se, miksi Alkosta ei ole juurikaan mahdollista ostaa tai hankkia suomalaisia, esimerkiksi oman alueen, tuotteita. Toivotaan tähänkin lähitulevaisuudessa edistystä.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroissa on tänäänkin kuultu moneen kertaan, että alkoholinkulutusta määrittelevät alkoholin saatavuus ja hinta. Kaupassa myytävien juomien saatavuus kasvoi viime vuonna merkittävästi, kun kaupan aukioloaikoja säätelevä lainsäädäntö purettiin kokonaan. Myyntiaikaa tuli lisää laskennallisesti kaikkiaan 650 tuntia, ja sen olisi pitänyt näkyä suoraan kulutuksen kasvuna. Siitä huolimatta kotimaankaupan alkoholin myynti ei kasvanut vaan väheni, samoin kuin anniskelumyynti. Vain matkustajatuonti kasvoi, vaikka täälläkin on tänään muuta kuultu. Viimeisimpienkin THL:n tilastojen mukaan erityisesti panimojuomien matkustajatuonti on kasvanut jyrkästi. Esimerkiksi oluiden osalta kasvua oli vuoden 2006 toukokuusta tämän vuoden huhtikuuhun 17,7 prosenttia.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Tähän alkoholilain uudistukseen liittyen on tiedossamme hallituspuolueiden sopima linjaus alkoholin arvonlisäverosta. Jotta veropolitiikkamme olisi mahdollisimman tuottoisaa ja oikeudenmukaista ja sillä olisi selkeää ohjausvaikutusta ihmisten ja yritysten käyttäytymiseen, veropolitiikan olisi oltava pitkäjänteistä, ennustettavaa ja selkeää. On harmittavaa, että alkoholiverotus on ollut yksi aaltomaisen veropolitiikkamme esimerkki. Toivottavasti tulevaisuudessa haluaisimme vaikuttaa pitkäkestoisesti nimenomaan siihen, että ravintola-alan arvonlisäveroa alennettaisiin. Toivottavasti tähän asiaan palataan vielä tässä salissa.

Arvoisa puhemies! Lapsuuden, nuoruuden asuin, urheilin ja elin Koskenkorvalla, tuossa pienessä eteläpohjalaisessa kylässä, jossa on Suomen suurin viinätehdas, tehdas, joka käyttää lähes 15 prosenttia Suomen koko ohratuotannosta. Työurani aloitin perheyrittäjässämme nimenomaan ravintola-alalla. Teekkariaikakaa ei vieroittanut aiheesta, prosessi- ja ympäristötekniikan harjoittelut suoritin Altian Koskenkorvan tehtaalla, samoin kuin diplomityönikin tein siellä, tosin toisesta kirkkaasta nesteestä eli vedestä. Koskenkorvan tehdas on Suomen suurin viinätehdas, mutta se on myöskin yksi Suomen ympäristöystävällisimmistä tehdasklustereista.

Päätäjänä ja vastuunkantajana olen kohdannut alkoholin tuomia haittoja. Niitä ei pidä vähätellä eikä suurenella, ei nyt eikä tulevaisuudessa. Niitä ei pystytä kuitenkaan poistamaan yksin alkoholilainsäädännöllä, vaan siinä tarvitsemme kokonaisvaltaisia, vastuullisia, reiluja ja rohkeita ratkaisuja.

19.24 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Meille kaikille on varmasti tuttu numerosarja 543210, eli kieltolaki päättyi 5. päivä 4. kuuta 32 kello 10, jolloin avattiin Oy Alkoholiliike Ab:n myymälät. Tuosta kieltolakiajasta on tietysti eletty pitkään, ja kukaan meistä ei silloin kieltolakiaikaan elänyt täällä, mutta olemme paljon kuulleet siitä, ja kukaan ei sellaista aikaa enää Suomeen halua. En tiedä, onko missään maailmalla muualla kuin ehkä islamilaisissa maissa kieltolaki voimassa kansaa koskien. Tänäncään en ole kuullut kenenkään vaativan kieltolakia voimaan. Siitä luovuttiin tuolloin ja sitten elettiin vuoden 94 loppuun asti varsin vahvan Alkon aikaa.

Olin 90-luvun alkuvuosina näistä asioista vastaavana ministerinä, ja silloin salmiakkikossu on jäänyt tietysti monelle mieleen. Siinä ei minulla ollut oikeastaan mitään osuutta. Se oli Alkon päätös, jonka se teki vetämällä sen pois myynnistä, kun oli tullut näitä ikäviä vahinkoja. Mutta mainetta on tullut, ja se on ihan hyvä.

Suurempi asia oli, että 93—94 valmisteltiin alkoholilain kokonaisuudistus, ja se oli tavattoman iso uudistus. Siihen asti, vuoden 94 loppuun asti, Alkolla oli alkoholin valmistus-, maahantuonti-, maastavienti-, tukkumyynti- ja vähittäismyyntimonopoli. Lisäksi se markkinoi tuotteita ja vastusti niiden myyntiä. Sille kuului valistus, ja sille kuului viranomaistehtävät, lupatehtävät ja vieläpä sitten lupien valvonta.

Tällainen järjestelmä meillä oli vuoden 94 loppuun, mutta silloin siitä luovuttiin täällä mainitun EU-jäsenyyden tultua vuonna 95 voimaan. Näin piti tehdä. Silloin jätettiin voimaan ainoastaan vähittäismyyntimonopoli, kaikki muu purettiin. Tuolloin EU-komission kanssa kävin neuvotteluja komission edustajien kanssa siitä, saammeko säilyttää vähittäismyyntimonopolin. Kovien vääntöjen, tiukkojen neuvottelujen jälkeen saimme siihen oikeuden, kun perustelimme sitä terveyspolitiikalla. Se oli ainoa peruste, mikä salli tällaisen monopolin säilyttämisen Suomessa. Sama oikeus annettiin Ruotsille ja Norjalle. Norjakin

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kävi jäsenyysneuvotteluja, vaikka ei jäseneksi liittynytäkään. Niinpä meillä on tämä vähittäismyyntimonopoli edelleen.

Nyt käsittelyssä olevan lainsäädännön osalta olen yrittänyt selvittää — ehkä täällä entinen ministeri Rehula pystyisi siihen varmistuksen antamaan — aiheuttaako tämä nyt käsittelyssä oleva lainsäädäntö riskiä siitä, että Alkon nykyinen monopoli murtuisi. Siellä on oikeusjuttuja menossa, ja sen lisäksi tietysti saatavuuden, hinnan ja monopolin perustelut ovat sellaisia, että tämän esityksen suhteen saattaa olla ristiriitaa tai ainakin riskiä, että Alkon monopoli murtuu tästä vähitellen. Ei varmastikaan kerralla, mutta vähitellen. Niin kovat olivat neuvottelut 93—94, että jos EU:ssa on sama linja tuotteiden vapaan kilpailun ja monopolien vastaisuudessa, niin tällainen tilanne meille voi tulla eteen. Tämä kysymys on mielestäni kyllä syytä valiokunnassa hyvin tarkkaan pohtia, onko riskiä vähittäismyyntimonopolin purkautumiseen. Sillä olisi aika iso merkitys, niin kuin edustaja Hoskonen täällä mainitsi.

Mutta on tai ei, niin se vaikutus, minkä edustaja Hoskonen erinomaisesti toi esille, on meillä joka tapauksessa edessä, että tämä lainsäädäntö tällaisena — prosenttiosuus ja tuotteiden siirtyminen ruokakauppoihin ja kioskeihin ja pitserioihin ja niin edelleen, taitaa olla 10 000 uuteen myyntipaikkaan — johtaa siihen, että kymmenillä paikkakunnilla, jopa sadalla, ehkä 150 paikkakunnalla on suuri riski ja ehkä jopa monelta osin todennäköisyys, että Alkon myymälä suljetaan. Alko osakeyhtiönä ei voi pitää kannattamattomia myymälöitä kovin pitkään. Ja kun sitten ajatellaan esimerkiksi Keski-Suomea, niin jos Saarijärven, Viitasaaren ja niiden muutaman muun pienimmät myymälät suljetaan, niin tietysti se Alko löytyy sitten ehkä Äänekoskelta ja Jyväskylästä eikä sitten muualta. No, etämyynti ja postimyynti on tietysti toinen mahdollisuus, mutta se on asiakkaalle hieman hankalampi kysymys. Eli edustaja Hoskonen esille ottama asia on aivan vakava tässä tilanteessa tutkitavaksi valiokunnassa, niin kuin monet muutkin täällä esillä olleet asiat.

Arvoisa puhemies! Luin keväällä esityksestä saadut lausunnot, 130 lausuntoa, tai tiivistelmän niistä, ja voin sanoa, että vain Panimoliitto ja Kaupan liitto olivat selkeästi tämän esityksen takana. Likipitäen kaikki muut tahot olivat eri kohtiin kriittisiä, eli se kyllä kertoo esityksestä aika paljon ja panee miettimään, olemmeko oikealla tiellä tässä suhteessa.

Yksi erityinen lausunnonantajataho oli Suomessa, Helsingissä, olevat kuusi suurlähettilästä, jotka omien maidensa puolesta esittivät, että tämä lainsäädäntö pitää ehdottomasti toteuttaa, koska se avaa heidän kotimaidensa, edustamiensa maiden, tuottajille, teollisuudelle markkinoita Suomeen, kasvavia markkinoita. Aika erikoisena asiana jäin miettimään sitä, että suurlähettiläät puuttuvat asemamaansa sisäpolitiikkaan ja lainsäädäntöön tällä tavalla näin suoraan. Kaipa heillä siihen oikeus on, mutta onko se hyvien tapojen mukaista, sitä en lähde sen enempää arvioimaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu työpaikoista. Mitä itse olen miettinyt, niin en nyt oikeastaan näe muuta kuin että työpaikkoja tämä uudistus tuo niille aloille, joilla veronmaksajat, julkinen sektori ovat palkanmaksajana: terveydenhuolto, sosiaalipuoli, lastensuojelu, poliisi ja monet tämäntyyppiset toimijat, jotka me verovaroista ylläpidämme. Ovatko ne sitten järkeviä työpaikkoja tässä suhteessa, se on eri kysymys. Esimerkiksi poliisille ja terveydenhuollolle se tuo paljon yötöitä, joka taas on sitten kalliimpaa yhteiskunnalle, ja tässä suhteessa tietysti tätäkin puolta kannattaa miettiä.

Sitten yksi ongelma on, arvoisa puhemies, tämä ravintoloiden kohtelu tässä. Tämä kokonaisrakennelma johtaa siihen, että kotona ja kaduilla juodaan enemmän ja ravintoloissa lopulta juodaan vähemmän, ja tämä on juuri päinvastoin kuin mielestäni pitäisi olla. Pitäisi

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

pyrkiä suosimaan sitä, että ravintoloissa hallitusti ja valvotusti nautitaan alkoholia ja kotona lasten kanssa ollaan selvin päin ja kaduilla ei näitä aineita käytetä. Se on turvallisuus-, se on viihtyvyys-, se on Suomen mainekysymys ja monia muita asioita.

Lopuksi totean tästä Viron-tuonnista. Perusteluissa sanotaan, että Viro on nostamassa nyt 170 prosentilla veroa. Se ei tietysti euromääräisesti ole valtavan suuri, mutta se on kuitenkin suunta, joka on muissakin maissa. Esimerkiksi Ruotsissa näyttää, että kiristetään alkoholipolitiikkaa niin kuin useimmissa muissakin Euroopan maissa, eli me olemme tietysti ihan omalla linjalla tässä suhteessa, ja on syytä miettiä, onko se linja vastuullinen, kokonaisuuden kannalta perusteltu, onko se veronmaksajille, työnantajille, vakuutuksenottajille ja niin edelleen viisas ja hyvä. Minun mielestäni se ei kyllä näitä edellytyksiä kovin hyvin täytä.

19.33 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tuo maaseutukuntien Alkon myymälöiden tulevaisuus minua huolestuttaa, aivan kuten edustaja Kankaanniemi hyvässä puheenvuorossaan tätä perusteellisesti kävi läpi. Tässä on nimittäin myös semmoinen ulottuvuus, joka kannattaa huomioida sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun asiaa käsitellään, että isoissa kaupungeissahan, tai yleensä kaupungeissa, kuten sanotaan nyt vaikka pääkaupunkiseudulla, on Alkon myymälöitä tuhka tiheään, muutaman sadan metrin välein parhaimmillaan. Elikkä täällähän se ei ole mikään ongelma, miten tässä lakiesityksen käsittelyssä käy. Jos nämä väkevät oluet ja lonkerot sun muut jäävät Alkoon edelleen, niin se saatavuus on turvattu täällä, mutta jos tämä mainittu muutos tehdään, niin sehän johtaa siihen, että maaseutukunnista jopa 150 Alkoa lakkaa, ja silloin menee siltä seutukunnalta koko palvelu, ja siinä on se riski. Sen jälkeen siellä tulee sitten kaikenlaisia muita myyntimiehiä, joiden, voisi sanoa kauniisti, into maksaa veroa valtion kassaan on kovin vähäinen.

19.35 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Viron veronkorotus, josta nyt paljon puhutaan, on mielenkiintoinen ilmiö, sillä tällä hetkellä Virossa esimerkiksi nelosolutkori maksaa 17 euroa. Kaikkien näiden veronkorotusten jälkeen se maksaa 20 euroa. Suomessa se tällä hetkellä maksaa 50 euroa. Minun mielestäni on vaarallista puhua siitä, että nämä kaikki Viron veronkorotukset sitten jollain lailla muuttaisivat tätä kokonaiskuvaa.

Ja toinen asia: Edustaja Kankaanniemi sanoi tuossa, että kaikki muutkin EU-maat tässä ovat nostamassa veroa. Ruotsi ei ole nostamassa veroa. EU:ssa tällä hetkellä ainoastaan Irlanti, Viro ja Liettua ovat nostamassa veroa, joten siinäkin mielessä puhe siitä, että kaikissa EU-maissa tällä hetkellä tehdään sitä ja tätä ja Ruotsissa näin, ei ole mielestäni hyvää faktaa.

19.36 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen on ihan oikeassa, ja hän itse mainitsi omassa puheenvuorossaan, että jopa 60 prosenttia saattaa näistä maaseutumyymälöistä mennä myyntiin tämän uudistuksen myötä, ja se on jo totta kai sellainen tekijä, joka merkitsee työpaikkojen menetystä ja myymälöitten lakkautumista varsin nopealla tahdilla.

Edustaja Wallinheimo, en sanonut, että veroa tekevät, vaan useat Euroopan maat kiristävät alkoholipolitiikkaa kaiken kaikkiaan. Ja mitä Viron osalta sanotaan täällä esityksessä, niin siellä puhutaan 170 prosentin korotuksesta tietyssä ajassa, ja se on kyllä huomatta-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

va. Kuten tiedämme, olemme molemmat Keski-Suomesta, ei sieltä Jyväskylästä tai Pihtiputaalta lähdetä viikoittain Virostä hakemaan näitä juomia. Täällä etelässä on se etuoi-
keus, ja vielä yhteiskunta tukee tätä merenkulkua tällä lailla, että se on entistä helpompaa ja
halvempaa hakea sieltä. Mutta kyllä ne ovat tulossa mukaan joka puolella tähän [Puhemies
koputtaa] kiristävään suuntaan.

19.37 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Keski-
Suomestakin, valitettavasti, lähdetään hakemaan Virostä juomia, jopa Latviasta tällä het-
kellä. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] Tällä hetkellä Suomi menettää noin 300—400
miljoonaa vuosittain Viron ja Latvian viinarallin takia, ja tällä me menetämme noin 160
miljoonaa verotuottoja vuosittain. Tämä on huikea määrä. Tämän uudistuksen yksi suunta
oli se, että voisimme mahdollisesti saada pikkusen kurottua tätä kiinni: ei sillä, että me esi-
merkiksi saisimme jatkossa enemmän juomia kauppoihin, vaan sillä, että tämä nelosen ja
siiderin ja lonkeron tietyllä lailla jakelukanavien parantuminen olisi se syy, minkä takia
hinnat voisivat laskea, ja tämä on se syy, miksi tässä nyt puhutaan siitä, että hinta mahdol-
lisesti laskee. Mutta me emme tiedä, että hinta on laskemassa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja sitten menemme puhujalistaan.

19.38 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut käsiteltäväksemme
ehdotuksen alkoholilaila. Tässä esityksessä yritetään löytää balanssia alkoholihaittojen ja
elinkeinotoiminnan välille. Alkoholielinkeinot tuottavat verotuloja ja vientituloja, mutta
alkoholinkäyttö taas haittoja ja ongelmia.

Keskustelu on tässä tänään kilpistynyt melko lailla alkoholia sisältävien tuotteitten pro-
sentsimäärän korottamiseen kaupassa myynnissä. Valitettavasti tutkimustieto ja ennakoin-
ti tästä osoittavat, että alkoholin aiheuttamat kansanterveydelliset ongelmat tulevat vääjää-
mättä lisääntymään, mikäli hallituksen esitys — 5,5 tilavuusprosenttia — tulee tässä salis-
sa voimaan. Mikäli näin käy, meidän kaikkien on tiedostettava myös se, että näitten hait-
tojen torjuntaan joudutaan lähivuosina paneutumaan entistä enemmän.

Prosenttirajan nosto kaventaisi varsinkin suomalaisten pienpanimoiden elintilaa siitä
syystä, että suomalainen vähittäiskauppa avautuisi isojen ulkomaisten panimoiden tuotteil-
le. Kauppojen hyllyt saattaisivat täytyä halvoista tuontilouista prosenttirajan noustessa.
Hyllymetrejä kauppoihin tuskin kovin paljon tulee lisää, vaan tästä syystä suomalaiset
pienpanimot joutuisivat suurten puristukseen. Täällä on jo usea edustaja maininnut, että
seurauksena on myös Alkon volyymin pieneneminen, joten nykyinen myymäläverkko tu-
lisi väistämättä harvenemaan. Tämä ei olisi mielestäni hyvä kehitys. Monet paikkakunnat
jäisivät ilman Alkon palvelua.

Onhan tässä esityksessä hyviäkin asioita, todella hyviä asioita. Yksi pieni hyvä asia on,
että uuden lain myötä Alkon lisäksi valmistajat, tukkumyyjät ja ravintolat voivat esitellä
nykyistä paremmin tuotteitaan verkossa, hyödyntää tätä esimerkiksi kansainvälisessä
myynnissä.

Otan esiin vielä pari lakiesityksessä minulle toteutumatonta toivetta. Tämän esityksen
ulkopuolelle jää kymmenkunta suomalaista viinatehdasta, joiden ei edelleenkään ole mah-
dollista myydä tuotteitaan valmistuspaikalta. Minä olisin nähnyt oikeana, että kaikille pai-
kallista raaka-ainetta valmistuksessaan käyttäville tuotantolaitoksille — käsityöläisoluille,
tilaviineille, sahdille, mutta myös vahvemmilta tuotteille, esimerkiksi täällä jo mainitun

Shaman Spiritsin tuotteille — olisi mahdollistettu valmistuspaikalta myynti. Minä ajattelen näin, että näistä pienistä tehtaista muodostuisi pohjoisen matkailualueelle matkailijoiden käyntikohteita, joissa tuotteet olisivat saaneet tietyllä tavalla matkamuiston luonteen. Pohjoisen matkailualueella tällaiset jo toimivat tai suunnitteilla olevat pienet tislaimot eivät missään määrin olisi suuri riski alkoholipolitiikalle mutta toisivat lisätarjontaa ohjelmapalveluihin ja lisää mahdollisuuksia kansainvälisille matkailijoille.

Olisin toivonut lakiehdotukselta enemmän keinoja siirtää alkoholinkäyttöä valvottuihin tiloihin, kuten ravintoloihin, mutta myös pieniin pubeihin. Nyt saattaa tosiasia tapahtua niin, että yhden miehen anniskelupaikoille ei ole mahdollista pitää tätä anniskelupaikkaa auki enää yöllä. Lakiesityksen mukaan ravintolalla pitäisi olla yksi järjestyksenvalvoja jokaista sataa asiakasta kohti, jos se haluaa anniskella yöllä puoli kahden jälkeen.

Minä toivon, että hallitus vielä etsii keinoja esimerkiksi täällä mainitusta verotuksesta, jotta ravintoloiden toimintaedellytykset kohenevat nykyisestään.

19.42 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Alkoholin liiallinen käyttö ja siitä riippuvuus on sairaus. Me jokainen tiedämme, että näin se tulee käymään ja olemaan. Minä itse olin luottamusmiehenä työpaikalla, pääluottamusmiehenä ja työpaikan luottamusmiehenä, koko urani, tuommoiset reilu 30 vuotta, ja näitä asioita joutui käsittelemään sitten työmaalla, kun sitä alkoholismia meni eteenpäin. Kun mietti, mitkä olivat ne syyt, mistä tuli se suuri riippuvuus siihen alkoholiin, niin pääsääntö oli se, että se oli väkevät juomat. Ihmiset vetivät niitä pitkiä ryppyjä kovasta viinasta, ja siitä tuli rokuliapäiviä, varoituksia, hoitoon ohjauksia, kaikkia tällaisia asioita. Ja kun miettii sitä asiaa enemmänkin tuonne taaksepäin, niin ainahan se on ollut tavallaan se peikko perhe-elämässä kautta historian, että väkeviä viinoja otetaan ja sitten raivopäisenä ruvetaan riehumaan ja tulee näitä väkivaltakotauksia.

Mutta sitten kun katsoo tätä suomalaisten alkoholinkäyttöä historian ajan, miten se on toiminut ja millä tavalla he ovat käyttäneet alkoholia ja milloinkin pasahtaa se kulutus huippuunsa: Kun 1800-luvulla oli kieltolaki, jolla viljan saatavuuden takia kiellettiin viinanpoltto, niin siitähän tuli bisnes, ja on arvioitu, että noin 20 litraa absoluuttista alkoholia per suomalainen käytettiin sinä aikana. 1919—32 kieltoain aikana absoluuttisen alkoholin määrän on arvioitu olleen yli 10 litraa, ja tämäkin on arvioitu alakanttiin, että on epäilty, että alkoholinkäyttö on ollut likempänä 15:tä litraa. Aina kun se on ollut kielletty, näin on käynyt, ja juomana ovat olleet väkevät juomat — pirtu, kovat viinat ja kaikki tällaiset, mitä on tuotu sinne — ja se viina on maistunut niin herroille kuin narreillekin sitten siinä yhteydessä. Näitä salapulloja, salakapakoita on ollut siinä vaiheessa.

Sen jälkeen, kun viinakauppa on ollut käytössä ja alkoholia on saatu ostaa luvan päästä, alkoholinkulutus on ollut Suomessa alhaisimmillaan — tosin viinakortin avulla tai jollakin muulla vastaavalla — vuonna 62. Se oli 2,4 tai 2,6 litraa, en muista ihan tarkkaan mutta kouluaikana selvittelin näitä lukuja. Sen jälkeen hyvinvointi on kasvanut ja alkoholinkäytön määrä lisääntynyt. Keskioluen vapautuminen antoi pienen piikin siihen, ja se kasvoi vähän lisää sitten, mutta ei ollut kovin merkittävä se nousu. Mutta se kasvu on tasaisena jatkunut tänne asti, lähinnä siksi, että on enempi käytetty mietoja alkoholijuomia ja siten menty eteenpäin.

Tässä esityksessä, jonka hallitus toi tänne esille, olen itse pohtinut sitä asiaa, että kun meidän suuri tavoite on ollut, että me muutamme meidän alkoholijuomakulttuuria niin, että juodaan mietoja juomia, käyttäydytään hyvin ja se juominen ei ole humalahakuista vaan

juodaan ainoastaan niin, että se on nautintoaine ja sitä nautitaan, niin minun mielestäni tässä suhteessa esitys on hyvä. Meille annetaan mahdollisuus nyt ostaa pikkasen vahvempaa kaupasta. En kyllä itse jaksaa uskoa siihen, että se nelosoluen myynti kovin paljon nousee, koska suomalaiseen kulttuuriin keskikalja on tehnyt hyvän tulon, tai saanut hyvän maineen, että se kelpaa janojuomana melkein jossakin työnteon yhteydessä, talkoiden yhteydessä erittäin hyvin, niin että en jaksaa uskoa, että se nelosolut kaappaa niitä markkinoita niin kauheasti.

Sitten kun miettii tätä alkoholin käyttötavan muutosta — tässä on kerrottu hyvin, mitenkä nuoret ovat vähentäneet alkoholinkulutusta ja muuta, siirtyneet mietoihin — niin se on kasvatuskysymys: mitenkä me kasvatamme meidän nuoret käyttämään alkoholia ja hoitamaan omaa terveyttään ja omaa kuntoaan, ja mitenkä perheessä neuvotaan ja minkälaisena esimerkkinä me olemme itse siellä. Sekin pitää muistaa, että me olemme jokainen alkoholinkäyttäjät omana esimerkkinä siellä, mitenkä toimitaan. Siihenkin nähden tämä esitys sisältää kohtuullisesti hyviä aineksia.

Jotta tämä olisi ollut oikein hyvä ja todella niin kuin täydellinen esitys, niin minä olisin toivonut, että tämä ravintoloiden alvi olisi ollut siellä mukana. Olisi pudotettu ravintoloiden alvia alkoholin suhteen alemmaksi, jotta tavallaan se lähtöryypyn ottaminenkin jäisi pois. Siellä ravintolassa nautitaan hyvässä seurassa mukavia jutellen ja välillä eri mieltäkin ollen, mutta sovussa, sitä alkoholia. Käydään keskusteluja, syödään ja nautitaan yhdessäolosta, eikä se ole sitä humalanhakuista juomista sitten ollenkaan.

Moitetta minä annan tähän esitykseen lisäksi tästä aukioloaikojen vapauttamisesta. Minusta ei sitä nyt koko yötä tarvitse kapakoitten auki olla. [Sinuhe Wallinheimo: Ne saavat itse päättää!] — Niin. Mutta kyllä minä toivoisin, että jollakin tavalla rajattaisiin sitä niin, että työntekijöilläkin on joku raja olla siellä. Minun mielestäni kyllä juhlijoidenkin viimeistään kahden aikaan yöllä olisi hyvä lähteä nukkumaan ja ottaa nukkumaanmeno aika siihen tähtäimeksi. — Kiitos.

19.48 Stefan Wallin r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Alkoholen har alltid varit en så kallad svår fråga i Finland. I regeringspropositionens allmänna motiveringar tecknas en ganska utförlig historisk bild av alkoholpolitikens olika faser, av vilka förbudslagen 1919—1932 naturligtvis hör till de mest spektakulära. Det råder inget tvivel om att alkoholens roll i samhället och historien är, och har varit komplicerad, för att inte säga direkt traumatisk.

Därmed råder det heller inga tvivel om att alkoholen, och då särskilt storkonsumtionen av alkohol är ett folkhälsoproblem som förknippas med sjukdom, förtida dödsfall, olyckor, arbetsoförmågenhet, familjetragedier och stora extra kostnader för samhället. Det finns alltså inga skäl att underskatta alkoholens skadeverkningar. Vi tycks också sedan länge i det här landet ha accepterat vårt öde som ett norrfånget land där alkoholen, eller viinan kirous som det hette i folkupplysningskampanjerna förr i tiden, är obönhörligt problematiskt.

Men frågan är, herr talman: Måste det vara så här i all evighet? Måste vi underkasta oss det här vårt självpåtaga öde? Är vi finländare faktiskt på något vis genetiskt predestinerade eller inkompetenta för att med tiden kunna utveckla en annan mer vardaglig, normal relation till alkohol, en sådan relation som man har i de flesta andra europeiska länder? Eller är det så att årtionden av strikt reglering av tillverkning, försäljning, utskänkning och reklam har upphöjt alkoholen till den förbjudna frukten som just därför är så hett eftertraktad

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

att vi blir näst intill galna när vi äntligen får flaskan i vår hand? Har vi alltså själva gillrat oss denna fälla genom att även med lagstiftningens hjälp mystifiera, eller nästan mytologisera alkoholen i vårt samhälle?

Arvoisa puhemies! Alkoholin liikakäytön kielteiset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat hyvin tiedossa, eikä niitä sovi kieltää tai edes vähätellä. Hallituksen esityksen perusteluosasta käy varsin hyvin ilmi, miten vaikea tai suorastaan traumaattinen meidän suomalaisten suhde alkoholiin on maamme historiassa ollut. Aialla on kuitenkin kaksi puolta. Sopiikin kysyä, onko maamme ikivanha tapa mystifioida alkoholia ja vaikeuttaa sen saatavuutta päinvastoin tehnyt siitä juuri sen kielletyn hedelmän, jota on niin kiehtovaa tavoitella ja sitten vihdoinkin saada käteensä. Olemmeko siis tietoisesti tai tietämättä virittäneet itsellemme tällaisen ansan? Vaikuttaa siltä, että emme ole kyenneet päättämään, onko esimerkiksi keskioluen myynti maitokaupoissa normaalia vähittäismyyntiä vai jotain puolihämää bisestä. Olemme nimittäin tuoneet kolmosoluen, siiderit ja lonkerot sittemmin vapaiden aukioloaikojen vähittäiskauppojen hyllyille mutta samalla päättäneet, että sitten illemmalla nämä tuotteet peitetään pressulla ja niiden myynti loppuu, vaikka kauppa pysyy auki. Olemme siis toisaalta yrittäneet tuoda alkoholia lähemmäksi arkea ilmeisenä tavoitteena vähentää tämän kielletyn hedelmän hohtoa mutta samalla jatkuvan, jopa keinotekoisena ja osittain huvittavankin sääntelyn kautta vaikkapa ravintoloitten terassianniskelun osalta tehneet selväksi, että kiellettyhän se hedelmä edelleen on.

Puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä on kysymys vähittäiskaupoissa myytävien juomien alkoholipitoisuuden nostamisesta 0,8 prosenttiyksiköllä, ja tämä asia on julkisuudessa peittänyt alleen oikeastaan kaikki muut esityksessä olevat positiiviset uudistukset, esimerkiksi sen, että pienpanimot voivat jatkossa myydä tuotteitaan, näitä niin sanottuja käsityöläisjuomiaan, ulos suoraan panimosta. Siitä on itse asiassa tässä salissa puhuttu ihan mukavasti, kiitos siitä, koska tämä on erinomainen asia, jonka oikeastaan ainoa vika on siinä, että se toteutuu vasta nyt.

Julkinen keskustelu lakiesityksestä on ymmärrettävistä syistä ollut täynnä huolia esityksen vaikutuksista. Julkisuudessa on kuitenkin myöskin tarkoitushakuisesti käytetty sellaisia termejä, jotka herättävät vääriä mutta hyvinkin tunteellisia mielikuvia. Yksi tällainen termi on jo tässäkin salissa tutuksi käynyt limuviina, joka siis todellisuudessa on täysin väärä määritelmä — 5,5 prosenttia alkoholia sisältävä juomahan ei voi olla viinaa — tai sitten vähittäismyynnissä jo pitkään olleet värikkäät 4,7 prosentin breezerit ja juomasekoitukset ovat olleet koko ajan silkkää viinaa, jolloin siis automaattisesti herää kysymys, mikä mahtaa sitten olla ero nyt esitettyyn muutokseen. Nämä limuviinat eivät nyt tule vähittäiskauppoihin, ne ovat jo siellä. [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!]

Vielä kerran, puhemies, ei käy kiistäminen, että alkoholi on Suomessa vaikea asia. Jos kuitenkin kuvittelemme joskus pääsevämme sellaiseen normaalitilanteeseen, jossa alkoholin ympärille vuosikymmenien aikana rakennettu kielletyn hedelmän kulttuuri saadaan väistymään ja alkoholia tai sen saatavuutta ei enää tarvitse dramatisoida, niin ainoa tapa päästä tähän on asteittainen, vastuullinen mutta määrätietoinen normien purku. Tämä ei ole uutta, mistä nyt puhutaan. Nytkään ei tarvitse argumentoida, ei myöskään tässä salissa, ikään kuin tämä esitetty muoto olisi se kaikkien aikojen ensimmäinen askel kohti vapaampaa saatavuutta. Ensimmäinen suuri askel otettiin melkein 50 vuotta sitten vuonna 1969, kun keskioluen myynti maitokaupoissa sallittiin. Tuli täysin odotettu kulutuspiikki, ja ongelmakuluttajien määrä kasvoi, mutta ainakin osa tästä kielletystä hedelmästä oli tehty vaa-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

rattomaksi. Vuonna 1994 Suomen EU-jäsenyyden kynnyksellä otettiin seuraava merkittävä harppaus alkoholipolitiikan saralla, kun tuontimääräyksiä höllennettiin reippaasti. Taas seurasi kulutuspiikki, jonka jälkeen tuli jälleen laskua.

Arvoisa puhemies! Totta kai voisi heittäytyä fatalistiseksi ja ajatella, että me suomalaiset olemme auttamattomasti geneettisesti kelvottomia omaksumaan normaalia arkipäiväistä suhtautumista alkoholiin, että biologia ja historia ovat tuominneet meidät tämmöiseen elinkautiseen epämukavuuteen alkoholin suhteen. En voi kuitenkaan itse hyväksyä tällaista fatalismia, tällaista ajattelua. Mielestäni ainoa tapa edetä, jos halutaan edes joskus päästää henkisesti ja käytännössäkin yleiseurooppalaiselle alkoholipoliittiselle taajuudelle, on ottaa lisää askeleita hitaasti, vastuullisesti mutta määrätietoisesti ja johdonmukaisesti tällä liberalisoinnin kivisellä polulla.

19.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty pitkä ja monipolvinen keskustelu ja sanottu paljon viisaita sanoja, joihin ei sinänsä ehkä sellaista uutta ja ainutlaatuista lisäarvoa enää pysty tuomaan. Kuitenkin täällä on keskustelussa tullut monia hyviä esityksiä ja ajatuksia, esimerkiksi viinatuotteiden myynnistä suoraan tehtaalta, jotka voisivat auttaa matkailua, ja toivon, että valiokunta ottaa nämä asiat huomioon käsittelyssään.

Oikeastaan haluaisin tuoda sellaisen kannustavan viestin tähän keskustelun loppuun, että ei annettaisi liikaa sille pelolle valtaa. Eli täällä on elätelty melko suuria uhkakuvia kakkienäköisistä limuviinoista ja solumyrkyistä ja muista vastaavista asioista. Puhe limuviihasta on virheellistä. Limonadin jokainen tietää, mitä se on, ja viinankin tietää jokainen, mitä se on, ja ne ovat kaksi aivan eri asiaa. [Stefan Wallin: Juuri näin!] Niiden markkinointia ja pakkauksiahan voidaan säädellä. Eli on mahdollista säädellä, miten houkuttelevia ne pakkaukset ovat. Ei se ole mikään luonnonvoima.

Puhe alkoholin haitoista lähtee mielestäni vähän oudoista lähtökohdista. Sen sijaan, että puututtaisiin näihin vähemmistön kokemuksiin, kiistämättä vakaviin ja olemassa oleviin ongelmiin ja tarjottaisiin niihin, alkoholismiin, apua, pyritäänkin rajoittamaan ja vaikeuttamaan enemmistön elämää, jolla näitä kyseisiä ongelmia ei nyt sitten ole. Se ei johda yhtään mihinkään. Nämä laskelmat alkoholihaitoista, joita täällä esitetään, ovat kovin kaava-
maisia. Ilman että on aitoa, kokemusperäistä tietoa siitä, miten juuri tällainen muutos alkoholipolitiikassa vaikuttaisi, lasketaan nykyisistä lähtökohdista ja entisistä tilanteista ideologisesti sopivat lukemat unohtaen esimerkiksi se, että ongelmakäyttäjät ovat tekemisissä aivan toisenlaisten ongelmien kanssa kuin sen, pitääkö hakea nelosolut kaupasta vai Alkosta. Kohtuuskäyttäjät taas ei määräänsä enempää juo.

Puhe alkoholin kustannuksista on myös osin älyllisesti epärehellistä. Sanotaan, että alkoholihaitat ovat julkisen sektorin niskoilla. No, niin voi ollakin, mutta toisaalta yhteiskunta kuitenkin kerää alkoholista hyvin paljon veroa. Alkoholiveron tuotto oli vuonna 2016 noin 1,3 miljardia, ja Suomessa oluen alkoholivero on koko EU:n korkein. Tämän verotuoton päälle tulevat tietysti muut alkoholin sivutuotteena syntyvät verotulot ravintolatoiminnasta ja vastaavasta.

Verotuotoista puheen ollen: Sitä verotuottoa menetetään melko lailla juomien tuontiin EU-alueelta. Viron pienet alkoholiveron korotukset eivät tilannetta ratkaisevasti muuta, ja niihin reaktiona tuontia on jo Latvian suunnalta käynnistetty. Tähän emme EU:n jäsenenä voi paljonkaan vaikuttaa muuten kuin vapauttamalla ja järkevöittämällä omaa alkoholipolitiikkaamme. Kun muut tiukentavat ja me samalla ehkä hieman löysennämme, silloinhan tuonti tyrehtyy ja se on kokonaisuudessaan meidän etumme.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Arvoisa puhemies! Toteaisin vielä, että puhe siitä, ettei kansa haluaisi vapauttaa alkoholipolitiikkaa, ei pidä paikkaansa. Sellainen puhe on vastoin tutkittua tietoa. On lukuisia mielipidetiedusteluja, joissa todetaan kansalaisten enemmistön kannattavan esimerkiksi vahvoja oluita ja sekoitejuomia kauppoihin: karkeasti kaksi kolmesta kannattaa ja yksi kolmesta vastustaa. Näyttääkin siltä, että kansa on eduskunnan sosiaalihuolto-osastoa valmiimpi siirtymään asteittain kohti eurooppalaisia sivistyneitä juomatapoja. Esimerkiksi urheilutapahtumissa, yleisötapauksissa voisi hyvin järkevästi nauttia alkoholijuomia nykyistä vapautuneemmin. Esimerkiksi muistan erään moottoriurheilutapahtuman, Imatran ajot tuolla meillä päin, missä ei tänä vuonnakaan vielä voinut yhtä aikaa juoda olutta ja katsoa kisoja. Siinä ei mielestäni ole mitään järkeä.

20.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän hyvän keskustelun aikana on noussut mielestäni erittäin hyviä mielipiteitä siitä, millaiseksi suomalaisen alkoholipolitiikan pitäisi mennä. Ensinnäkin kylmä tosiasia on se, että jokaisen meidän ja omien lapsiemme ja koko Suomen tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kodeissa kasvatetaan lapsille se terve tapa suhtautua alkoholiin ja muihinkin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, olkoot ne mitä tahansa.

Edustaja Matti Semi omassa puheenvuorossaan aivan loistavasti käsitteli tätä terveysasiaa ja sitä, miten tämä asia tulisi opetella, että pärjäisimme tämän kuningas alkoholin kanssa paremmin tässä maassa. Alkoholin käyttämisestä emme pysty tämän salin lainsäädännöllä kovin paljon muuttamaan parempaan suuntaan, jos kodeissa tämä kasvatustehtävä laiminlyödään. Totta kai sitä kasvatustehtävää tehdään myös kouluissa ja päiväkerhoissa ja vaikka missä, mutta jos kodit laiminlyövät kasvatustasokkuuden, niin ei alkoholilainsäädännöllä kovin paljoa enää voida siihen vaikuttaa. Eli tässä asiassa isän ja äidin hyvät esimerkit ovat se ainoa tie, jolla voimme mennä eteenpäin. Alkoholilainsäädännön muutoksia, verolain muutoksia ja monta muuta lainmuutosta voimme toki tehdä, mutta siihen isoon asiaan, miten suhtaudumme kuningas alkoholiin, emme tässä talossa kovin paljoa voi vaikuttaa. Joka tapauksessa terveyden kannalta, kuten edustaja Semi puheenvuorossaan sanoi, on aivan välttämätöntä, että jokainen ihminen omalta kohdaltaan ja perheet omalta kohdaltaan käyvät tätä asiaa läpi perusteellisesti, mikä on oikein ja mikä on hyväksi terveydelle, koska sen oman terveyden huoltaminen on lasten osalta isän ja äidin vastuulla, ja sitten kun aikuistumme, niin jokaisen itsensä kohdalla on harkittava, mikä on hyvää ja mikä huonoa.

Mutta mitä tulee vielä alkoholin jakeluun tässä maassa, niin on hyvä muistaa, ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa sen vakavasti käsittelyyn, että jos nämä 5,5 prosentin juomat tulevat vähittäiskauppaan myyntiin, niin se ihan varmasti vaikuttaa maaseutukuntien Alkon myyntiverkon harvenemiseen ja voimakkaasti. Ja se taas johtaa siihen tilanteeseen, ihan varmasti, että niillä alueilla lähtee pyörimään sellainen hämärämarkkina. Siellä avautuu markkina sellaiselle alkoholimyynnille, josta valtio ei saa mitään. [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] — No, totta kai ne saavat nyt sen ostettua, mutta tänä päivänä ne käyvät siellä Alkossa, joka vielä toimii, edustaja Wallinheimo. Se Alko on siellä kotikunnassani edelleen, ja sieltä voidaan käydä ostamassa äsken mainittuja tuotteita. — Mutta jos Alko lakkaa, niin siellä avautuu uusi markkina. Siellä on sitä pimeää markkinaa monella Suomen paikkakunnalla ja varmaan kaikkialla Suomessa jo nyt, niin että valtion ei pidä tätä markkinaa itse omaehtoisesti avata.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Tämä on vakava kysymys, koska se on myös yhteiskunnan kannalta ihan aito yhdenvertaisuuskysymys: pystyykö yhteiskunta takaamaan sen saman myyntiverkon kaikille suomalaisille. Kaupungeissa, niin kuin tässäkin kaupungissa, on kymmeniä ja kymmeniä liikkeitä — ei tarvitse 500:aa metriä pitemmälle kävellä suuntaan mihin tahansa, niin sieltä löytyy se Alkon liike — mutta jos Ilomantsissa Alko lakkaa, niin se ensimmäinen Alkon liike on sitten 75 kilometrin päässä Joensuussa, ja siinä avautuu sitten hämärämiehille ja muille markkinamiehille markkina, ihan varmasti. Toivon hartaasti, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa — tässä on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäseniä paikalla — tämä asia otetaan vakavasti, koska kysymys on yhteiskuntapoliittisesti erittäin merkittävästä asiasta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä se, että olkoon miten tahansa tämä alkoholipolitiikka tässä maassa jatkossa, meidän on pidettävä huoli siitä, että valtion myyntimonopoli säilyy tässä asiassa. Edustaja Toimi Kankaanniemi omassa puheenvuorossaan tätä aika hyvin tarkasteli ja peräänkuulutti. Muun muassa edustaja Rehula, joka ministerinä ollessaan on näitä monopoliasioita joutunut tuolla EU:ssa neuvottelemaan, varmaan valaisee tätä tarvittaessa lisää. Mutta joka tapauksessa jos me näitä muutoksia valtavasti teemme, niin jonain päivänä EU:han tulee tarkastelemaan meidän puolestamme yhteisöjen tuomioistuimessa, olemmeko rikkoneet tätä tekemäämme sopimusta tästä Alkon myyntimonopolista tässä maassa.

20.05 Juha Rehula kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa keskustelua ja iltaa on aika hankala esittää mitään uutta, mutta joitakin asioita, joita käydyn keskustelun aikana ei ole ehkä tullut esille, pienempiä ja ehkä muutama periaatteellinen isompikin.

Ensinnäkin meillä on ollut vuodesta 2000 lähtien voimassa uusi perustuslaki eli 17 vuotta vanha perustuslaki, jossa muun muassa edellytetään sitä, että asetustasoisia säännöksiä pitäisi olla mahdollisimman vähän ja pitäisi kirjoittaa lakiin asioita, jotka ennen tuota vuotta 2000 oli asetuksella säädetty. Tämä alkaa olla niitä viimeisiä lakeja, ainakin tässä mitta-kaavassa, joihin vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain mukaisia muutoksia ei ole vielä tehty. Sitä yritystä on tehnyt yks sun toinen hallitus, onpa ollut valmis esitysikin, mutta sitä ei ole koskaan tuotu eduskuntaan. Paljon puhuttu perustuslakikeskustelu näiltä osin on ollut siinä asennossa, että ei ole kyetty tekemään poliittisen tason päätöksiä, jotta kertaalleen eduskunnan hyväksymä, ja itse asiassa aikanaan kahteen kertaan eduskunnan hyväksymä, perustuslaki olisi voimassa. Tämä laki on täysin välttämätön.

Isosta asiasta pieniin:

Meillä on tällaisia pieniä asioita, jotka ovat tänä päivänä kohtuullisesti järjenvastaisia, niin kuin se, saako alkoholiannoksen viedä ravintolan sisätiloista viiden metrin päässä olevalle terassille. Meistä jokainen tässä salissa tällä hetkellä olevista noin kymmenestä kansanedustajasta, jos olemme olleet ravintolassa, tarjonneet kaverillemme alkoholiannoksen, jos olemme itse vieneet kaksi annosta alkoholia pöytään, on toiminut voimassa olevan säännösten vastaisesti.

Toinen säännös, josta en edelleenkään muista, kummin päin se meni — asetus on oikein ja laki väärin: Jokainen, joka on maksanut Visa-kortilla alkoholijuomia, on toiminut voimassa olevan alkoholilain vastaisesti. Velaksi alkoholin ostaminen on kielletty — ja en nyt muista, kumpi se oli, laki vai asetus, mutta jommassakummassa sanotaan, että velaksi ostaminen on kielletty.

Näitä vastaavankokoisia asioita tässä lakiesityksessä on yritetty yhtäältä kirjoittaa auki lain kunnioittamisen lisäämiseksi ja toisaalta tuoda asioita ja tekemisiä nykyaikaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Arvoisa herra puhemies! Jonkun verran tämän alkoholilain valmistelun kanssa tekemisissä olleena kysyn tänään tässä ja nyt asiasta, jonka on useampi edustaja ottanut tavalla tai toisella esille. Kertokaa minulle, mikä on se eurooppalainen alkoholikulttuuri, joka meidän Suomessa pitäisi kirjoittaa lain muotoon. Kertokaa minulle, mikä on se kulttuuri, joka pykälien kautta kirjoitettaisiin suomalaiseksi lainsäädännöksi. [Toimi Kankaanniemi: Hyvä kysymys!] Nimittäin jos tämä asia olisi kyetty ratkaisemaan tai kyetty määrittelemään, veikkaanpa, että tämä alkoholilaki olisi ollut eduskunnassa jo kauan kauan sitten. Tästähän johdannaista seuraa keskustelu prosentista. Tästä johdannaista seuraa keskustelu siitä, kuka myy, koska myy ja milloin myy.

Näiltä osin yksi perusfundamentti on se, onko meillä jatkossa tässä maassa alkoholimonopoli. Tämän esityksen kanssa henkilökohtaisen käsitykseni mukaan ollaan tilanteessa, jossa jää ritisee. Tästä salista löytyy sellaisia tavoitteita, niin kuin tänäänkin eräs edustajakollega sosiaalisen median kautta on ilmoittanut ja kertonut oman tavoitteensa, että Alkon monopoli saa mennä, kerrottakoon tämä ääneen. Tämän esityksen kautta jää ritisee. Näiltä osin esimerkiksi se, että meillä on nyt notifioituna pienpanimoitten ulosmyyntioikeus, liittyy siihen, minkä vahvuinen jää meillä on Alkon monopolin alla.

Sitten ovat ne noin kymmenen toimijaa, jotka mielellään myisivät vahvempiakin alkoholituotteita omasta toimipisteestään ulos. Näiltä osin, sen verran kuin tätä valmistelua tehtiin ja asiaa selvitettiin, tuo jää olisi ritissyt paljon paljon pahemmin kuin nyt. Tästä on aika selkeä viesti komission suunnasta.

Mutta minun kysymykseni kuuluu tänään ja vielä huomennakin: mikä on se eurooppalainen alkoholikulttuuri, se tapa alkoholin kanssa elämiseen ja arjessa toimimiseen, joka nyt olisi pitänyt kirjoittaa laiksi? Kuulun niitten edustajien joukkoon, jotka sanovat kyllä ihan ääneen, että alkoholi on Suomessa asia, joka herättää tunteita, se on tietynlainen tabu edelleen, vaikka eletään vuotta 2017. Tästä asiastahan on mielipide joka ainoalla: niillä, jotka ovat absolutisteja, niillä, jotka ovat enemmän kuin kohtuukäyttäjiä, ja sitten niilläkin, jotka ovat jotakin siltä väliltä, mutta mielipide on selvä, ja aika usein se on aika jyrkkä.

Arvoisa herra puhemies! Sitten yksi asia, josta on lähinnä puhuttu Suomesta etelään päin: miten meidän naapurimme suhtautuvat tähän meidän tilanteeseen?

Tehtävässä, jonka jätin kymmenkunta viikkoa sitten, pääsee tapaamaan kollegoita. Ensinnäkin yhtäläisyyttä on se, että kollegoille, jotka alkoholipolitiikan valmistelusta omassa maassaan vastaavat, samalla lailla tulee ympäri korvia ja lunta tupaan kuin meilläkin ministerille, joka yrittää viedä asioita eteenpäin myös terveyspolitiikan näkökulmasta.

Ruotsalaiset ja norjalaiset ovat hyvin kiinnostuneita siitä, mitä meidän laille tapahtuu, mihin suuntaan Suomen eduskunta toisen käsittelyn päätteeksi aikanaan tämän lain ankkuroi. Ollaan kiinnostuneita, eikä vähiten terveyspoliittisista syistä. Meillä on nyt käsittelyssä laki, jossa, uskallan väittää, elinkeinopolitiikan näköala, painoarvo, on ollut vahvempi kuin terveyspoliittiset perusteet. Sellainen esitys tässä on tulossa. Enkä lähde sosiaalipornon puolelle, koska se ei hyödytä yhtään mitään eikä ketään varsinkaan illan tässä vaiheessa, mutta elinkeinopolitiittiset perusteet ovat olleet vahvemmat lain valmistelussa kuin terveyspoliittiset.

Siitä tämän valmistelu on ollut ihan omakohtaisestikin mielenkiintoista, miten täälläkin useampaan kertaan keskustelun aikana siteeratut lausunnonantajat ovat asioihin suhtautuneet. Kun Sipilän hallitus aloitti alkoholilain kokonaisuudistuksen, valmistelun lähtökohta oli se, että alkoholin mahdollista käyttöä lisätään valvotuissa oloissa. Matkan varrella on

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

tapahtunut asioita, joista perustellusti tänäänkin täällä on sanottu, että missä ne ravintolalan työpaikat jatkossa ovat, jos ja kun tämä laki toteutuu.

On mielenkiintoista seurata näitä eri toimijoita, jotka ymmärrettävästikin kantavat huolta omasta toimialastaan. Kun täällä puhuttiin liitoista, niin minä en jätä kenellekään epäselvää, ketä tarkoitan: puhun Panimoliitosta, Kaupan liitosta, puhun ammattijärjestöistä, esimerkiksi PAMista. Heillä on ollut omat intressinsä tämän lain valmistelun aikana, lausuntojen aikana, ja tuntuupa ihan viime päivien kokemuksella, että nuo voimat, jotka ovat olleet vaikuttamassa osaltaan lain valmisteluun ja hallituksen esityksenkin viimeisimpiin muotoihin, tulevat jatkamaan tasan siihen päivään asti, kun tämä laki menee eduskunnassa läpi, ja todennäköisesti vielä hieman sen jälkeenkin.

Mutta kyllähän tässä on tilanne, jossa lähdettiin valvottujen olojen näkökulmasta: alkoholinkäyttö mahdollista, sallittua valvotuissa oloissa nykyistä enemmän. Sitten tapahtui asioita, jotka veivät tältä perustalta ainakin osin pohjaa pois. Ovathan nuo yhteydenotot ja palautteet, kommentit, jotka liittyvät osaltaan minun mielestäni kyvyttömyyteen käydä keskustelua alkoholipolitiikasta ihan asia-asiana, olleet näitten lobbareittenkin taholta sangen mielenkiintoisia. Tästä sitten joskus muistelmissa enemmän.

Arvoisa herra puhemies! Alkoholilain kokonaisuudistus on välttämätön. On eletty voimassa olevan perustuslain vastaisessa tilanteessa. Me elämme aikaa, jolloin ihmisten vapautta valita, tehdä päätöksiä itse, on syytä lisätä, siihen on mahdollisuuksia. Tämä laki lähtee siitä, että valvontaa vähennetään, vastuuta lisätään, mutta nyt on sitten eduskunnan käsissä se, mille kohtaa viisari näiltäkin osin asettuu.

20.15 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Rehula esitti todella hyvän kysymyksen siitä, kun täällä on paljon puhuttu tästä eurooppalaisesta alkoholikulttuurista ja sitä ei ole kukaan sanonut, mitä se on. Onko se norjalaisten ja ruotsalaisten malli vai saksalaisten vai italialaisten vai venäläisten? Mutta kun siihen halutaan, niin toivottavasti valtiokunta käy läpi senkin kysymyksen ja esittää ratkaisun, mitä se sitten käytännössä merkitsee.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys, mikä tässä nousi voimakkaasti esille, on tämän uudistuksen terveystoimittainen ja toisaalta elinkeinopoliittinen painotus. Kun lukee esityksen — olen sen lukenut aika tarkkaan, pariinkin kertaan oikeastaan — niin elinkeinopoliittikka ajaa siinä hyvin voimakkaasti terveystoimittain yli. Niin kuin puheenvuorossani totesin, se merkitsee sitä, että Alkon vähittäismyyntimonopoli, joka meillä on jäljellä, on suuressa vaarassa EU-näkökulmasta sen tähden, että se on perusteltu 94 komissiolle vain terveystoimittain — vain ja ainoastaan terveystoimittain. Nyt kun terveystoimittaita heitetään toisarvoisiksi jopa hyvinkin voimakkaasti ja elinkeinopoliittikka otetaan tilalle, niin se on tie, joka johtaa Alkon vähittäismonopolin murtumiseen. Väitän näin. Tällä tiellä uskon, että 5—10 vuoden kuluttua Suomessa ei ole enää Alkon monopolia. Halutaanko näin? Jotkut haluavat, minä en kyllä halua. Minä haluan, että ne Alkon voitot tulevat valtiolle, koska kunnat ja valtio maksavat myös kustannukset, ja tässä mielessä on viisasta pitää Alko valtion monopoliyhtiönä, niin kuin se on nyt. Mutta se on vaarassa. Se on suuressa vaarassa [Puhemies koputtaa] muustakin syystä mutta ennen kaikkea tämän terveystoimittaisen mallin murtumisen myötä. Kävin itse nämä neuvottelut...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos edustaja haluaa jatkaa, niin pyydän häntä siirtymään puhujapöytäntöön. 2 minuuttia on reilusti ylitetty.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

No, minäpä jatkan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] — Herra puhemies! Tämä on todella vakava kysymys mielestäni seuraamuksiltaan, enkä halua tällä muutoin nostaa tätä kysymystä esille, vain sen, että tietäisimme, mikä on tämän tien jatko askelina. Olen siis melkoisen varma, että tällä tiellä 5—10 vuoden kuluessa Suomessa ei ole valtionyhtiötä, monopoliyhtiötä, alkoholin myynnissä. Se voidaan tietysti katsoa, että hyvä niin, antaa mennä. Se 50 miljoonaa, mitä tulee Alkon voitosta ja tuloutetaan valtion budjetin katteeksi tänä vuonna ja ehkä vielä ensi vuonna, tietysti silloin menetetään, se menee niille, kenelle sitten menee, kuka omistaa silloin sitten Alkon, jos sitä enää onkaan. Se on ehkä yhtiö, jonka omistavat ulkomaalaiset, niin kuin meillä useimmat firmat ovat menneet ulkomaalaiseen omistukseen, ja voitot menevät sen myötä sinne. Nekin rahat jäävät pois meidän valtion menojen katteista, ja näin ollen sitten veronmaksajat, raittiit ja juovat, maksavat. Toki voidaan hoitaa niin, että sitten nostetaan veroa niin paljon, että se toiminta ei ole kovin kannattavaa. Mutta se taas sitten johtaa siihen, että tuonti muuttuu hallitsemattomaksi ja ollaan taas toisenlaisissa vaikeuksissa.

Mitä se Alkon alasajo tässä nykymuodossa merkitsisi kulutukselle? Todennäköisesti väkeviä myytäisiin siis silloin kaikkialla. Ei kai yksityistä markkinataloutta voida kauheasti säännellä. Apteekkeja säännellään, mutta paineet ovat silläkin puolella aika kovat, että pitäisi lopettaa se sääntely. Ja silloin, jos tähän tilanteeseen joudutaan — ja ehkä voi sanoa "kun joudutaan" — ollaan mielenkiintoisessa tilanteessa. Löytyykö Ilomantsissa sitten alkoholia S- ja K-kaupoista ja minkälaisella valikoimalla ja kuinka paljon? Ilmeisesti löytyy, mutta siellä on sitten ehkä paria kolmea laatua, joita käytetään.

Tämä näkökulma on tässä keskustelussa mielestäni unohdettu, ja sitä on syytä kyllä valiokunnassa pohtia, johtaako tämä tähän minun arveluni mukaiseen tilanteeseen, että Alkon vähittäismonopoli murtuu ja sen jälkeen olemme yksityisen voitontavoittelun tiellä kokonaan. Ja mikä on sitten mahdollisesti voimakkaan saatavuuden helpottumisen seuraus käyttöön, kulutukseen ja sitä kautta haittoihin ja niihin kustannuksiin, joita haitoista syntyy kasvavassa määrin? Puhun ehkä vähän kiihtyneellä mielellä, mutta en tarkoita sitä. Minusta nämä tosiasiat vain kannattaa nostaa pöytään, ja nyt on tänään sen aika, koska valiokuntakäsittely on edessä. Toivottavasti valiokunnassa joku ottaa ne esille ja kuulee myös tämän.

Todellakin, muistelen vähän menneitä, silloin 93—94, kun alkoholilakia uudistettiin, kävin tässä talossa vieläpä yhden tiukan neuvottelun ja muualla muita komission edustajan kanssa. Hän oli äärimmäisen tiukkana, että vähittäismyyntimonopoli ei ole EU-lainsäädännön mukainen. Saimme pelkästään terveyspolitiikan perusteella säilytettyä vähittäismonopolin. Silloinen valtiovarainministeri Iiro Viinanen tuki tätä voimakkaasti, koska hän katsoi, että on järjetöntä varsinkin siinä talouden tilanteessa antaa Alkon voittojen valua yksityisten taskuihin. Ja nyt ollaan tässä uudessa tilanteessa. Se kannattaa ottaa vakavasti.

20.22 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! Tästä mielipiteitä voimakkaasti jakavasta asiasta on käyty kohtuullisen asiallista keskustelua, ja on tärkeää, että tuodaan eri näkemyksiä tosiasioihin perustuen esille. Kun uudistetaan joitakin asioita ja varsinkin kun on kyse merkittävästä uudistuksesta, on syytä tehdä huolellinen vaikutusten arviointi, ja on syytä antaa tunnustus siitä, että tässä lakiesityksessä on arvioitu tämän alkoholilakiuudistuksen terveysvaikutuksia kohtuullisen perusteellisesti ja todettu myöskin ne ongelmat.

Puutun tässä puheenvuorossani vain tähän keskustelussa esille nousseeseen kärkeen eli väkevämpien juomien tuomiseen vähittäiskauppaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Käytännössä kaikki asiantuntijalausunnot varoittavat niistä vaikutuksista, mitä tämä lakiesitys tuo tullessaan. Arvioidaan, että alkoholista aiheutuu noin 150 kuolemantapausta lisää. Jos meillä olisi joku muu lakiesitys, jonka vaikutukset olisivat vastaavanlaiset, siitä nousisi valtava häly. Emme voi vähätellä alkoholin terveysvaikutuksia.

Tässä keskustelussa on nostettu esille alkoholiveron tuotto, joka on vuositasolla noin 1,3 miljardia euroa, mutta se on vain noin viidesosa, ehkä vähemmänkin, siitä, mitkä ovat alkoholista aiheutuneet kustannusvaikutukset yhteiskunnassamme. Eli arviot vaihtelevat 5 miljardista reilusti ylöspäin. Ei ole kysymys vähäisestä asiasta.

On tutkitusti todettu, että alkoholinkulutukseen vaikuttaa ratkaisevalla tavalla kaksi asiaa. Ne ovat saatavuus ja hinta, ja nyt molemmat ovat näkyvissä: saatavuus paranee, ja olen ymmärtänyt tässä keskustelussa, että esimerkiksi oluen hinta laskee. No, nehan molemmat vaikuttavat kulutuksen kasvuun. Ja on näkyvissä se, että kulutus kasvaa juuri niissä ryhmissä, jotka ovat ongelmaryhmiä, joissa sen ei pitäisi kasvaa.

Kun me tällä hetkellä käymme vaikka marketissa ja katsomme, kuinka mittavat ovat oluthyllyt — katsokaapa jokainen, kun käynte lähimarketissa, kuinka monta metriä on oluthyllyä — ne ovat huomattavasti pitempiä kuin esimerkiksi maitotaloustuotteet hyvin monipuolisesti ajateltuna. Ei ole kysymys tällä hetkellä saatavuusongelmasta.

Kun me vertaamme sitten monissa asioissa Ruotsiin ja puhumme nyt siitä, että meidän pitää päästä eurooppalaiselle tasolle tässä, miksi Ruotsissa oluen alkoholipitoisuus vähittäiskaupassa on huomattavasti pienempi? Mikä on se peruste, jolla meillä halutaan nostaa tätä prosenttia?

Täällä on keskusteluissa noussut esille moni asia historiasta. On verrattu kieltolakia, joka kumottiin vuonna 32, ja monia muita asioita historiasta. Minäkin otan yhden: Vuonna 1969 tuotiin keskiolut kauppoihin. Sehän oli merkittävä päätös, ja silloin kerrottiin, että tämä ei lisää kulutusta, mutta näin jäljестäpäin tarkasteltuna kulutuksen kasvu vuoden 69 jälkeen, eli koko alkoholinkulutuksen kasvu, oli valtava. Siirryttiin kokonaan eri tasolle, ja keskeinen tekijä oli se, kun tuotiin keskiolut kauppoihin. Nyt sitten ollaan huomattavasti muuttamassa tätä tilannetta niin, että tuotaisiin vielä väkevämmät juomat, ja kun seuraa sitä tilannetta, kärjistämättä, miten kaupoista haetaan tällä hetkellä, niin surullinen olo tulee, kun näkee, että kaksin käsin kannetaan olutlaatikoita. Sen vaikutus ei ole hyvä.

No, sitten tässä on puhuttu työllistävästä vaikutuksesta. Kyllä tällä asialla selvästi on työllistävä vaikutus, ja se työllistävä vaikutus näkyy erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalitoimen viranomaisten työpaineen kasvuna, ja se näkyy myös meidän turvallisuusviranomaisten työpaineen kasvuna. Tämä on myös todettu tämän lakiesityksen perusteluissa. En halua kärjistää, mutta tämä on todellinen tilanne. Kyllä varmasti elinkeinoelämässä tämä näkyy ja asiantuntijalausunnoissa kyllä näkyy — totta kai Panimoliitto voimakkaasti kannattaa tätä, sehän on selvä asia — mutta mikä tämä yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta on, niin kyllä tässä pitää miettiä ja arvioida, mikä on näiden vakavasti lausuntonsa esittäneiden asiantuntijoiden arvio tästä tilanteesta. Meidän keskeinen tehtävämme yhteiskunnassa on edistää hyvinvointia.

Tässä on sitten puhuttu siitä, miten tärkeää on, että ihmiset kantavat omakohtaisesti vastuuta ja itse päättävät, mitä tekevät. Mutta kuitenkin on tilanne niin, että näistä ikävistä seurausvaikutuksista meillä on yhteinen vastuu, ja se näkyy nimenomaan siinä, minkälaiset kustannusvaikutukset ja pahoinvointivaikutukset ovat. Siinä on meidän yhteiskunnalla se vastuu, ja siksi on vakavasti jokaisen harkittava, miten tämän asian käsittelyssä tässä talossa nyt toimitaan.

20.29 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää mielestäni hyvästä keskustelusta tästä aiheesta. Vaikka tämä on aika vaikea aihe, niin keskustelu on mielestäni ollut tänään salissa yllättävänkin rakentavaa. Varsinkin edustaja, entinen ministeri Rehula puhui hyvin. Olen lähes kaikesta hänen kanssaan samaa mieltä. Hän esitti muutamien kysymyksen ja mielestäni muutaman hyvän argumentin, miksi näin ei ole tehty.

Tämän ravintola-alvin kohdalla on totta, että jo neuvotteluiden alussa, silloin kun tämä hallituspuolueiden alkoholityöryhmä perustettiin, kysyimme sitä valtiovarainministeriltä. Taisi olla itse asiassa silloisen edustaja Saarikon ensimmäinen kysymys, että onko mahdollista, että samalla tässä alentaissimme alkoholimyynnin alvia ravintoloissa. Tämä silloin käytiin läpi, ja valtiovarainministeriöstä tuli aika nopeasti takaisin tieto, että tämä ei ole mahdollista.

Sen jälkeen aloitimme työn normienpurusta. Ensinnäkin jo STM:n alkuperäinen ehdotus oli mielestäni hyvä, ja siihen teimme noin kymmenkunta lisäystä, joista itse asiassa täällä salissa on puhuttu tänään paljon hyvää. Ainoa, mikä tässä tuntuu herättävän suurta mielenkiintoa ja mihin oikeastaan kaikki kiteytyy, on se, onko tämä nyt sitten jatkossa 4,7 vai 5,5.

Edustaja Rehula kysyi myös sitä suuntaa, mikä se eurooppalainen suunta voisi mahdollisesti jatkossa olla. Meillä on Pohjoismaissa erilaisia malleja, muun muassa monopolia muutamissa maissa, mutta sitten meillä on myös Tanska, missä tällä hetkellä yli 18-vuotiaat saavat ostaa 16,5-prosentista alkoholia kellon ympäri eli 24/7. Kuitenkin Tanskassa kokonaiskulutus on pienempi kuin Suomessa. Eli kyllä täällä Pohjoismaissakin voisi olla niitä ns. eurooppalaisia malleja, joihin päin Suomi voisi jatkossa sitten koettaa suuntautua. Nyt tämä meidän mahdollinen uudistus 4,7:stä 5,5:een on äärimallittainen, ja kyllähän tilastot tulevat sitten näyttämään, onko meillä mahdollista mennä esimerkiksi Tanskan tyyppiin eurooppalaiseen malliin.

Muutamia kysymyksiä täällä on noussut päivän aikana keskustelussa siitä, siirrytäänkö nyt sitten joukolla kolmosoluesta nelosolueen. Koetin kysyä tuolla edustaja Rehulalta, mitä olet mieltä, tuleeko näin tapahtumaan — ja emmehän me sitä tiedä. Kuitenkin kolmosolut tulee jatkossakin olemaan kaupoissa halvempaa kuin nelosolut. En tiedä, onko sitten makukysymys, haluavatko ihmiset siirtyä maun takia nelosolueen, koska ei ole niin sanotusti kustannustehokkaampaa saada siitä tietynlainen känni. Eli kolmonen jatkossakin on tietyllä lailla kustannustehokkainta. Jos sen maun takia jotkut haluavat siirtyä, niin siitä me emme voi empiirisesti minkäänlaista tutkimusta saada ennen kuin tiedämme sitten, miten tässä tulee käymään.

Paljon on puhuttu 150 ihmisen lisäkuolemasta. Tämä on THL:n arvio. On myös paljon muita arvioita, joissa on otettu mielestäni paremmin huomioon esimerkiksi jakelukanavien ristijousto. THL:n arviossahan tämä uusi muutos, jossa vahvemmat oluet ja siiderit sekä lonkerot tulisivat kaappoihin, ei muuttaisi Alkon ostokäyttäytymistä, eli jatkossa ihmiset ostaisivat samalla lailla Alkosta näitä tuotteita, vaikka ne ilmeisesti tulisivat olemaan siellä kalliimpia. Ja vaikka hinta halpenisi, niin samalla lailla olisi myös sitten muun muassa tämän Viron viinarallin kanssa, että se jatkuisi normaalina. Näinhän se ei vain voi olla. Kyllä THL:kin siinä mielessä saa katsoa tätä heidän 6 prosentin kokonaiskulutuksen kasvua aika kriittisin silmin. Tässä ei vain ole, valitettavasti, otettu näitä jakelukanavien ristijoustoja huomioon, jotka mielestäni monessa muussa tutkimuksessa on otettu.

Täällä edustaja Tölli puhui siitä, että tässä laissa on otettu hyvin huomioon terveystoimittiset asiat — mielestäni myös on asia näin, varsinkin terveystoimittiset. Elinkeinopoliit-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

tisiin asioihin esimerkiksi lain perusteluissa ei olla paljon kiinnitetty huomiota, ja tästä muun muassa huomautti lainsäädännön arviointineuvosto.

Sitten tämä viimeinen kysymys tai oikeastaan toiseksi viimeinen kysymys hinnasta ja saatavuudesta: Moni puhuu sen puolesta, että saatavuus nyt lisääntyisi, mikä tarkoittaisi sitten automaattisesti, että kokonaiskulutus nousisi. Täällä on monta puheenvuoroa pidetty myös siitä, että 2016 liikeaikalaki kumoutui ja kolmosolutta on saanut myydä 650 tuntia enemmän nyt sen uudistuksen jälkeen kaupoissa ja kuitenkin ihmiset eivät ole juoneet enemmän alkoholia. Tämäkin on mielenkiintoinen tieto siitä, että kokonaiskulutus on laskenut, vaikka saatavuus on lisääntynyt.

Ja sitten tämä hinta: On arvioitu, että mahdollisesti nämä nelosoluet, lonkerot, siiderit voisivat olla jatkossa kaupoissa halvempia. Me emme tiedä, miten paljon halvempia ne tulevat olemaan vai ovatko, mutta ainoa asia, minkä me tiedämme, on se, että hallitus on päättänyt tehdä uuden 100 miljoonan veronkorotuksen ja kaikki veronkorotukset, mitkä on tehty alkoholiin, ovat pudottaneet kokonaiskulutusta. Tässäkään me emme tule tietämään sitä, miten hinnan kanssa käy.

Viimeinen, arvoisa puhemies, oikeastaan näistä isommista asioista, mitä täällä on puhuttu, on tämä aukioloaika. Monet sanovat, että se varmasti lisää myös poliisin työtä. Ensinnäkin tämä aukiolo vapautettiin sen takia, että monien esimerkiksi urheilukilpailujen kohdalla on niin, että jos vaikka jossakin muualla päin maailmaa onkin olympialaisten keihäs finaali, joka alkaa puoli neljältä, niin on se aika harmi, että neljältä joutuu laittamaan sitten ravintolan kiinni, kun ihmiset olisivat halunneet katsoa tämän kilpailun. Tämä oli yksi syy. No, toinen syy, minkä takia on ehkä tämmöinen tietynlainen limittäinen aukioloaika, joka on nyt vapaavalintainen, eli kenenkään ei tarvitse pitää koko yötä auki näitä baareja, jos ei niin halua: niissä taksijonoissa tulee eniten niitä tappeluja, ja nyt, jos meillä on liukuva aika, ehkä sinne ei sitten muodostuisikaan näitä taksijonoja jatkossa niin paljon ja meillä olisi tämmöistä tiettyä liukumaa siinä. Tätäkään minun mielestäni ei ole keskustelussa otettu huomioon tarpeeksi, että sillä voi itse asiassa olla erilaisia vaikutuksia kuin mitä täällä nyt yleisesti on puhuttu.

Tässä, arvoisa puhemies, muutama huomio tulevasta laista.

20.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Töllin puheenvuorossa ja muutamissa muissakin aiemmin on tullut esille mielenkiintoinen ristiriita tässä saatavuuskysymyksessä. Eli todetaan toisaalta, että nyt on saatavuus alkoholilla hyvä ja hylly on täynnä erilaisia alkoholijuomia, mutta sitten toisaalta seuraavassa lauseessa pelätään niitä ongelmia, mitä seuraa, jos saatavuutta parannetaan. Tätä logiikkaa en nyt pysty itse aivan täysin ymmärtämään.

Muutenkin pitäisi ymmärtää, että meillä ei tässä asiassa nyt ole sellaista niin sanottua puhtaan pöydän mahdollisuutta. Puhutaan sinänsä olemassa olevista ongelmista ikään kuin meillä olisi vaihtoehto, että me pääsisimme niistä eroon. Käsittääkseni meillä ei ole sellaista vaihtoehtoa, että meillä ei olisi minkäänlaisia alkoholiongelmia ja alkoholinkäyttö jotenkin loppuisi hetkessä. Ei se voi tapahtua mitenkään. Kieltolakikaan ei siihen pystynyt.

Edustaja Rehula kysyi eurooppalaisesta juomakulttuurista, ja se on tietenkin laaja asia. Siihen kulttuuriin liittyy muitakin asioita kuin juominen, eikä varmaan sellaista lakia voida säätää, että Suomeen nyt tulee eurooppalainen juomakulttuuri. Kuitenkin tämän prosessin, tämän vapautumisen lopputulos voisi esimerkiksi olla sellainen, että meillä voisi olla

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

— olisipa sitten tai ei — aivan mitä tahansa juomia vaikka ruokakaupassa, eikä siitä seuraisi kansallista katastrofia eikä pelättäisi, että maa nielee.

20.39 Simon Elo si: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys alkoholilain uudistamiseksi on yksi osa pitkää alkoholilainsäädännön jatkumoa, joka on alkanut jo Suomen itsenäistymisen ajoista lähtien. Kuten hyvin tiedämme, kieltolain absoluuttinen sääntely ja kontrolli eivät johtaneet toivottuun tulokseen. Se on testattu. Kieltolaki ei poistanut alkoholin nauttimista Suomesta vaan synnytti aikanaan ikävän ilmiön, viinan trokaamisen perinteen. Kieltolain kumoamisen jälkeen Suomi on hitaasti liikkunut kohti vapaampaa alkoholipolitiikkaa, paino sanalla "hitaasti".

Tämä hallituksen esitys on erittäin tervetullut, koska yksikään suomalainen ei hyödy jopa 1930-luvulta asti seuranneista pykälistä ja asetuksista, joista on elinkeinonharjoittajille ja yhteiskunnalle enemmän haittaa kuin hyötyä. Tärkeää on nimenomaan huomioida esityksen taloudelliset vaikutukset, joiden arvioidaan olevan kaupalle positiivisia ja synnyttävän työpaikkoja ainakin päivittäistavara-kauppoihin ja pienpanimoteollisuuteen.

Niin kuin täällä on tänään useassa puheenvuorossa tullut esiin, hyvin keskeistä on myös se, että tavoitteena hallituksella on ylipäättään sääntelyn purkaminen. Missäpä sitä sääntelyä nyt olisi selkeämmin ja enemmän kansalaisen kannalta kuin alkoholilain osalta? Tämä on hyvä esimerkki tämän hallituksen tavoitteen toteuttamisesta.

On myös oikeanlaista talouspolitiikkaa nimenomaan tässä taloustilanteessa purkaa sääntelyä ja siten kaataa lisää bensaa kasvun liekkeihin. Täytyy muistaa, että kuitenkin kääntöpuolena näille terveydellisille näkökulmille on se, että alkoholielinkeino tuottaa niin verotuloja kuin yhä enemmän myös vientituloja valtiolle. Sininen linja on korostaa yrittäjien parempia toimintaedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Suurin kysymys tässä nyt on se, luotammeko suomalaisiin siinä määrin, että pystymme vapauttamaan hieman vahvemmat alkoholijuomat kauppoihin, kioskeihin ja huoltoasemiin. Olemmeko me suomalaiset valmiita höllentämään liekaa siinä määrin, että esimerkiksi 5,5 prosentin vahvuista olutta voidaan jatkossa ostaa kaupan hyllyltä? Tänään debattikeskustelussa huomasin, että vapaamielisten vapaamielisyys päättyy näköjään siihen, kun käsittelyssä on alkoholilaki. Poikkeus tuntuu olevan ainakin arvostamani edustaja Mustajärvi. Minun omantunnonvapauteni puitteissa uskon, että emme ole enää vahvan holhoamisen tarpeessa. Kieltolaista, viinakorteista ja alkoholitarkastajista on aika jättänyt. Lainsäädännön on muututtava yhteiskunnan mukana.

Vuonna 1995 ruokakauppoihin tulivat lonkerot ja siiderit. Olemme yhä hengissä, yhä keskustelemme, väittelemme samoista asioista. Tuntuu erikoiselta, että alkoholipitoisuuden 0,8 prosentin nostosta syntyy näin kova väantö. Ehkä tätä nostoa sitten voisi luonnehtia edustaja Wallinheimon sanoin äärimaltilliseksi. A-oluen salliminen päivittäistavara-kauppoihin oli yksi omista vaaliteemoistani, ja kyllä se maltaalta maistuisi, että saataisiin tämäkin hyvä uudistus lasiin kuohumaan. Pils- ja lager-tyyppiset oluet saataisiin tällä 5,5 prosentin rajalla maistumaan siltä, mitä ne parhaimmillaan voivat olla. Nimenomaan silloin haetaan kuluttajanakin laatua eikä niinkään määrää. Pieni askel oluelle mutta suuri askel vapaudelle. Toivonkin tässä vahvasti oppositiolta tukea, ja erityisesti katseeni kohdistuu tässä perussuomalaiseen eduskuntaryhmään ja vihreiden eduskuntaryhmään, joilta ainakin vaalikoneissa tälle linjalle on tullut tukea. Toivon, että se näkyy myös käytännössä.

Yksi tärkeä uudistus tässä on tietysti se, että valmistustaparajoite poistetaan. Näin myös laadukas lonkero tulee saataville kauppojen hyllyille. Lisäksi esimerkiksi annosvaatimuk-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

sista luovutaan, pienpanimot saavat myyntiluvan ilman erityisvaatimuksia ja anniskelua saa pysyvästi jatkaa kello neljään asti yöllä. Henkilökohtaisesti olisin ollut valmis viinienkin vapauttamiseen kauppojen myyntiin ja ravintoloissa myytävien alkoholijuomien arvonlisäveron alentamiseen osana kokonaisratkaisua, mutta elävässä elämässä harvoin saa kaikkea, mitä haluaa. Hallitus on tietysti ollut niin hyvä ja nopea, että niin sanottua limuviinaa saa kaupasta jo vaikka tänään.

Arvoisa puhemies! Siniset uskovat ihmiseen ja hänen kykyynsä kantaa vastuuta ja nauttia vapautta. Kannatan lämpimästi hallituksen esitystä alkoholilain uudistamiseksi. Sosiaalidemokraateilla ei ole ollut siihen hallituksessa aiemmin kykyä eikä halua.

20.45 Juha Rehula kesk: Arvoisa herra puhemies! Ei se tänä iltana selviä, miten pykäliksi pitäisi kirjoittaa tämä eurooppalainen alkoholikulttuuri. Toisinpäin ihan tarkkaan en tunne kaikkien EU-maiden toimintatapoja, mutta niitä asioita, jotka ovat jääneet keskustelun aikana varsin vähälle, liittyy alkoholin saatavuuteen niiltä osin kuin lakiehdotuksessa on luvanvaraisuudesta nyt kirjoitettu. Meillä on tänä päivänä tilanne, missä on A-lupia ja B-lupia ja onpa C-lupiakin. Jatkossa meillä on vain yksi lupa, joka käsittääkseni on osaltaan matkalla kohti sitä mallia, joka ainakin hyvin monessa Etelä-Euroopan maassa vallalla on, eli kun on anniskelupaikka, niin siellä ei sitten ovelta tarvitse kenenkään asiakkaan miettiä, että mitähän siellä seinien sisäpuolella myynnissä on. Toki profiloitumista on tänä päivänä ja profiloitumista eri anniskelupaikkojen välillä tulee olemaan jatkossakin, mutta ei ole ihan pieni muutos se, että jatkossa tässä maassa on vain yksi lupa, jonka anniskelija tarvitsee.

20.46 Simon Elo si: Arvoisa puhemies! Haluan ottaa vielä esille tärkeän asian, tai ainakin itselleni on tullut suomalaisilta kysymyksiä siitä, saavatko ulkomaiset verkkokaupat myydä jatkossa suomalaiselle kuluttajalle alkoholijuomia. On ollut hyvin paljon epäselvyyttä näistä säännöksistä, ja niitä on tietysti EU-tuomioistuimessa tulkittu.

Nykyinen alkoholilaki kieltää alkoholijuomien ulkomailta tapahtuvan etämyynnin, mutta tietyillä edellytyksillä se on mahdollista, ja kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida tarkemmin näitä edellytyksiä ja antaa asiassa lopullinen ratkaisunsa. Tätä käsiteltiin hovioikeudessa keväällä 2017, ja koska siitä tuli sitten valitus, niin tietysti lainvoimainen tuomio riippuu sitten korkeimman oikeuden päätöksestä. Eli nykyistä säännöstä koskien tätä etämyyntiä ei uudistuksessa ole muutettu. Tämä on tärkeää selkeästi kertoa näille ihmisille, jotka tästä ovat kysyneet. Katsotaan sitten tämä korkeimman oikeuden päätös ja sen mukaan sitten etämyyntikieltoa koskevaa säännöstä muutetaan tarvittaessa. Henkilökohtaisesti näkisin, että olisi suotavaa ja perusteltua nykyisessä maailmassa, jossa ostoksia tehdään yli rajojen, että myös alkoholijuomat tietyillä säännöksillä olisi mahdollista ostaa ulkomaisista verkkokaupoista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.01 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen menestys on perustunut ja perustuu edelleen väestön hyvään koulutustasoon ja sen pohja luodaan laadukkaassa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Koulutus on luonut meille hyvinvointia ja se on mahdollistanut Suomen kehittymisen toisen maailmansodan jälkeen yhdeksi maailman parhaiten voivista ja vauraimmista kansakunnista. Suomalainen koulutus herättää myös kansainvälisesti paljon kiinnostusta ja arvostusta, ja kyllä meidän tehtävämme on huolehtia, että jatkossakin näin olisi.

Hallituksen esittämä indeksikorotusten jäädyttäminen opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019 osana valtiontalouden sopeuttamistoimia on valitettavasti ollut ja on edelleen omiaan heikentämään koulutuksen ja osaamisen tasoa. Koulutukseen kohdistetut säästötoimet iskevät suoraan lasten ja lastenlastemme tulevaisuuteen.

Sipilän hallitusohjelman tavoite on, että "Suomi on maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta" ja "suomalaisten osaamis- ja koulutustaso on vuonna 2025 noussut, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa" ja että "Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa". Erinomaisia tavoitteita, mutta valitettavasti tämä esitys, voi sanoa, pieneltä osaltaan, mutta kuitenkin osaltaan, leikkauksena koulutukseen ei tue tätä tavoitetta.

Hyvin toimiva ja laadukas koulutus mahdollistaa monelle nuorelle tulevaisuuden toivon ja polun työelämään. On ilmeistä, että koulutuksen indeksijäädytys tulee aiheuttamaan paineita opetuksen laadun alentamiseen ja opettaja—opiskelija-suhteen heikkenemiseen, ja nämä toimet myös lisäävät nuorten syrjäytymisriskiä. Koulutuksen laadun heikkeneminen voi pahimmillaan opiskelumotivaation heikkenemisen ja opettajan ajanpuutteesta johtuvan riittämättömän tuen myötä lisätä myös koulupudokkaiden määrää.

Kannan huolta hallituksen koulutus päätösten vaikutuksista juuri nuorten syrjäytymisketjuun. Omalta osaltaan tämä lakiesitys on huolestuttava, kun ottaa huomioon, millaisia leikkauksia jo aiemmin tällä hallituskaudella koulutukseen on kohdistettu. On leikattu nuorisotakuusta, etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta.

Haluan nostaa esiin myös varhaiskasvatuksen ja päiväkotien ylisuuret lapsiryhmät, jotka heikentävät osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan mahdollisuuksia lapsen huomiointiin ja kehityksen tukemiseen. Tämän vaikutukset ulottuvat pitkälle lapsen myöhemmän elämään ja herkästi heikentävät koulumenestystä. Säästöistä syntyy lopulta lisää kustannuksia, kun ennalta ehkäisevän varhaisen tuen vähentyessä joudutaan turvautumaan raskaampiin, korjaaviin toimenpiteisiin.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Perusopetuksessa ryhmäkokojen kasvattaminen on lyhytnäköistä. Lapsi tarvitsee aikuisen aikaa ja huomiota. Esimerkiksi koulukiusaamisen ehkäisy onnistuu parhaiten, jos ryhmäkoot ovat kohtuullisia.

Hallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö haluavat enemmän korkeakoulututkintoja samaan aikaan, kun opetushenkilöstömäärät ovat vähentyneet lähes kaikissa yliopistoissa. Tieteentekijöiden liitto ja Professoriliitto ovat viestittäneet, että opetuksen ja tutkimuksen tukihenkilöstö on vähentynyt peräti neljänneksellä vuodesta 2012, ja jo nyt on nähtävissä, että korkeakoulujen perustoiminnot ovat heikentyneet.

Hallitus esittää, että vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan niin, että vapaan sivistystyön oppilaitosten keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2018 indeksikorotusta vastaavat vähennykset ja nämä säästöt ehdotetaan tehtäviksi pysyviksi.

Vapaa sivistystyö ja sen alaiset oppilaitokset kuuluvat hyvin kiinteästi suomalaiseen koulutusperintöön. Se täydentää ja laajentaa muuta koulutusjärjestelmää, tukee elinikäistä oppimista, ja usein juuri vapaan sivistystyön kautta pystytään auttamaan ja tukemaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja aikuisia. Aatteellisten opistojen toimintaedellytykset tulee turvata myös tuleville sukupolville, ja valitettavasti tämä esitys omalta osaltaan heikentää kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja niin edelleen toimintaedellytyksiä.

Sitten haluan, arvoisa puhemies, nostaa esiin myös sen, että tässä esityksessä todetaan, että kiireinen aikataulu on ollut yksi syy siihen, että lausuntoja lakiluonnokseen pyydettiin vain muutamalta taholta. Todellakin tuo lausuntoluettelo on erittäin suppea, ja olen vakuutunut siitä, että moni taho olisi halunnut tähän lausua. Toivonkin, että sivistysvaliokunnassa nyt kuullaan näitä tahoja, jotka ovat jääneet kuulematta tämän lausuntokierroksen aikana.

Arvoisa puhemies! Suomen talous on palaamassa kasvu-uralle, mikä on erittäin suuri ilon ja kiitoksen aihe, mutta meidän tulisi ponnistella, että tämä kasvu saataisiin vakaalle, pysyvälle uralle. Tänä aikana Suomen perinteisen vahvuuden, osaamis pohjan, turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tutkimukseen ja koulutukseen tulisi investoida rohkeasti ja riittävästi. Osa koulutukseen kohdistettujen leikkausten vaikutuksista tulee ilmeiseksi vasta pitkän ajan kuluttua, ja siksi koulutuksen kehittäminen ja sen rahoitus vaativat johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

17.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! — Tuntuu edelleen hyvältä sanoa näin.

Sipilän hallitus on saanut paljon hyvää aikaan. Erityisesti olen iloinnut monesta normienpurkulaista, joka on käytännön tasolla tuonut joustavuutta moneen asiaan. Kuitenkin joutuu murheella toteamaan, että yksi suurista virheistä, joita hallitus on tehnyt, on koulutuksesta ja tutkimuksesta leikkaaminen. Tämä esitys on jatkumoa tälle linjalle, joka siis näyttää jatkuvan koko tämän nelivuotiskauden. Ja tämä leikkaus on luonteeltaan sellainen, että sen tarkoitus on olla pysyvä. Se tekee tästä vielä erityisen huolestuttavan.

Ottaen huomioon nämä talouden kasvuluvut tällä hetkellä, jotka tuovat lisäpelivaraa ja mahdollisuuden arvioida, miten näitä lisäeuroja, jotka esimerkiksi verotuksen kautta nyt tulevat, käytetään, tuntuu jotenkin vaikealta hyväksyä, että nimenomaan nyt tässä on pakko toteuttaa tällainen muutaman miljoonan säästö. Se tekee tästä erityisen vaikeasti ymmärrettävän.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Tämä osio, jossa kuvataan museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä taiteen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen leikkauksia, on varmasti paljon suurempi viesti näille kulttuuritoimijoille kuin tämä itse leikkaus. Tämä viesti on hyvin selkeä: hallitus ei arvosta museoita, teattereita ja orkestereita. Tämä on vakava viesti suomalaiselle kansalaisyhteiskunnalle. Kun tietää, kuinka paljon nimenomaan tässä kulttuurin viitekehyksessä on kansalais-toimintaa, jopa ilmaistystä mukana, niin nyt se viesti, joka tästä lähtee, on se, että niistä vähenevistä resursseista vähennämme vielä enemmän.

Suomen Kuntaliitto pitää kuntatalouden vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä tärkeinä, mutta pitää huolestuttavana varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja kulttuuritoimeen kohdistuneita valtion rahoituksen pitkäaikaisia vähentämistoimenpiteitä. Suomen museoliitto ry:n näkemyksen mukaan rahoitusleikkaukset heikentävät museoiden toimintaedellytyksiä ilman, että niillä saavutetaan mitään niistä tavoitteista, joilla leikkauksia perustellaan. Suomen museoliitto esittää, että lausunnolla oleva muutosesitys hylätään. Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n lausunnon mukaan jatkuva rahoituksen leikkaaminen lisää negatiivisia vaikutuksia taidelaitosten toimintaan ja estää hallitusohjelman kärkihankkeen, kulttuurin saavutettavuuden, toteutumista. Suomen Sinfoniaorkesterit ry katsoo lausunnossaan, että tulevat suunnitellut leikkaukset rampauttavat koko orkesterilaitoksen, kun noin 80 prosenttia kaikista orkestereiden kuluista on palkka- ja sosiaalikuluja.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä esityksessä todetaan, että näiden leikkausten seurauksia arvioidaan, niin se ei ole kyllä hyvä tapa eikä hyvää lainsäädäntöä, että toteutetaan leikkauksia ja juuri tällaisella kiireellä — niin kuin edustaja Räsänen totesi täällä, että ei ole edes asiantuntijoita haluttu kuunnella, vaan on ikään kuin tehty tällainen kansliapäätös, että tuosta vain nyt leikataan kulttuurilta, että sieltähän voi ottaa. Tämä ei ole hyvää lainsäädäntöä, valitettavasti joutuu toteamaan. Vaikka haluaisi puhua hyvää, niin tässä kohtaa se on mahdotonta.

17.13 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Vaikka kysymys ei ole suuresta leikkauksesta nyt, niin kuitenkin tämä koulutuksen indeksikorotuksen jäädyttäminen eriarvoistaa koulutusta eri kuntien ja koulujen välillä. Tuoreiden Pisa-tutkimusten mukaan muistaakseni oli niin, että jo nytten nämä koulutuksen, oppimisen erot ovat aika suuria eri alueista riippuen. Sehän kertoo siitä, että joillakin kunnilla on varaa laittaa enemmän rahaa siihen oppimiseen, koulutukseen ja tutkimukseen kuin toisilla. Niille kunnille, joissa on muuttotappiota ja muutenkin vaikea työllistyä, tulee vielä tällainen signaali siitä, että lukiokoulutuksesta, kansalaisopistoista ja taiteen perusopetuksesta esimerkiksi voidaan leikata ja pitääkin leikata, koska valtionosuus hivenen menee pienemmäksi.

Meidän tulisi tässä hallituksen esityksessä tarkastella nimenomaan niitä kuntia, joilla ei ole sitä kantokykyä enää itse paikata niitä leikkauksia. Suuret kunnathan tällaiset pienet indeksikorotuksen leikkaukset varmaan tasoittavat omassa budjetissaan, jos ne niin haluavat, mutta pienissä kunnissa ne tarkoittavat sitä, että esimerkiksi oppilasluku kasvaa luokissa tai sitten jonkintasoinen erityislisäkoulutus jää uupumaan kokonaan.

Meidän täytyy ymmärtää se, että nyt, kun kansantalous on nousussa, meidän täytyisi panostaa edelleen koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämiseen ja antaa hallitukselta sellainen signaali, että Suomi panostaa tulevaisuuteen eikä halua koulutuksesta enää leikata pii-ruakaan, koska tämän lupauksen me annoimme jo aikaisemmin, viime keväänä viimeksi.

17.15 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on esityksessään jäädyttämässä opetus- ja kulttuuritoimen indeksia, mikä tosiasiasa tarkoittaa rahoituksen leikkaamista yhdessä kasvavien kustannusten kera. Erityisesti haluan nostaa esille nämä hallituksen esityksen vapaan sivistystyön leikkaukset. Kansanopistot ovat taloudellisesti erittäin ahtaalla jo nyt, ja hallituksen suunnittelemat leikkaukset osoittavat, kuinka vähän niissä tehtyä työtä arvostetaan hallituksen piirissä. Koulutuksen osalta kaksilla rattailla kulkevan kokoomuksen into leikata koulutuksesta ei suuresti yllätä, mutta pääministeripuolue keskustan hyväksyntä vapaan sivistystyön rokottamiselle on kaikkea muuta kuin keskustalaista toimintaa maakuntien hyväksi.

Niin ikään kansalaisopistoissa tehdään arvokasta omaehtoista lisäopiskelua tukevaa työtä erityisesti ikäihmisten piirissä. Onkin käsittämätöntä, että hallitus haluaa jatkuvasti rangaista juuri vapaan sivistystyön kenttää. Siellä tuotetaan tulosta valtion tuen päälle ja lisäksi. Eikö sellaista toimintaa tiukassa taloustilanteessa päinvastoin olisikin tarpeen tukea?

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi haluan tuoda esille, että on mielipidekysymys, tarvitaanko tällaista taidelaitosten verkkoa kautta maan, mutta tosiasia on se, että niin kauan kuin sellainen verkko on olemassa, niin nämä leikkaukset kulttuurilaitosten rahoituksesta ovat tosiasiasa leikkauksia suoraan kuntatalouteen, koska ne laitokset eivät koskaan pysty tuottamaan omaa toimintakatettaan pääsylipputulolla ja käyntimaksuilla. Seurauksena näille leikkauksille on se, että kuntahan ne joutuu viime kädessä maksamaan. Ymmärsin kuitenkin, että hallituksen ei ole tarkoitus heikentää kuntataloutta — näin olen kuullut monta kertaa sanottavan — mutta nyt sitä kuntataloutta kuitenkin heikennetään takakautta.

17.17 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kun opetusministeri julkisti budjettiesittelynsä, hän korosti, että säästöt koulutuksesta ovat ohi. Mutta kuten näemme, eiväthän ne ole ohi. Koulutuksesta on leikattu karulla kädellä tämän hallituskauden aikana, ja nyt meillä on taas käsissämme yksi lakiesitys, jossa leikataan koulutuksesta. Tämä koskee nyt näitä indeksejä, ja tässä esityksessä siis edelleen leikataan niin perusopetuksesta kuin lukiosta ja myös vapaasta sivistystyöstä ja taiteen perusopetuksesta. Käytännössä siis nämä kaikki tahot joutuvat etsimään lisäsäästöjä entisten säästöjen päälle.

Me kaikki tiedämme, miten suuri merkitys koulutuksella on nuorten koko elämänpolun ajalle, ja siksi nämä leikkaukset perusopetuksesta ja lukiosta kaikkien entisten leikkausten päälle vain heikentävät koulujen mahdollisuutta tarjota tukea kaikille oppilaille ja pitää ryhmäkoot riittävän pieninä.

Vapaalla sivistystyöllä taas on valtava merkitys ja tehtävä elinikäisen oppimisen ylläpidossa. Me tiedämme, miten se lisää hyvinvointia, se tukee kansalaisten aktiivisuutta. Esimerkiksi kieltenopiskelussa vanhemmalle väelle kansalaisopistojen merkitys on aivan ensisijainen. Samoin liikunnan koulutuskeskukset, joita tämä indeksijäädytys myös koskee, tekevät tärkeää työtä terveiden elämäntapojen koulutuksen saralla.

Kun muissa Pohjoismaissa on panostettu nimenomaan tähän vapaaseen sivistystyöhön, niin on todella harmillista, että hallitus on siitä leikkaamassa, etenkin kun tiedämme, että se on erityisen kustannustehokasta, sillä kuntien maksuosuudet ovat tästä puolet. Vapaan sivistystyön järjestäjien kohdalla tämä päätös tarkoittaisi nyt noin 0,6 miljoonan euron säästöjä, ja heidän täytyy käytännössä etsiä se olemassa olevasta toiminnastaan ja supistaa sitä. Vapaan sivistystyön puolelta kyllä tiedän, että sinne on tulossa siinä mielessä hyviäkin uutisia, että sinne ollaan suuntaamassa lisärahoitusta maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavan koulutusmallin luomiselle. Tämä on erittäin hyvä asia, ja se ehkä hieman helpottaa näiden

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

säästöjen etsimistä. Mutta se työ, mitä vapaalla sivistystyöllä tehdään nimenomaan ympäri maata kansalaisten aktivoimiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi, on äärimmäisen tärkeää, ja on valitettavaa, että siitäkin halutaan leikata, kun samanaikaisesti puhutaan elinikäisestä oppimisesta ja kansalaisten aktiivisuudesta.

Sitten tässä on mukana myös tämä esitys, mikä kohdistuu museoihin ja orkestereihin ja teattereihin. Sieltä ollaan nyt leikkaamassa 0,76 miljoonaa euroa, ja kyllä tällä suhteessa hyvin pienellä leikkauksella, jos mietitään koko valtiontaloutta, aiheutetaan todella suurta vahinkoa näille kulttuurilaitoksille ja kulttuurikentällemme. Me tiedämme kaikki, miten kulttuurilaitoksilla on merkittävä vaikutus hyvinvoinnin edistämiseen — tästä on tehty myös erilaisia tutkimuksia — mutta niillä on myös hyvin tärkeä rooli meidän oman kulttuurimme ylläpidossa ja kehityksessä, ja esimerkiksi museot ovat se taho, joka ylläpitää meidän yhteistä kulttuuriamme, taustaamme, säilöö myös tuleville polville, ja sen takia nämä leikkaukset museoista, teattereista ja orkestereista ovat kyllä sellaisia, mitä on hyvin vaikea hyväksyä.

17.21 Kimmo Kivelä si: Arvoisa puhemies! Luonnollisestikaan ei ole mieluisa tehtävä olla ainoa hallituspuolueen edustaja puhujalistassa, onneksi sentään salissa on jokunen hallituspuolueen edustaja tämän asian äärellä. Toki itselläni on kokemusta viime vaalikaudelta opposition kansanedustajana olosta, ja pidin jokseenkin samanlaisia puheita näiden asioitten äärellä, kun viime vaalikaudellakin näitä koulutukseen liittyviä säästöasioita, indeksien jäädytyksiä ja muita oli. Mutta kuitenkin kaiken tämän keskellä on muistettava, että hyviä uutisia koulutukseen liittyen olemme kuulleet, viimeksi tänään, kun kerrottiin, että perustetaan taloustieteen huippuyksikkö. Voitte sanoa, että tämä on kaukana koulutuksen arkitodellisuudesta. Kyllä, mutta sopii uskoa, että pitkän päälle sillä on hyvä merkitys kansalliselle toiminnallemme ja elämän eteenpäinmenolle.

Mutta kuten niin monesti on tullut todettua, niin ei hallitus näitä asioita ilkeyttään tee vaan talouden reunaehtojen takia. Toki näistä leikkauksista on negatiivisia seurauksia. Jos emme aivan taannu, niin joka tapauksessa enemmän tai vähemmän merkitsee, että monet maat menevät meidän edellemme. Mutta nyt, kun talous on kohentumassa ja ilmeisesti tulevaisuudessa jakovaraakin on jonkin verran enemmän, niin niiden, jotka tulevaisuudessa hallituksia rakentavat, on sitten aika panostaa koulutukseen.

17.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tämän päivän hyvä uutinen on tosiaan tämä taloustieteen huippuyksikön perustaminen — pientä valoa. Tämä hallituksen esitys, mikä nyt on käsittelyssä, on haitallinen suomalaiselle sivistykselle ja koulutukselle. Indeksikorotusten jäädyttäminen opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla tarkoittaa käytännön vaikeuksia myös muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitoksille.

Kansalaisopistot ja muut vapaan sivistyksen oppilaitokset ovat tärkeä pala yhteiskuntaamme. Niiden tarjoaman koulutuksen ja muun toiminnan arvoa yhteiskunnalle on mahdoton mitata euroissa. Kansanopistot, työväenopistot, liikunnan koulutuskeskukset, kesäyliopistot ja muut vastaavat vapaan sivistystyön piiriin lukeutuvat koulutuksen tarjoajat kohtaavat vuosittain yli miljoona suomalaista. Toiminta saavuttaa tällä hetkellä valtavan joukon suomalaisia, ja näin sen pitää olla tulevaisuudessakin. Kun puhutaan syrjäytymisestä, yksinäisyydestä, yhteisöllisyyden lisäämisestä, vapaa sivistystyö on yksi kustannustehokkaimmista lääkkeistä edellä mainittuihin asioihin.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Vapaalla sivistystyöllä on maassamme pitkät perinteet. Sen voidaan katsoa heijastavan suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoa, oppimisen kautta tapahtuvaa kehitystä sekä avoimuutta. Vapaalla sivistystyöllä on merkittävä asema myös kansalaistoiminnan kannalta. Minusta kansalaisopistojen, työväenopistojen ja muiden toimijoiden tarjoamien laadukkaiden koulutuspalveluiden yksi hienous on niiden avoimuus aivan kaikille. Tämä on jotain, mistä me suomalaisina voimme olla ylpeitä. Vastaavia avoimia ja kaikkien saavutettavissa olevia koulutuspalveluja ei turhan monessa maassa ole tarjolla. Vapaan sivistystyön laitosten toiminta maanlaajuisesti on turvattava nyt ja tulevaisuudessa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten asemaa pitäisi vahvistaa ja niiden tarjoaman opetuksen arvo yhteiskunnalle tulee nähdä.

Toimintojen säästöhakuisen leikkaamisen sijaan näkisin mieluummin vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaa kehitettävän aktiivisesti osana suomalaista koulutuspalvelutarjontaa. Esimerkiksi kurssimuotoisen yhteistyön kehittämiseen eri aloilla vapaan sivistystyön oppilaitosten ja muiden opinahjojen välillä voisi panostaa. Useilla aloilla on hyvin paljon osaamista erikois- ja täydennyskoulutuksen järjestämisessä. Resurssit ja koordinaatio ovat tämän osalta pullonkauloja.

Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt leikkaamassa tästä arvokkaasta toiminnasta. Vapaan sivistystyön toimintaresurssien karsimisesta näyttää tulleen lähes jokasyksyinen trendi. Kun ajattelee, paljonko vapaan sivistystyön oppilaitoksilta on leikattu viimeisten vuosien aikana, täytyy vain ihmetellä sitä, kuinka käytännön tasolla palvelut vielä ovat nykyisellä tasolla. Säästöt heijastuvat käytännön toimintaan hintojen nousuna ja koulutustarjonnan supistumisena. Tämä leikkausralli saisi nyt vapaan sivistystyön osalta olla tässä. Saavutettavat säästöt eivät vastaa leikkauksista koituvia menetyksiä, joten vastustan hallituksen leikkauksia tästä yhteiskunnalle hyvin arvokkaasta toiminnasta. — Kiitos.

17.28 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellinen puhuja mielestäni tarttui ehkä kipeimpään kohtaan tässä esityksessä eli juuri tähän vapaan sivistystyön osuuteen. Kansanopistojen, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten opiskelijaviikoista ja opetustunneista tehdään tässä ihan merkittävät leikkaukset, ja erityisesti ihmettelen sitä, että näiltä tahoilta ei ole pyydetty lausuntoa, heitä ei ole edes kuultu tätä esitystä valmisteltaessa. Täällä vedotaan kiireiseen aikatauluun, mutta silti on siinä kiireisessä aikataulussa pystytty lausunnot pyytämään Kuntaliitolta, Museoliitolta, sinfoniaorkestereilta ja Teatterijärjestöjen keskusliitolta. On tietysti erittäin hyvä asia, että juuri näitä tahoja on kuultu, mutta miksi ihmeessä tuota lausuntopyyntöä ei ole samalla postitettu sitten myös näille vapaan sivistystyön tahoille, jotka eivät tule millään tavalla katetuiksi näiden lausunnonantajatahojen, kuten esimerkiksi Kuntaliiton, kautta. Sen takia pidän kyllä suorastaan velvollisuutena, että eduskunnan sivistysvaliokunta kuulee näitä vapaan sivistystyön tahoja tätä asiaa käsitellessään.

17.29 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen otti jo avauspuheenvuorosaan esille sen, että hallituksen esitystä varten on tosiaan pyydetty kiireisen aikataulun vuoksi — niin siinä sanotaan — lausuntoja vain muutamalta taholta. Se on tosiaan erittäin valitettavaa, varsinkin kun tässä on kyseessä nyt sellainen säästölaki, joka toteutuessaan kohdistuisi monen nuoren tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeään opetus- ja koulutustoimintaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Säästölait, kuten tämäkin laki tässä, joka meillä on käsittelyssä, ovat aina hankalia sen tahon kannalta, johon laki kohdistuu. Sipilän hallitus on aiemmin saanut runsaasti kritiikkiä lainvalmistelun puutteista ja vaikutusarvioiden tekemättä jättämisestä. Nyt ainakin minun silmissäni vaikuttaa valitettavasti siltä, ettei hallitus ole ottanut opikseen tekemistään virheistä ja saamastaan kritiikistä.

Kuten edustaja Niikko edellä totesi, leikkaukset opetuksesta ja koulutuksesta käyvät koko ajan vaikeammiksi. Me olemme joutuneet niitä tällä vaalikaudella jo runsaasti tekemään, ja näin ollen niiden vaikutukset käyvät jatkossa entistä suuremmiksi. Näin on erityisesti kaikkein pienimmillä paikkakunnilla, kuten edustaja Niikko hyvin toi jo esille.

Arvoisa puhemies! Katson, että lain valiokuntakäsittelyn aikana sivistysvaliokunnan tulee saada laajat vaikutusarviot lain vaikutuksesta oppilaitosten toimintaan ja samoin riittävästi aikaa harkita sitä, ovatko nämä erittäin ikävät leikkaustoimet aivan välttämättömiä kaikkine seurauksineen. Vetoan tässä samassa yhteydessä tietenkin myös hallituspuolueiden edustajiin ja heidän omaan harkintaansa.

17.31 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On totta, että leikkausten tekeminen ei ole koskaan hauskaa eikä kannustavaa, mutta on syytä muistaa, mistä tilanteesta lähdettiin. Viime vaalikaudella hallitus leikkasi todella rankasti kuntien taloutta — en muista miljardimäärää, mutta se oli suuri määrä kuitenkin. Toinen asia on sitten se, että tällä vaalikaudella kuntatalous on tervehtynyt ja viime vuonna kunnat jo tuottivat ylijäämää. Elikä kuntien toimintamahdollisuudet ovat parantuneet tämän hallituksen aikana erittäin paljon.

Ja nyt jos lähdetään siitä, että me emme laita talouttamme kuntoon, niin ajatelkaa, hyvät kollegat, se tilanne, että Suomen kansantalous joutuisi sellaisiin vaikeuksiin, millä tiellä viime vaalikaudella oltiin. Me olisimme todennäköisesti Kansainvälisen valuuttarahaston ja Euroopan keskuspankin huomassa koko maa, ja se olisi niin karu tie, että silloin ei meiltä kysyttäisi, mistä leikataan. On aina parempi, että itse pystymme taloutemme mitoittamaan oikeaan mittasuhteeseen kansantalouden tuottavuuteen nähden. On tehty vaikeita leikkauksia noin 4 miljardilla eurolla, sen me tiedämme, mutta jos me lähdemme nyt sille tielle, että ruikutamme joka asiassa emmekä anna talouden tervehtyä... — jota se muuten koko ajan tällä hetkellä tekee, tämän vuoden kasvuprosentti kansantaloudessa on 3 prosenttia, ensi vuonna yli 2 kuitenkin. Eli suunta on oikea, ja tällä tiellä meidän pitää jatkaa. — Jos me lähdemme siitä, että jatkuvasti syydämme rahaa sinne sun tänne... Ymmärrän, että sivistystyö, kulttuurityö ja tällainen vapaaehtoinen kulttuurityö ovat äärimmäisen tärkeitä, sitä en väheksy yhtään, mutta kunnilla on kuitenkin tänä päivänä talous tervehtymässä hurjaa vauhtia ja se luo uusia mahdollisuuksia. Myös hallitus on tehnyt monia uudistuksia, jotka luovat tulevaisuudessa lisää säästöä ja valtiontalouden liikkumavaraa. Tämäkin kannattaa teidän muistaa ennen kuin seuraavan kerran heitätte kovia sanoja sitä kohtaan, mitä hallitus on tehnyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 97/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.33 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi veronkantolaki sekä muutettavaksi useita muita lakeja. Esityksen myötä kaikkiin veronkantolain soveltamisalaan kuuluviin veroihin sovellettaisiin yhtenäistä veronkantomenettelyä, mitä voidaan pitää hyvin positiivisena tavoitteena.

Hallituksen esityksessä pienimmän määrättävän veron määrää koskevan sääntelyn yhtenäistämiseksi kiinteistöverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pienimmän määrättävän kiinteistöveron raja olisi 10 euroa. Myös apurahojen verotuksen toimittamista yhdenmukaistettaisiin hallinnollisen taakan keventämiseksi.

Myös tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintoja, tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten myönnetty stipendit ja muut apurahat sekä tieteellisen, taiteellisen ja yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi saadut palkinnot olisivat sen verovuoden tuloa, jona ne on maksettu. Nämä kaikki ovat myös kansalaisen näkökulmasta verotusta selkeyttäviä ja yhdenmukaistavia lähtökohtia.

Korruption liittyvien rikosten paljastamisen ja selvittämisen edistämiseksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa säädettäisiin Verohallinnon oikeudesta antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen esitutkintaviranomaiselle. Harmaan talouden ja korruption vastaisessa taistelussa tämä muutos on kannatettava, joskin paljon työtä tälläkin saralla jää vielä hallitukselle tulevaisuudessa tehtäväksi.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on jo aiemmin tällä kaudella muun muassa uudistanut tulilakia ja eräitä muita lakeja ja moneen liitännäislakiin on tehty lukuisia teknisiä muutoksia, joilla on ollut yhteys Valmis-hankkeeseen. Sen yhdessä verotusmenettelyuudistusten kanssa on tarkoitus mahdollistaa Verohallinnossa noin 100 henkilötyövuoden säästöt vuoteen 2022 mennessä.

Tämä Valmis-hanke toteutetaan useassa eri vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen lainsäädäntöuudistukset koskivat erityisesti oma-aloitteisia veroja, ja ne tulivat voimaan tämän vuoden alussa. Hankkeen seuraavat vaiheet ovat vuorossa tämän ja ensi vuoden aikana, jolloin astuu voimaan lukuisia uusia verolakeja. Tässä uudistuksessa yli sadasta erilaisesta ja osin jopa keskenään yhteensopimattomasta järjestelmästä on tarkoitus siirtyä yhtenäiseen Verohallinnon tietojärjestelmään. Onkin varsin hämmästyttävää, että Verohallinnossa on ollut näin paljon erilaisia tietojärjestelmiä, ja Verohallinnon onkin jo korkea aika päästä yhtenäisen järjestelmän piiriin. Toivottavasti se myös selkeyttää ja nopeuttaa Verohallinnon prosesseja ja tuottaa tätä kautta hyötyä myös veronmaksajille.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Arvoisa puhemies! Pitkällä tähtäimellä digitalisaatiota edistämällä ja käytäntöjä yhtiämällä on yleisemminkin mahdollista säästää runsaasti meidän kaikkien yhteisiä verovarvoja. Tämä lienee koko eduskunnan hyväksyttävissä oleva tavoite, ja toivottavasti nämä hallituksen ja eduskunnan alulle panemat digitalisaatiohankkeet toteutuvat myös konkreettisina säästöinä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

17.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys, hallituksen esitys koskee ortodoksisesta kirkosta annettua lakia, ja samalla tavoin, niin kuin kirkkolakeja käsiteltäessä, tässäkin on kunnioitettava uskonnonvapauden periaatteen mukaisesti ortodoksisen kirkon omaa lainvalmistelua. Mielestäni tämä lakiesitys on myös hyvin perusteltu ja kannatettava.

Kiinnitin huomiota tässä kahteen asiaan, joita lyhyesti kommentoin.

Ortodoksissa kirkossa ehdotetaan äänioikeusikärajaa seurakuntavaltuuston ja kirkkoherran vaaleissa alennettavaksi 18 vuodesta 16 vuoteen. Tässä suhteessa ortodoksinen kirkko on nyt seuraamassa Suomen evankelisluterilaista kirkkoa, jossa äänioikeusikärajaa seurakuntavaaleissa laskettiin 18 vuodesta 16 vuoteen vuonna 2009 voimaan tulleella lainmuutoksella. Mutta luterilaisessa kirkossa kirkkoherran vaalissa ikäraja on edelleen 18 vuotta. Tässä ortodoksinen kirkko nyt menee ikään kuin hiukan edelle, edelläkävijäksi tässä suhteessa. Varmasti tämä on hyvä ajatellen sitä, että pyrkimyksenä on lisätä nimenomaan nuorten kirkollista äänestysaktiivisuutta ja toivon mukaan myös muuta aktiivisuutta sitten tämän kirkkokunnan toiminnassa.

Sitten toinen kokonaisuus, joka tähän liittyy, koskee kirkkolain 108 §:ää, jossa säädetään siitä, että jumalanpalvelusten ja kirkollisten toimitusten suorittamiseen sekä diakoniaa ja opetukseen liittyvissä tehtävissä työskentelevän työntekijän on oltava ortodoksisen kirkon jäsen. No, tämä muutos, joka tähän nyt on tulossa, liittyy sinänsä jossain määrin tekniseen muutokseen, koska tässä ollaan lopettamassa lainoppineen kirkkoneuvoksen tehtävä ja siirtämässä näitä tehtäviä osittain ortodoksisen kirkon palvelukeskuksen johtajalle ja palvelukeskuksen lakimiehelle. Mutta joka tapauksessa tässä nyt ymmärtääkseni laajennetaan sitä työntekijäjoukkoa, jota tämä kelpoisuusvaatimusedellytys koskee, eli ortodoksiseen uskoon ja kirkon kanoniseen oikeuteen liittyviä esittely- ja asiantuntijatehtäviä kir-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

kolliskokouksessa tai Kirkkohallituksessa hoitavan työntekijän tulee olla ortodoksisen kirkon jäsen. Sitten vielä myöhemmin kirkkojärjestyksessä säädetään näistä tehtävistä tai jäsenistä, joita tämä koskee, tarkemmin. No, tässä hallituksen esityksessä on käsitelty tämän pykälämuutoksen ja ylipäänsä tämän pykälän suhdetta perustuslakiin ja sääätämisyjärjestykseen ja myös suhdetta työsyRJintädirektiiviin. Mielestäni on hyvä tässä yhteydessä todeta se periaate, että on tärkeää, että kirkkoilla ja uskonnollisilla yhdyskunnilla on oikeus edellyttää työntekijöiltään yhteisönsä mukaista vakaumusta, jossa tietenkin aivan lähtökohtainen perusedellytys on se, että henkilö kuuluu tähän kyseiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, tässä tapauksessa ortodoksiseen kirkkoon. Mielestäni tämä esitys omalta osaltaan on hyvin sopusoinnussa uskonnonvapauden periaatteen kanssa.

17.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ortodoksisen seurakunnan jäsenenä voin todeta tästä lakiesityksestä, että lakiesitys on erittäin hyvä, selkeä ja kannatettava. Se perustuu vuonna 2006 säädettyyn kirkkolakiin, jonka perusteella ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys on kirkolliskokouksessa aikanaan hyväksytty.

Olen yhden kauden ollut kirkolliskokousedustajana, ja voin vakuuttaa, että siellä kyllä todella asiat käydään läpi huolella ja nimenomaan niin, että kun mennään ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan, niin totta kai siellä tämä kirkollinen puoli ja se elämäkatsomus, mikä ortodokseilla on, tulee huomioiduksi myös hallinnossa, totta kai. Se on itsestäänselvyys.

Se, että nyt äänioikeusikäraja lasketaan 16 vuoteen, on mielestäni erittäin tervetullutta kehitystä, koska sillä samalla vahvistetaan nuorten mahdollisuutta osallistua seurakunnan päätöksentekoon ja olla mukana siinä seurakunnassa aktiivisesti. Se on seurakuntamme yksi vahvuus.

Sanoisin myös sen, että kun meitä ortodokseja on kuitenkin Suomessa vain noin 60 000 ihmistä, niin se tarkoittaa, että mitä paremmin olemme yhtenäisiä ja teemme asioissa yhdensuuntaista työtä seurakunnan hyväksi, sen vahvempia me pienenä seurakuntana olemme. Teemme totta kai ev.lut. seurakuntien kanssa erittäin vahvaa ekumeenista yhteistyötä eri puolilla Suomea. Esimerkiksi kotikunnassani Ilomantsissa tämä yhteistyö on aivan jokapäiväistä arkista työtä ihmisten hyväksi.

Se, että tämän lainopillisen asessorin lainkohtaa muutetaan, perustuu varmaan ihan siihen, että kun on pieni kirkkokunta ja sitten on tämä kirkon palvelukeskus, joka vuonna 2006 säädetyn lain mukaan tuli kirkkoon, niin se vastaa hyvin monista kirkon käytännön asioista, ja siellä on sitten sitä lainopillista osaamista. Periaatteessa tässä hieman tätä byrokratiaa puretaan. Totta kai kirkkokunta, jos katsoo asiakseen jossakin erittäin vaativassa, laintulkintaa vaativassa tehtävässä, vaikka hallintolain tai jonkin muun lain tulkinnassa, palkkaa siinä tapauksessa asiantuntijoita ulkopuolelta kirkkokuntaa. Sekin mahdollisuus on käytettävissä.

Pidän tätä lakiesitystä erittäin hyvänä ja kannatettavana, ja toivon, että se tulee hyväksytyksi yksimielisesti.

17.44 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edellinen puhuja, en ole ortodoksisen seurakunnan jäsen. Sen takia on ehkä mielestäni hieman erikoista, että me täällä nyt päätämme heidän asioistaan. Sinänsä näkisin, että olisi hyvä, jos kirkot itse päättäisivät näistä asioista. Mutta näin se on nyt meidän lainsäädännössämme tällä hetkellä, niin toimitaan sen mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

Sinänsä kyllä iloitsen tästä ehdotuksesta tämän äänestysikärajan laskemisesta 16:een. Pidän sitä erittäin hyvänä, ja pidän hyvänä myös, että ev.lut. seurakunnissa on tämä sama käytäntö. Niin kuin tässä tuli esille, täällä ortodoksisella puolella se nyt olisi vielä hieman laajempi.

Me tiedämme kaikki, että seurakuntavaalien äänestysprosentithan eivät kovin kummoisia ole, mutta aika monet nuoret ovat kuitenkin mukana seurakunnan toiminnassa, ja silloin on hyvä, että he voivat silloin juuri, kun ovat aktiivisia, itse osallistua myös siihen päätöksentekoon. Siinä mielessä kyllä demokratian näkökulmasta pidän erittäin hyvänä, että ortodoksisessa kirkossa äänestysikää lasketaan.

17.45 Hannu Hoskonen kesk: Puhemies! Vielä edustaja Mikkoselle tiedoksi se, että kun kirkkojärjestys on laadittu ortodoksiseen kirkkolakiin perustuen, niin kirkkohan on totta kai autonominen. Se toimii itsenäisenä ja päättää itsenäisesti hallinnostaan, työntekijöistään ja niistä rahoista, mitä seurakunnalla ja kirkkokunnalla on käytettävissään. Tähän kaikki perustuu.

Kun 16-vuotiaat pääsevät äänestämään seurakunnan vaaleissa, niin se on todella erinomaisen hieno asia. Kun noin 60 000 ihmisen yhteisöstä on kysymys, niin kyllä siinä yhteisössä nimenomaan tulee se yhtenäisyys ja se yhdessä tekemisen voima esiin. Ilman sitä yhtenäisyyttä ja yhdessä tekemisen halua pienen kirkkokunnan mahdollisuus tehdä sitä tehtävää, mikä kirkolle on säädetty ja mikä kirkon henkinen tehtävä on, olisi paljon vaikeampaa. Tämä nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys tukee erittäin hyvin tätä tavoitetta ja on varmasti kirkkokunnan yksimielisesti hyväksymä sellaisenaan.

17.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun keskustelua käydään äänestysikärajasta ja sen mahdollisesta alentamisesta myös valtiollisissa vaaleissa tai paikallisvaaleissa, niin ajattelen, että olisi kyllä hyvä ottaa hiukan oppia ja kuulla kokemuksia siitä, millä tavalla nämä muutokset ovat toimineet kirkon päätöksenteossa. Todellakin jo vuodesta 2009 lähtien tämä lainsäädäntö on ollut voimassa luterilaisessa kirkossa ja nyt sitten ortodoksisessa kirkossa. Ajattelen, että tätä keskustelua varten, jota jatkossa varmasti käydään enenevästi nuorten aktivoimisesta poliittiseen päätöksentekoon, olisi hyvä saada ja kuulla niitä kokemuksia, joita kirkkoilla tästä muutoksesta on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 269/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 8/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdot-

Pöytäkirja PTK 89/2017 vp

tusten sisällöstä. Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 15.9.2017 pidetyssä täysistunnossa. Nyt jatketaan yleiskeskustelua.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 269/2016 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 6/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 79/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Ilmoituksia

9.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 19.9.2017 antanut hallituksen esitykset HE 101—125/2017 vp.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 20.9.2017 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.49.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen